JIRI MAREK

TURNUL BABEL

JIRI MAREK ★ TURNUL BABEL

Lei 1,50

Meridiane

JIRI MAREK

TURNUL BABEL

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

În romîneşte de *Mihai Pop* şi *Lilli Soare*

Z Cihel a Usmevu
CESKOSLOVENSKI SPISOVATEL
Praga 1953

CUVINT INAINTE

Jiri Marek, autorul volumaşului de faţă, este unul dintre cei mai buni scriitori ai Cehoslovaciei de astăzi. Născut în 1914, el şi-a început activitatea literară prin 1937, publicînd nuvele, povestiri şi chiar un roman intitulat Cei din Poliana.

Tînărul Marek scria încă de pe atunci despre viaţa celor mulţi şi oropsiţi, lipsiţi de bucurie şi de speranţe. In aceste scrieri de început se mărginea să pună unele probleme, fără să încerce însă să ajungă la rezolvarea lor. Tablourile zugrăvite în acea epocă de Jiri Marek erau deseori confuze, întunecate. Viziunea tînărului scriitor ceh părea a nu avea nici o perspectivă.

Dar peste Europa au venit vremuri întunecate şi crîncene. Se apropia cel de al doilea război mondial. Hoardele naziste, motorizate, se pregăteau să invadeze ţările vecine şi să le înece în sînge, să le dea pradă flăcărilor şi să le îngenunche. Patria lui Jiri Marek a fost una din primele ţări care a căzut pradă

acțiunii hitleriste de jaf și cotropire. Atunci, în acei ani de cumplită groază și întuneric, o parte din intelectualii cehi, dezorientați, fără legături temeinice cu masele populare care nu și-au pierdut nici o clipă cumpătul, s-au lăsat copleșiți de tristețe și descurajare. Alții au continuat, ca și pe vremea republicii burgheze, să creadă într-o cultură ruptă de viață și de aspirațiile adînci ale poporului.

Au fost însă și scriitori, în Cehoslovacia — ca de altfel și în alte țări europene căzute vremelnic în robia nazistă — care, ajutați și îndrumați de Partidul Comunist, au dus mai departe lupta lor pentru o literatură realistă, legată de popor, legată de lupta și de aspirațiile poporului.

În acea epocă Jiri Marek nu s-a despărțit de masa lui de lucru, a scris două romane, dar subiectele luate din viața burgheziei erau destul de șubrede. In aceste romane domina analiza psihologică complicată și artificială.

Care ar fi putut să fie drumul acestui scriitor dacă el nu s-ar fi prins cu toate puterile de lupta pentru libertate a poporului său, nu este greu de ghicit. Ar fi fost posibil ca Marek să devină unul din acei scriitori de tip burghez care se ostenesc pentru o mînă de cititori și pe care masele nu-i citesc și nu-i înțeleg. Apropierea de poporul său, a cărui luptă era condusă din adîncă ilegalitate de comuniști — luptă dîrză, continuă, pentru eliberarea de sub jugul fascist — i-a dat însă lui Marek posibilitatea să evite acest pericol mortal pentru un scriitor.

Chiar în anii în care Cehoslovacia se afla sub călcîiul cotropitorilor naziști, Jiri Marek, ajutat de comuniști, s-a alăturat luptei poporului ceh împotriva fascismului.

După eliberarea patriei sale de către armatele sovietice el s-a angajat fără șovăială pe calea arătată de Partidul Comunist.

Masele aveau nevoie de o literatură nouă în care să se oglindească lupta poporului pentru construirea socialismului, de o literatură care să exprime noua viață a oamenilor. Nu era acesta, desigur, un lucru ușor.

Jiri Marek a început să participe la această nouă viață a patriei sale libere. El a coborît în mine, a mers pe marile șantiere de construcție, a stat de vorbă cu minerii și zidarii, cu meșteri bătrîni și cu tineri brigadieri, cu foști partizani și participanți la luptele duse împotriva cotropitorilor hitleriști. A cules astfel, de la sursă, un bogat material de viață, căutînd să vadă și să cunoască realitățile cele noi.

In această perioadă Marek a mai căpătat un ajutor deosebit de prețios, acela care ne-a stat și nouă, scriitorilor romîni, la îndemînă: marele exemplu al înaintatei literaturi sovietice. „Fără literatura sovietică *— a mărturisit Marek —* nu m-aș fi putut orienta just, fără ea n-aș fi înțeles niciodată adevărata însemnătate pe care o are socialismul în viața omului. Eu n-aș fi înțeles atît de clar esența luptei eroice pentru făurirea omului nou, dacă n-ar fi fost romanele, nuvelele, versurile sovietice care au descris atît de minunat acest proces."

Primul roman scris după eliberare de Jiri Marek a fost Oamenii merg prin întuneric *(1946). În acest roman autorul a înfățișat eroismul unui mic grup de soldați sovietici care au fost parașutați în spatele frontului german pe pămîntul Cehoslovaciei. Marek a mai descris puternica dragoste a poporului cehoslovac pentru armata sovietică eliberatoare, pentru vitejii ei soldați care nu și-au precupețit sîngele în lupta cu fascismul german. Eroii cărții — oameni sovietici și fii ai Cehoslovaciei — se arată uniți într-o strînsă prietenie, care este de fapt prietenia strînsă între cele două popoare, prietenie veșnică, închegată în focul luptei, prietenie care ajută la construirea socialismului în Cehoslovacia.*

Cu Satul subteran *(1949), Jiri Marek face un alt pas important înainte. Acest roman îl situează pe autor cu fermitate pe pozițiile literaturii de partid. Evenimentele și oamenii sînt descriși din punctul de vedere înaintat al scriitorului militant.*

Ecou al ultimelor lupte duse pe pămîntul Cehoslovaciei înaintea eliberării, romanul Satul subteran *are o temă deosebit de interesantă: un sat întreg s-a retras în fundul unei mine, hotărît să reziste.*

Autorul pune aci, între altele, și problema contradicției tot mai accentuate dintre țărănimea săracă și chiaburime, precum și problema închegării alianței între clasa muncitoare și țărănimea săracă. De asemeni, în acest roman al lui Marek se pune și importanta problemă a salvării țării de distrugerile proiectate de armatele hitleriste în retragere.

Satul subteran *a fost bine primit, atît de cititori cît și de critica literară.*

În anii aceștia din urmă, Jiri Marek și-a îndreptat atenția asupra uriașei munci de construcție care se desfășoară în Cehoslovacia. Rezultatele documentării sale sînt adunate în cîteva cărți. Astfel, Răsăritul deasupra noastră *(1950) este o extrem de interesantă culegere de povestiri despre mineri,* Tineri luptători *și* Din cărămidă și zîmbete *sînt volume de nuvele cu subiecte luate din viața plină de clocot a marilor șantiere.*

Nuvelele și schițele sale din aceste volume au devenit cunoscute și iubite nu numai în patria sa, ci și în Uniunea Sovietică și în țările de democrație populară unde au căpătat o largă și meritată răspîndire.

În anul 1950, Jiri Marek a primit Premiul de Stat pentru literatură.

Nuvelele publicate în volumașul de față sînt caracteristice tocmai pentru activitatea literară a lui Jiri Marek din acești ultimi ani. Ele pot să dea cititorului din țara noastră o imagine reală a vieții noi care freamătă în Cehoslovacia, a felului în care muncește și trăiește poporul ceh și poporul slovac.

Casa cea veche *tratează problema transformării conștiinței omenești în condițiile construirii socialismului. Pe locul vechii colibe a bătrînului zidar Cejka și al altor colibe asemănătoare, se va ridica un nou oraș de uzine și de fabrici, de case spațioase, luminoase. Scriitorul urmărește atent frămîntările din su-*

fletul bătrînului și lupta pe care acesta o dă pentru a izbuti să rupă firele care-l leagă de trecut. In același timp, este arătat cu măiestrie felul în care viața nouă își face treptat-treptat loc. Vezi cum fluviul entuziasmului, care îi însuflețește pe tinerii constructori, îl prinde în vîltoare și pe Cejka. Bătrînul începe să guste frumusețea și măreția șantierului, începe să înțeleagă necesitatea ca vechiul să fie dărîmat, înlocuit.

Intr-o altă nuvelă, Marek ne relatează venirea pe șantier a lui moș Faltus, bătrîn zidar, împins și el de dorința de a da o mînă de ajutor acolo unde mii și mii de constructori înalță clădiri de proporții uriașe, nemaivăzute pînă acum. Subiectul acestei nuvele e simplu. Valoarea ei constă nu în peripețiile eroului, ci în verva sfătoasă a povestitorului, în umorul sănătos, în realizarea unui personaj viu și interesant.

Tema din Procop și dracul *și în special construcția sufletească a eroului — bătrînul magazioner Procop — sînt situate pe o linie asemănătoare, lucru care subliniază preferința lui Marek pentru întîmplări pline de savoare și pentru eroii care privesc viața cu o încredere plină de voioșie.*

Jiri Marek se oprește asupra aspectelor celor mai variate ale vieții de pe șantier căutînd să înfățișeze întreaga bogăție de sentimente a constructorilor.

Scriitorul este un observator atent care descrie o întreagă gamă psihologică. Sentimentele care însuflețesc personajele sînt studiate în lumina condițiilor în care ele se dezvoltă și înfloresc. Predominante sînt entuziasmul, voioșia, dragostea de muncă.

Tinerii constructori din Casa cea veche *dovedesc o mare sensibilitate atunci cînd salvează de la distrugere și transplantează lîngă o creșă pomii care înconjurau coliba lui Cejka. Gestul arată respectul, dragostea, înțelegerea delicată pentru sentimentele cele mai adînci ale bătrînului meșter.*

Iubirea dintre cei doi eroi ai nuvelei Mizeriile dragostei *— planificatorul Vojta și brigadiera Blazena — este, un timp, stînjenită de nelipsitele timidități ale tinereții. Strălucirea acestei iubiri vine de la prețuirea reciprocă, de la pasiunea comună pentru muncă, de la faptul că eroii nu pot despărți nici o clipă imaginea pe care și-o făuresc despre propriul lor viitor, de imaginea viitorului înfloritor al patriei socialiste.*

Nuvela Turnul Babel *este închinată prieteniei dintre oamenii din țările de democrație populară și din toate țările lumii, pe care îi unește lupta pentru o viață mai bună și lupta pentru pace. Deși vorbesc limbi diferite, atunci cînd îi conduc aceleași idealuri, oamenii se înțeleg. Pe toți îi strînge laolaltă hotărîrea neclintită de a nu mai lăsa să izbucnească noi și ucigașe războaie imperialiste.*

Foc în cuptoare și în inimi *fixează momentul emoționant al inaugurării unui cuptor înalt. Festivitatea reprezintă bilanțul activității a mii și mii de constructori. Bucuria muncii dusă la capăt trăiește în sufletul fiecărui personaj al nuvelei pentru a izbucni zgomotoasă atunci cînd, în furnal, se aprind primele flăcări. Scena e firească, aerul de sărbătoare e sugerat prin entuziasmul constructorilor și al oaspeților, cu toții fii*

ai clasei muncitoare, luptători pentru construirea socialismului.

Aceste cîteva nuvele ale lui Jiri Marek publicate în volumașul de față se situează pe linia zugrăvirii cu mijloace simple a realității.

Autorul nu caută senzaționalul — așa cum se vede limpede din subiectele pe care și le alege. Ceea ce îl interesează pe acest autor ceh este viața zilnică, obișnuită, viața care cuprinde totuși atîta bogăție de fapte. Sursa de inspirație din realitate este evidentă. Eroii lui Marek îți dau din plin sentimentul vieții.

Volumașul, deși alcătuit din nuvele deosebite una de alta, îți lasă impresia unei desăvîrșite unități și aceasta datorită, desigur, tematicii.

Autor și de romane, Jiri Marek stăpînește mai ales genul nuvelei scurte, al schiței care cere ca mijloace de realizare : conciziunea, posibilitatea de a defini prin cîteva trăsături un tip, măiestria de a închega o acțiune simplă care să nu fie totuși neinteresantă. Povestirea scurtă nu poate fi în nici un caz greoaie, defect care este mai puțin sensibil într-o lucrare epică de dimensiuni.

Toate aceste calități Jiri Marek le are. Nuvelele lui sînt bine închegate în jurul unui erou central a cărui prezentare e de altfel scopul principal al scrierii. Oamenii pe care el îi prezintă — zidari, brigadieri, planificatori — nu sînt abstracți, ci trăiesc aievea.

Povestirile lui Marek sînt vioaie, sprintene, avînd un stil plin de sevă și o savoare particulară, care dă cititorului un sentiment de încredere în viață și în oameni, un sentiment de încredere în viitor.

Aceasta se explică prin optimismul și vigoarea pe care le conțin, optimism și vigoare izvorîte amîndouă din faptul că Jiri Marek scrie o literatură partinică pusă în slujba celor mai mărețe idealuri ale clasei muncitoare.

Deosebirea esențială între literatura de azi a lui Marek și paginile pe care acest scriitor le tipărea cu mulți ani în urmă reflectă, mai mult decît orice, drumul uriaș pe care l-a parcurs de la începuturile sale literare și pînă azi. Acest drum este de altfel drumul parcurs de întreaga literatură nouă din Cehoslovacia și el reflectă în ultima analiză marile transformări prin care a trecut, de la eliberarea ei pînă astăzi, țara vecină și prietenă, constructoare — ca și patria noastră — a societății socialiste.

Paginile acestea ale lui Jiri Marek, traduse în romînește, ne aduc tocmai imaginea acestei Cehoslovacii, a acestei țări în care uzinele și fabricile — cele vechi și cele ce se ridică acum — sînt puse în slujba păcii, și pentru care poporul nostru are o veche și caldă prietenie.

ZAHARIA STANCU

TURNUL BABEL

„Şi s-a numit locul acela Babel, de vreme ce acolo amestecat-a dumnezeu limbile pămîntului".

Nu ştiu ce să zic, eu în viaţa mea n-am prea citit Sfînta Scriptură, că doar sînt şef de echipă şi nu popă, dar ce stă acolo se potriveşte numai bine cu cele întîmplate la noi. Pe planuri era trecut, aşa cum se cuvenea, D. 14. Oficial i se spunea stîlpul pentru conductă. Dar pentru toţi era turnul Babel. Aşa a fost şi pentru mine.

Toată drăcovenia a început aşa: într-o dimineaţă inginerul mi-a spus: „Novak, ia-ţi catrafusele şi du-te la 14. Am dat dispoziţii aseară să se sape temeliile. Ai să găseşti echipa acolo."

Sosesc la locul cu pricina şi, ce să vezi, nu găsesc nici temelia, nici echipa. Iau şantierul pas cu pas, alerg după brigadieri, aş, de unde! fiecare e repartizat la munca lui. Mă reped la cabina telefonică, pun mîna pe receptor, cît pe ce să-i rup sîrma, şi chem. Dar nu dau peste ţipenie de om.

Încetul cu încetul încep să mă lămuresc. Echipa sosise în ajun, dar fusese repartizată la betonarea podului G. Se surpase cofrajul. Nimeni nu se mai sinchisea de stîlpul meu.

— Iţi trimit un om să sape deocamdată la temelii. Tot ai numai două lopeţi, mi-a strigat inginerul la telefon şi a pus jos receptorul, înainte de a apuca să-i spun că vreau să văd şi eu lopeţile acelea.

În parte, însă, spusese adevărul, căci peste puţin s-a înfiinţat la sector un individ.

— *Tak, prosze pana, mnie przyslali z kancelarii... Ja, prosze pana, Kamienski Janek.* (Vă rog, domnule, m-au trimis de la birou... Mă numesc Kamienski Janek.)

„Ei drăcie — mi-am zis — mi-au trimis un polonez! Ce să-i faci! Bine ai venit! Ii cunosc eu pe polonezi. Fac treabă bună!"

— Uite, n-o să ne întindem la vorbă, trebuie să sapi aici, ai înţeles?

A zîmbit:

— *Rozumie bardzo dobrze! Bedziemi kopac fundamenty."* (Cum să nu, foarte bine! Săpăm temeliile.)

— Atunci, hai!

Şi fiindcă nici eu nu sînt trîntor, am pus mîna pe un tîrnăcop. Ce să-i faci? şef, neşef, n-ai încotro! Şi ne-am apucat de treabă. Din cînd în cînd, el spunea cîte ceva, dar eu habar n-aveam ce vrea. Apoi glăsuiam eu şi nu mă înţelegea el. Munca însă mergea cu spor. Că nu

puteam vorbi? Fleacuri. Cînd or veni şi ceilalţi, o să înveţe el ceheşte.

După asta, ce să vezi? Ţineţi-mă bine, oameni buni! vine al doilea: smolit la faţă, cu nişte ochi ca jarul şi părul creţ. Haina şi-o purta aruncată peste umeri. Mi se adresează zîmbind cu gura pînă la urechi:

— *Ej, drugari, kade je majstor Novak? Tuka? Prekrasno, az idvam tuk da rabotja. Sprastat me ot kancelarijata. Angel Kostov, bolgarin.* (Măi tovarăşi, care-i meşterul Novak? Asta? Bravo, am venit şi eu să lucrez cu voi. M-au trimis de la birou. Mă cheamă Anghel Kostov, sînt bulgar.)

Mă uit la el ca trăsnit. Nu-i puţin lucru să dea aşa noroc peste mine, să te pomeneşti că ţi se trimit în echipe reprezentanţi din toate neamurile. Trebuie că ne joacă cineva un renghi.

— Dacă-i bulgar, bulgar să fie. Bine ai venit!... Ce meserie ai şi de unde vii?

A rămas o clipă pe gînduri. Nu înţelegea. Apoi s-a dumerit:

— *Az? Viniţe... Prekrasno selo... Kraj moreto... Krasivi devojki... U... uu... Az student... Brigada.* (Eu? De la Viniţe... Locuri minunate... Pe lîngă mare... Şi fete frumoase, uu... Sînt student... Brigada.)

— Atunci fă bine şi pune mîna pe roabă... Uite, pe asta! Ca să fiu mai sigur că a înţeles, ridic roaba.

El rîde :

— *Da, razbiram. Kolicka... Cudesno...* (Înțeleg. Roaba. Perfect...)

Ridic lopata și tîrnacopul. Polonezul și bulgarul dau din cap că au înțeles.

„Să fiu al dracului, băieți, îmi zic în gînd. Veți fi înțelegînd voi dar pe mine au început să mă doară încheieturile de atîta vorbă... Vreau să-l chem din nou pe inginer la telefon, ca să-l întreb ce se aude cu echipa mea, cînd văd un cască-gură, care se tot uita în jurul lui și dădea din cap. Caută ziua de ieri, îmi zic în gînd.

— Ia ascultă, măi băiete, nu cumva cauți sectorul D. 14 ?

(I-am pus întrebarea asta fiindcă începusem să înțeleg că mi se trimite numai adunătură — așa le spunem la ăștia pe șantier — adică nu o echipă întreagă, ci rămășițe de la alte sectoare.)

Omul meu dă din cap și șoptește :

— *Nem tudom...* (Nu știu...)

Eu rămîn ca trăznit. *Nem tudom...* Asta-mi mai trebuia ! Un ungur. Cu siguranță că-i pentru mine. Văd că ține în mînă un bilețel. Pun mîna pe el și, ce să vezi : Sectorul 14, meșterul Novak.

— Novak sînt eu. Sectorul ăsta e... *Tudom, barátom?* (Știi, prietene ?) Eu altceva pe ungurește nu știu.

El zîmbește puțin și-mi face semn cu mîna să-i dau de lucru. Scoate apoi repede haina și-și scuipă în palme. Și ne vedem de treabă înainte. Nici o supărare. Cînd vreau să le spun ceva, pun

mîna pe obiectul cu pricina, le spun pe cehește și ei înțeleg îndată despre ce e vorba.

De pildă, pun mîna pe o scîndură, o ridic și spun : „Scîndură !"

Ungurul, fără să clipească, repetă în limba lui : „*Deszka*". Bulgarul spune : „*Daska*" și eu mă umflu în pene de mîndrie. Așa merge treaba. Într-un cuvînt, am cîștigat partida și am mai și învățat ceva.

Peste puțin, adică pe la amiază, ne pomenim cu încă unul. Am tresărit. Muream de curiozitate să văd ce neam o mai fi și ăsta. Spre mai multă siguranță, îl întîmpin eu :

— *Bonjour. Á la bonheur, tudom, prosze pane?*

Omul meu se oprește, își trage pantalonii și ridică două degete la frunte în chip de salut, gest folosit în lumea întreagă. Dar îmi dă bună ziua pe cehește.

Cînd am înțeles că e ceh, i-am strigat plin de bucurie :

— Omule, frate, vino să te pup, băiatule. Nu sîntem decît doi cehi în toată echipa.

El își scoate pieptul înainte, dă un bobîrnac în șapcă și spune cu glas cîntat :

— Ceh oi fi eu, dar să știi că-s din Visebrad, pe Vltava...

„Așa, puișorule, de la Paris ești mătăluță", îmi zic în gînd. Și îi întind o lopată. Pentru mai multă siguranță îl întreb și cum îl cheamă ca să-l trec în condică.

— Pepi Vohnout. Meseria? Face omul ce poate. Domiciliul la crîşma lui Krajc; pentru moment în cură de refacere sufletească. Se uită la ceilalţi: Ei, ce stăm, echipă barosană! Ne punem pe lucru? Nu?

— Ţi-ai găsit! Aşa vrei să te înţelegi cu ăştia? Trebuie să-i iei cu binişorul, încerc eu să-i explic.

— Cu binişorul o iau numai cu munca. Dar cu vorba merge mai repejor. Ascultă, bre, ăla oacheşul! Vezi să nu asuzi sub limbă!

Vă spun drept, de multe ori nici eu nu pricepeam ce îndrugă el, dar ceilalţi rîdeau de se prăpădeau fără să înţeleagă o boabă şi munca mergea de minune.

Ei, şi pe urmă, poate că n-o să vreţi să mă credeţi dar mi-a mai venit unul. Tot brunet, slab şi cu o floare roşie la butonieră. Cum a sosit, s-a şi repezit la mine:

— Luigi Barsini... Şi fiindcă era sigur că nu-l voi înţelege, a început să dea din mîini: *Lavorare... Operaio...* (Să muncesc... Muncitor...)

Eu am oftat, am pus mîna pe lopată şi i-am întins-o.

— *Si, si... Pala... Comprendo... Caricare... Argila...* (Da, da, ...lopată... înţeleg. Să încarc... lut...)

Se silea să vorbească aşa încît să-l înţeleg. Eu mă zăpăcisem de tot. Am început: *„Si, si, bene, bene...“* („Da, da, bine, bine...“) Naiba ştie cum mi-au venit vorbele astea la gură. Se vede

că sînt pe italieneşte, că îndată omul s-a pornit să turuie şi el pînă m-a pus pe fugă. Am intrat în cabina telefonică şi mi-am şters sudoarea de pe frunte. „Doamne sfinte — mi-am zis — de ce m-ai blestemat?“

Am ridicat receptorul şi l-am chemat pe inginer:

— Pentru dumnezeu, ce v-a venit? Vă bateţi joc de mine? Mi-aţi trimis pentru stîlpul ăsta neamurile de pe jumătate din întinsul lumii. Cum să mă înţeleg cu ei? Nici cu cel de la Praga nu pot să mă descurc. Şi acum, colac peste pupăză, mi-a sosit şi un italian...

— Meştere dragă, nu te supăra, şuşoteşte inginerul la celălalt capăt al firului. (Cînd îmi spune „meştere dragă“, ştiu de mai înainte că trebuie să mă aştept la un necaz.) Situaţia este clară. Echipă nu există. Adun şi eu oameni de pe unde pot. Italianul face parte din brigada italiană care lucrează cu minerii. Mîine apare în ziarul şantierului un articol în care se arată cîtă înţelegere a dovedit această brigadă delegînd un tovarăş pentru ca să lucreze la un sector important... Nu mai bombăni. Cu ungurul, vezi bine şi dumneata, nu-i nimic extraordinar, avem doar destui aici. Cît despre polonez, dragă meştere, de ce te miri? Polonia e doar la un pas de noi.

Explicaţia inginerului m-a mai liniştit puţin. Dau să ies din cabină, să măsor terenul ca să

așez șinele pentru vagonetele cu beton, cînd îmi bate cineva la ușă :

— Meștere, ne-a mai venit un ajutor. Pregătește-i o cafea.

Ies afară și-l găsesc pe cel din Praga de mînă cu un individ negru ca tăciunele. Un țigan. Îmi frîng mîinile :

— Și tu ești repartizat la D. 14 ? Cel puțin știi cehește ?

— Hihi ! se hlizește țiganul.

— Dar ungurește ? îl întreb deodată.

— *Igen,* (da), îmi răspunde el pe loc.

În inima mea se aprinde o scînteie de nădejde:

— Dar bulgărește ? Dar italienește ? Că doar tu trebuie să fi colindat cu șatra întreg pămîntul ? Și fără să-i aștept răspunsul, îl împing spre echipă : Băieți, ne-a venit interpretul... De-acum încolo o să ne înțelegem de minune ! Ia spune... Cum te numești ?

— Adică cum ?... Cum mă cheamă ? Dano ! răspunde țiganul rîzînd.

Și Dano al meu începe să trăncănească. Mă zgîiam la el. Parcă era pe ungurește, dar Pista al nostru clipea din ochi și nu prea arăta că înțelege ceva. „Cine știe ce păsărească o fi vorbind", îmi spun eu în gînd și îl chem pe Anghel bulgarul.

Țiganul se pornește din nou. După cum suna la ureche ai fi zis că era pe bulgărește. Anghel a început să dea din cap și eu eram în al șaptelea cer : „Aha, se înțeleg." Cînd colo, ce să vezi?

La bulgari e tocmai pe dos. Dau așa din cap cînd vor să spună nu, și Anghel al nostru arăta astfel că nu înțelege nimic. Cu asta s-a terminat distracția. I-am dat de lucru țiganului ; ca interpret nu făcea două parale. Din ziua aceea, echipa în care nimeni nu se înțelegea cu vecinul lui a intrat în funcție. Ce mai încolo-încoace, un adevărat Babilon.

Ca să le fac un bine, am început să-i învăț pe toți cehește. Le ziceam :

— Băieți, trebuie să ne punem pe treabă : creșterea producției muncii...

Și ei îndată înțelegeau. Toată echipa răspundea într-un murmur :

— *Rozumie, prosze pana, productywnosc...* (Am înțeles, mă rog frumos, productivitatea.)

— *Igen, produktivita...* (Da, productivitatea...)

— *Da, da. Produktivna rabota...* (Da, da. Muncă productivă...)

Iar eu din nou :

— Socialism...

Și ei toți după mine în cor :

— *Tak, igen, da, hej, socialism.*

Numai cel de la Praga nu se lăsa și mai adăuga ceva în jargonul lui :

— Am prins noi mișcarea. Punem mîna cu toții.

Și așa ne trecea vremea. Stîlpul creștea de-ți era mai mare dragul. Ne invidia tot șantierul. Dar să vedeți ce mi s-a întîmplat acasă. O să mă credeți sau nu, dar vă spun că după o săp-

tămînă vorbeam o păsărească de speriat. Sosesc ca de obicei acasă într-o sîmbătă seară. Nevasta mă aştepta ca totdeauna cu cozonacul de sărbătoare, cu friptura în cuptor şi cu nişte găluşte fără cusur. Eu îi dau drumul :

— *Dzien dobry kisaszonka, imam fame iako hrom.* (Bună ziua, domnişoară, mi-e o foame de lup.)

Nevastă-mea e o femeie înţelegătoare. Îşi lasă mîinile în jos resemnată şi-mi zice :

— Ce-i cu tine, omul lui dumnezeu ? Te-ai îmbătat ?

Eu de colo :

— Ce-ţi veni, femeie ? N-am băut nici un strop.

Aproape că i-a venit atunci să plîngă. Bănuia că m-am scrîntit la cap. Alta ce să mai creadă ? Abia a doua zi m-am deprins să vorbesc iarăşi ca oameni. Dar a trebuit să plec din nou pe şantier, la turnul lui Babel.

Mare încurcătură cu limbile astea. Numai cînd se ivea pe la noi în sector Anicka, fata de la bufet, începeau cu toţii să se înţeleagă de minune. Anicka are voie să stea şi să vîndă numai în chioşc. Dar ea e fată isteaţă, îţi aduce berea şi limonada chiar pe şantier. Halal de tine, fetiţo, pentru asta meriţi să te laude toată lumea.

Era chipeşă şi bine împlinită la trup, dar avea ceva mai mult decît atît. Judecînd după felul în care se descurca la noi, în turnul lui Babel, cunoştea desigur vreo mie de limbi.

Anghel bulgarul, cu tot numele lui ce însemna la noi înger, avea pesemne sînge iute de drac. Cum a văzut-o, a şi început să fiarbă :

— *Uuu, devojka mnogo chubava ! Krasavica !* (Uuu, frumoasă fată ! O mîndreţe !)

Şi Anicka îl înţelegea îndată şi îi dădea bere.

Iar Pista Kecsmety, cînd o zărea, uita de tot că la el acasă era în vorbă cu altă fată şi începea :

— *Kisaszonyka* (Domnişoară) încoace, *kisaszonyka* încolo, *szép leány* (frumoaso) !

Altceva nu înţelegeam din ce îndruga el. În schimb, Anicka înţelegea totul de minune.

Şi să vezi, drăcie ! Începea şi Janek să-i dea drumul în poloneză.

— Anicka *panienka bardzo ladna, piekna, szanowna...* (domnişoară foarte frumoasă, minunată, fermecătoare).

Eu mă zăpăceam cu desăvîrşire. Dar ce mă mira mai mult era că Anicka îşi rotunjea guriţa şi începea să zîmbească. „Învăţată mai eşti, fetiţo !" îmi ziceam în gînd.

În cele din urmă se apropia şi Pepi Vohnout. Ba ăsta a încercat odată să-i şoptească ceva la ureche. Dar Anicka l-a plesnit peste gură de a răsunat tot şantierul.

— Mi-ai ars una fierbinte, trebuie s-o răcoresc cu bere, a spus Pepi, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

Dar italianul, pe urmă, le-a pus vîrf la toate. Ce să-i faci ? Meridionalii ăştia rămîn meridio-

nali, au foc în vine. Cum a sosit, Luigi a aruncat bîrna de pe umeri de a răsunat pămîntul, i-a dat pe toți la o parte și a început o tiradă de-am crezut că văd stele verzi.

— *Madona bella!... Carissima!...* (Frumoasă domnișoară. Scumpo.)

Și ce să vezi? Ea l-a înțeles perfect, i-a zîmbit și i-a spus:

— Ia taci din gură, lingușitorule!

Mi se pare că pe vreo doi i-a pocnit peste mînă. Pînă își vindea berea era un haz și o veselie în sector la noi; pe urmă Anicka își vedea de drum.

Pista i-a srigat:

— *Jöjjön el megint!* (Să mai vii!)

Și ea i-a răspuns îndată:

— Sigur că am să mai vin.

Dar n-a apucat să ajungă pînă la grămada de lemne cînd am auzit pe cineva strigînd-o:

— *Allo! Fräulein! eine Flasche!* (Allo! Domnișoară! o sticlă!)

Fiindcă la uzina electrică lucra un montor elvețian care, ce vreți! își cerea și el dreptul lui. Și fiindcă așa mi-a fost mie scris, să adun toate neamurile pămîntului în sectorul meu, venea și el din cînd cînd la cîte-o vizită.

Atunci să fi văzut cum ne înțelegeam! El nu știa decît nemțește, limbă aspră, puțin mlădioasă. Cum să înțeleagă ce ciripea bulgarul?

Mai rău era că noi aveam să-i spunem ceva foarte important, ceva ce ne stătea pe inimă la

toți: noi dădeam zor cu stîlpul, cei cu conducta erau și ei gata, numai el, montorul elvețian nu știa că trebuie să se miște mai repede cu montajul la uzina electrică, că altfel ne lăsa pe toți de căruță.

Intr-o zi, Anghel s-a apucat să-i explice pe cehește cum stau lucrurile. L-a luat de mînecă și vorbind a accentuat energic cele două cuvinte cehe pe care le înțelegeau toți:

— Productivitate... Socialism...

Elvețianul a deschis ochii mari, a dat din mînă și a zis:

— *Nein, bitte, keine Politik, ich bin Schweitzer, ich bin neutral.* (Nu, vă rog, fără politică, eu sînt elvețian, sînt neutru.)

Ei n-au înțeles decît ultimul cuvînt și s-au repezit cu gura:

— *Ne e vozmozno da budete neutralen* (Nu se poate să fii neutru.)

— *Semlyeges nem lehet!* (Nu poți rămîne neutru.)

— *Pan nee byc neutralem.* (Domnul nu poate fi neutru.)

S-a băgat în vorbă și Pepi:

— Ascultă bă, *șaumalher,* ramolit bătrîn! Ce neutru? Pune mîna și tu, *verstanden?* Mîna, pune-o! Eu pun, tu pui...

Elvețianul se holba la ei și ridica din umeri. Noroc că s-a nimerit pe acolo și țiganul Dano: *„Arbeit, los, los..."* (La lucru, haide, haide...) Își mai aducea aminte de vorbele astea de pe vre-

mea cînd îl băgaseră nemţii în lagărul de concentrare. Ii strigau aşa toată ziua.

Pînă la urmă, s-a văzut că elveţianul nu avea nimic împotriva muncii, dar productivitatea şi socialismul îi cam miroseau urît. In definitiv, era treaba lui. Dar italianul, care dintre toţi se înţelegea cel mai bine cu el, i-a găsit în sfîrşit ac de cojoc.

Au răcnit o bucată de vreme unul la altul, pînă cînd elveţianul a spus:

— *Na gut, bin sehr neugierig!* (Aşa, bine, sînt foarte curios!) Şi arătînd cu mîna spre construcţia noastră: *Eine Woche Frist lasse ich Ihnen...* (Vă dau o săptămînă răgaz...)

Eu mi-am cam dat seama despre ce e vorba şi mi-am zis: „Hai noroc! L-au îmbrobodit pe elveţian. Ne-a dat termen o săptămînă. Asta înseamnă că într-o săptămînă el îşi isprăveşte treaba. Vorba-i dacă şi noi..."

Seara, am ţinut cu tot sectorul o şedinţă importantă. N-a fost lume multă. In schimb s-a vorbit mult, fără sfîrşit, se iveau tot felul de complicaţii. Fiecare în felul ei. S-a întîmplat însă ca şi cu Anicka. Dintr-o dată, ne-am înţeles cu toţii. Ne apucăm de treabă! Il facem marţ pe elveţian!

— Bă, golanilor, păziţi scăfîrliile! Aşa ceva nu pupaţi voi a doua oară, a strigat Pepi cînd Luigi şi Anghel au început să toarne betonul.

Şi, uite minunăţie! Cînd lucrează la un loc mai multe neamuri, tocmai atunci munca merge

strună. Pe toţi îi mînă, mai mult decît doar ambiţia, ca echipa să cîştige întrecerea; fiecare vrea să arate că neamul lui e mai grozav. Munceau în draci. Iar Anicka se arăta în fiecare zi. Nu venea atît ca să-şi vîndă berea, ci mai cu seamă ca să stea de vorbă. Căci de, nu în orice sector primeşte o fată declaraţii de dragoste în toate limbile. Şi încă, să recunoaştem, în bună înţelegere! Uneori, ce-i drept, ai fi zis că va izbucni un conflict internaţional. Lui Anghel i se părea că Luigi se dă prea mult la fată, altă dată Janek a vrut cu tot dinadinsul să se aşeze lîngă Anicka, deşi locul era ocupat de ţiganul Dano. In astfel de împrejurări, e drept că „neutrul", elveţianul, ne venea în ajutor. Era un ins rotofei, căruia nu-i mai ardea de fete, şi rezolva problema spre mulţumirea tuturor: îşi făcea el loc lîngă Anicka. Venea din ce în ce mai des pe la noi, deşi toţi îl băteau la cap şi se străduiau să-l convingă că nu poate rămîne neutru. El ridica din umeri. Numai o dată mi-a mărturisit: *„Na, mõglich ist etwas an diesem Sozialismus, aber wiessen Sie..."* (Ei da, poate să fie ceva şi cu socialismul ăsta, dar ştiţi...) şi a adăugat cu voce scăzută: *„ich muss vorsichtig sein..."* (trebuie să fiu prudent...)

Adică, îi era cam teamă, neutrului. Pesemne că şi la ei acasă neutralitatea asta cam şchioapătă, aşa că orice „neutru" trebuie să bage bine de seamă ce spune.

Dar să nu mai lungesc vorba : păcat că n-ați fost și dumneavoastră acolo la sfîrșitul săptămînii. Este adevărat că băieții mei au lucrat cîte șaisprezece ore pe zi, dar turnul lui Babel a fost terminat. Și l-au făcut marț și pe elvețian. Eu m-am dus să telefonez la birou să vină cineva de la ziar. Am mai dat o fugă și pînă la sector și cînd m-am întors, am văzut că băieții pavoazează stîlpul cu flori și că scriseseră pe o bucată mare de hîrtie un singur cuvînt, acela pe care îl înțelegeau cu toții :

— Pace ! *Mir ! Pokoj ! Mup—Béke !*

Sus, în vîrful scării, se cocoțase elvețianul și, ingheboșat, scria cu bidineaua : *Frieden !*

Apoi de, cînd e vorba de pace, nici neutrii nu pot să tacă.

CUM A ÎNTÎLNIT MOȘ FALTUS INGERUL PE ȘANTIER

Se înțelege că pe un șantier mare se întîmplă lucruri ce nu s-ar putea petrece nicicînd în altă parte. O mulțime de ciudățenii, adevărate minuni, ba uneori chiar întîmplări ce par de-a dreptul necurate. Așa de pildă, peste podul de lemn care și sub picioarele tale se leagănă, trece un om la volanul unui cogeamite buldozer și inginerii stau, se uită și clatină din cap uimiți, pentru că după toate socotelile lor, și omul și buldozerul ar trebui să se prăbușească grămadă în mijlocul gîrlei. Sau, uneori, banda rulantă se oprește și zece oameni de la serviciul de întreținere nu sînt în stare s-o pună din nou în mișcare, pînă ce iată, trece pe acolo întîmplător un tînăr — nici tuleiele în barbă nu i-au mijit încă — pune mîna pe o rotiță și, ce să vezi ? transportorul pornește. Sau brigada de specialiști montează o macara într-o zi și o noapte... Pe cinstea mea, începi să crezi în minuni. Și atunci

de ce nu l-am crede şi pe moş Faltus cînd jură pe ce are mai scump că a întîlnit pe şantier un înger care l-a ferit de multele greutăţi ce întîmpina şi l-a cruţat şi pe viitor de încă mai multe neajunsuri. Dar să-l lăsăm pe el să povestească.

Bătrînul Faltus e un om plin de viaţă. E drept că cei şaptezeci de ani ai lui îi cam fac zîmbre, dar bătrînul nici nu-i ia în seamă, îi alungă cu mîna ca pe un roi de muşte netrebnice. Faţa lui brăzdată de vinişoare străluceşte de veselie. Intr-o bună zi, stînd tihnit la el acasă, îl bate gîndul să plece în lumea largă.

— Plec — zice — la şantierul cel mare, să-mi încerc norocul.

Dacă unui fecioraş de douăzeci de ani i-ar trece prin minte asemenea bazaconie, i-ar spune: du-te, băiete, cu dumnezeu. Ia-ţi traista în spinare şi umblă pînă ce-i ajunge la munţii care se bat cap în cap, nu cumva să-ţi scapi norocul.“ Dar unui moşneag?

Baba s-a închinat de două ori, şi-a scuipat în sîn cum se cuvine să faci ca să alungi deochiul şi să te fereşti şi de alte belele, apoi i-a spus:

— Da'ce, moşule, ai căpiat de tot, acuma la bătrîneţe? Doamne, iartă-mă, uite la el, om bătrîn, a dat în mintea copiilor...

— Copil, necopil, eu în lume tot plec, i-a spus moşul. Calul numai o dată-i mînz, dar omul e de două ori copil. Iac-aşa, mi-a venit şi mie

să zburd. Scurtă vorbă, babo, nu mă mai cicăli degeaba şi pregăteşte-mi merinde de drum.

Glumea, se înţelege. Căci bătrînului Faltus altceva îi stătea pe inimă. Işi zicea: „Ai trăit atîta amar de ani, ai ridicat cu mîinile tale munţi de cărămizi, dar numele tău nu rămîne legat de nici o înfăptuire. Ce folos că ai făcut o mîndreţe de boltă la fabrica de bere, care poate rămîne de învăţătură pentru toţi şcolarii constructori. Ce folos că administratorul te mai laudă şi azi pentru chioşcul cu coloane, aidoma unui mic castel, pe care i l-ai ridicat în grădină. Ce folos că toţi antreprenorii din regiune mai povestesc şi acum că puteau măsura cu un fir de mătase ce lucrai tu, atît era de fără cusur. Cînd ai să mori ţi-or trage clopotele — ei! şi pe urmă? Chioşcul din grădina administratorului îl va acoperi iedera, stîlpii bătuţi de ploaie şi de vînt vor crăpa, bolta fabricii de bere se va nărui şi ea o dată şi o dată, sau va fi dărîmată pentru că acum se fac altfel de bolţi. Intr-un cuvînt, moşule, praf o să se aleagă de tot ce ai făcut în viaţă. Şi totuşi... Totuşi, în sufletul tău arde o flacără şi nu-ţi dă pace.

Capul ţi-e plin de gînduri mari şi falnice.

Scrie la gazetă că în ţară la noi se construieşte, că se desăvîrşesc opere mari, care ne fac cinste.

Cresc clădiri, creşte un oraş întreg, iată munţi de ciment, de fier, de cărămizi, de şamot pentru construcţii uriaşe. ...Sînt un zidar bătrîn, e

drept, dar asta nu mă împiedică să-mi dau seama ce se întîmplă în jurul meu. Să știți de la mine, e mare lucru să iei și tu parte la asemenea construcții. Stîlpii acestor clădiri nu vor crăpa și nu se vor acoperi de iederă, bolțile lor sînt din beton și oțel."

Bătrînul simțea cum îl împunge în inimă dorul după marile șantiere.

— Ascultă, babo, porni el vorba mieros, tărăgănat, atunci cînd în odaie începură să se lase umbrele înserării, și cînd omul prindea curaj să spună ce-i stătea pe suflet, că tot nu i se putea citi zbuciumul pe față. Vreau să-ți spun ceva, babo. Eu, hai să zicem, sînt un cîrpaci. Pun colo două cărămizi, dincolo repar un coș; mai înnădesc prin vecini trei pereți la o poiată pentru capre. Spune și tu, asta-i muncă de om deștept? Și dacă te gîndești bine, asta am făcut toată viața. Cînd lucram două-trei zile pe un șantier, mi se părea să l-am apucat pe dumnezeu de picior. Dar ia gîndește-te ce înseamnă să se adune mii de zidari, să auzi de dimineață pînă în seară huruit de mașini, să vezi cum lopețile nu mai dovedesc să amestece nisipul în mortar... Atîta mai doresc și eu, să văd cum merg azi lucrurile, apoi mă întroc acasă. Și încă ceva. Mi-a venit și mie o idee, m-am gîndit la un cărucior de cărat cărămizile. Dar unde aș putea înjgheba așa ceva? Noi ăștia, dacă avem o roabă ne ajunge. Dar oamenii care zidesc zilnic mii de cărămizi s-ar putea să aibă nevoie de căruciorul

meu. O dată și o dată, cînd noi ne vom dormi frumos somnul de veci, unul lîngă altul, pe șantierul ăsta și pe alte multe șantiere, lumea va spune: „Uite, ăsta este căruciorul lui Faltus..."

Ceasul cu cuc bătu ora și moșul tăcu. Bătrîna păru a desluși în glasul cucului un semn. Ai fi zis că nu a spus: cuc-cuc, ci: mă duc-mă duc.

Își binecuvîntă moșul, îi pregăti un cuptor întreg de plăcinte, și bătrînul o porni spre marele șantier.

Dar să știți, copii, șantierul e una și birourile sînt alta. Moșul s-a învîrtit o vreme în jurul șantierului, plin de bucurie, cu ochii ațintiți la minunile ce i se perindau prin față. Vedea aidoma tot ce visase: mașinile huruitoare, betonierele care parcă vărsau din gură betonul, pe cînd nisipul venea spre ele pe banda rulantă, vedea macaralele care ridicau fierul și lemnăria plină spre bolta cerului. Iar deasupra întregului șantier, tocmai în vîrful coșului celui mai înalt, sta cocoțat un zidar și era o plăcere să vezi cum cresc inelele coșului sub mîinile lui. Toate zgomotele astea se îmbinau într-un adevărat concert. Și omul cocoțat sus pe coș cînta cum se cuvine să cînte un zidar și cînd se oprea să-și privească opera, scuipa plin de mulțumire și-și împingea hoțește șapca pe o ureche. „Se vede că obiceiurile vechi n-au murit", își spuse bucuros bătrînul Faltus și se îndreptă spre biroul de angajări ca să se înscrie. Era sigur că va fi pri-

mit cu brațele deschise. Sufletul lui era plin de măreția șantierului. Dar la birou îl aștepta un duș rece.

O domnișoară ședea în fața unei măsuțe și bătea la mașină. La binețele lui creștinești răspunse cu jumătate de gură. Adică, de ce aș spune cu jumătate de gură? Era doar o mîndrețe de fată, cu gura cît o cireașă, din păcate însă vopsită.

— Numele? întrebă ea și vîrî un carton în mașină.

— Ieronim Faltus, fetițo, mă cunoaște toată lumea la noi în sat...

— Anul nașterii? întrebă fata indiferentă, fără să caute să afle alte amănunte despre bătrîn.

— Ei da, am și an de naștere, se înțelege, doar n-am căzut dintr-un prun, cum se spune. O mie opt sute optzeci și patru, dacă vrei să-l știi. Tata, dumnezeu să-l ierte, făcea pe atunci pe pețitorul pe la nunți, nu era om să nu-l cunoască. Pe urmă s-a întîmplat că i-a ars căsuța. De aceea m-a dat la zidărie, ca să-i pot face alta în loc...

— Comuna? mai dori să afle ființa care bătea la mașină și pe care povestea lui moș Faltus n-o impresiona de loc.

— Okrinov, județul Pisek, regimentul 11 infanterie, iar acum în urmă, plasa Milevsko.

Fata scrie totul fără să lungească vorba și în cele din urmă spune:

— Poftim, cu cartonul ăsta te prezinți la depozitul numărul 4. E nevoie de un brigadier pentru paza materialelor.

— Fetițo, domnișoară, să fiu al dracului, trebuie să fie o încurcătură la mijloc. N-am venit aici să fac pe paznicul. Așa n-aveam decît să stau acasă și să păzesc aleea cu pruni. Eu sînt zidar, de asta am venit. Mai am și o invenție pe care vreau s-o studiez...

— Conform dispozițiilor legii pentru protecția muncii — spuse sigură de sine domnișoara — la vîrsta dumitale nu poți fi folosit decît la muncă ușoară.

— Ia stai puțin! Nu mă lua așa de repede. Dumneata îți bați joc de mine, zău așa. Eu sînt zidar și vreau să lucrez zidărie. Nu mă supăra. Sînt bătrîn, dar să știi că mă înfurii repede.

— Orice plîngere o puteți adresa verbal sau în scris la camera numărul 5, i-o reteză fata scurt și-i întoarse spatele. Bătrînul ieși pe ușă și porni în fugă pe coridorul întunecos pînă la camera cu numărul 5. Intră și începu:

— Sînt zidar și vreau să lucrez zidărie. Am o invenție...

— Pentru proiectele de inovații în baraca numărul 3, în față, ușa numărul 8, fu răspunsul.

Cît te-ai șterge pe ochi, moș Faltus se și repezi afară și o luă către baraca din față.

— M-au trimis aici la dumneavoastră, sînt zidar, am o invenție...

— Unde lucrezi? îl întrebă un domn foarte

politicos, cu o mustăcioară bine răsucită sub nas.

— Nu lucrez încă nicăieri, dar am să mă apuc de invenţie îndată ce mă angajez!

— În cazul ăsta, nu-i de competenţă noastră, răspunse domnul şi cuvîntul ăsta ciudat îi ieşi din gură ca un glonţ — pe cinstea mea. Noi ne ocupăm numai de inovaţiile salariaţilor noştri. Adresaţi-vă...

Moşul nu s-a mai adresat nimănui, i-a întors spatele domnului politicos şi a ieşit fără să spună bună ziua. Era mîhnit pînă în fundul sufletului, îl lua cu cald şi cu frig. Vine omul plin de planuri, hotărît să facă lucruri mari, să rămînă ceva de pe urma lui, şi ia, acolo, nişte domnişori îl învîrt pe degete şi-l poartă de colo-colo ca în povestea cu cocoşul roşu. Şi toate astea, numai pentru că are şaizeci şi opt de ani; da'ce; e ramolit?

Moş Faltus se aşeză afară pe marginea zidului, privi barăcile de lemn, zidurile în construcţie, schelele pe care circulau sudorii, trase în nările lărgite colbăraia şantierului, părînd că miroase un parfum neasemuit, simţi suflarea arzătoare a varului stins, praful betonului, auzi bătaia ciocanelor care loveau sonor în cărămizile roşii. Doamne, dumnezeule, cîte lucruri frumoase sînt pe lumea asta şi el şade aici fără rost ca un surghiunit...

— Numai îngerul din cer mai poate să-mi facă dreptate, spuse bătrînul, cu glas tare, oftă

şi-şi şterse fruntea. În clipa aceea, răsărit ca din pămînt, se ivi în faţa lui un om.

— Ai chemat pe Inger? Eu sînt. De ce l-ai chemat? îl întrebă el încet.

Moşul, ghemuit în sine, simţi că o jale mare i se revarsă în suflet, apoi îşi luă inima în dinţi şi răspunse:

— Păi, pe cine altul să chem? Sînt şi eu creştin. Poate că aş fi avut mai curînd dreptul să zic: lua-i-ar dracul pe toţi, dar nu-s om rău din fire.

În gîndul lui îşi zicea: „Bine că nu l-am chemat pe dracul. După cum văd că merg lucrurile pe aici, mă pomeneam cu necuratul."

— Ei, ia spune, ce necaz te paşte; eu sînt Inger, spuse omul care se ivise ca din senin în faţa moşului.

„Ehei, drăcie! se sperie bătrînul. Ce tărăşenie mai e şi asta! Ai zice că un şantier e numai tehnică şi cînd colo, aş, de unde! îngerii umblă printre oameni taman ca pe vremuri. La drept vorbind, printre zidari, trebuie să se simtă ca la ei acasă." Şi privi cu coada ochiului la apariţia neaşteptată. Îngerul din faţa lui nu-prea semăna cu cei zugrăviţi în cărţile de rugăciuni. Dar moş Faltus nu prea se dădea în vînt după asemenea cărţi. De aceea, i-a plăcut mai mult îngerul de lîngă el, căci nu avea nici aripi, nici sabie de foc, ci purta pantaloni golf, bilghere cu şireturi

încheiate la gleznă și semăna mai degrabă cu un bătrîn contramaistru de ispravă. Doar ochii îi avea adînci ca ai unui înger adevărat. Cît despre înălțime... Cum stătea drept lîngă bătrîn, părea să aibă mai bine de un metru optzeci, adevărată statuie a unui arhanghel.

— Dumneata ești înger? spuse bătrînul repetînd în gînd întrebarea și așteptă răspunsul necunoscutului, iar cînd acesta dădu din cap afirmativ, bătrînul îl mai întrebă: Înger din cer...?

— De ce din cer? Înger de pe șantier. Ce te roade la inimă? Spune, că n-am timp de pierdut.

Bătrînul pricepu numaidecît că pe șantier un înger trebuie să fie ocupat pînă peste cap. Trebuie să fie mereu alături de zidari. Ici calcă unul pe o scîndură desprinsă, dincolo îi cade altuia o cărămidă din mînă, mai departe un al treilea trebăluiește chiar pe marginea schelei, la cinci etaje deasupra pămîntului. Trebuie să-l treacă toate nădușelile pe îngerul ăsta care le poartă de grijă zidarilor. Și se vede că e un înger conștiincios. Nu face să-l ții de vorbă prea mult.

— Ce am pe inimă? Domnule înger... mă apasă... așa ca o șină de fier. Am venit să-mi alin sufletul meu de zidar. Și cînd colo, ăștia vor să mă facă paznic. Eu am o idee pe care trebuie s-o înfăptuiesc, un cărucior pentru cărat cărămizile... Acasă nu-l pot construi, oricît aș vrea. Pe la noi cărămizile se cară cu roaba, ne

ajunge. Dar aici se mînuiesc zilnic mii de cărămizi... Vă rog să mă ajutați!

Îngerul zîmbi și-și trecu gînditor trei degete peste bărbie. (Și zău că barba îi cam scîrțîia sub degete, dar ce vreți? îngerul zidarilor nu poate să arate ca o fată mare.) Apoi zise:

— Bine. Urmează-mă!

Moșul porni după el ca în vis. La început se aștepta să simtă cum e ridicat la ceruri, dar îndată își dădu seama că merg pe drum bătut și se liniști. Trebuie să mărturisesc că moș Faltus nu era un om oarecare. V-am mai spus că tatăl său, dumnezeu să-l ierte, era un pețitor cunoscut pînă hăt-departe. Bunicul și străbunicul lui fuseseră vraci vestiți, care vindecau de deochi și știau să numere, nu numai pe degete. Iar străbunicului i se întîmplase într-un rînd să întîlnească printr-o pădure un flăcău frumos care ci-că fusese chiar arhanghelul Gavril. Arhanghelul îi arătase o floare de sunătoare și se făcuse nevăzut. Cu această floare străbunicul o vindecase de o boală la șezut pe doamna contesă și primise un taler drept răsplată. Pe cei săraci îi vindeca tot cu floarea de sunătoare, dar nu le lua nici o plată, în amintirea acelei arătări cerești. Așa că lui moș Faltus nu-i păru ciudat că îngerul i se arată și lui. Asta a rămas din bătrîni la ei în familie. De aceea, l-a urmat fără nici o teamă pe înger într-altă baracă, una cu nimic deosebită de celelalte două în care bătrînul pățise atîtea. Îngerul îl duse la o altă ușă.

Ridică mîna, ușa păru că se deschide singură și intrară amîndoi, ce-i drept nu în împărăția cerurilor, dar într-o odaie frumoasă și curată, cu covor pe jos, pe care bătrînul se codea parcă să calce. Îngerul îl făcu semn și moș Faltus se așeză supus într-un fotoliu. În clipa aceea — de unde și cum nimeni n-ar fi putut spune — apărură în fața bătrînului hîrtie, creioane, o riglă și un compas, cu care el habar n-avea ce trebuie să facă.

— Desenează-mi căruciorul pentru cărămizi, îi porunci îngerul. Bătrînul oftă, apucă creionul subțire, foarte ascuțit la vîrf, în degetele sale greoaie și, cu băgare de seamă, ca să nu-l rupă, începu să deseneze.

— Încă nu-i gata de tot — zise el — mai trebuie pus la punct. Asta-i o ramă de fier care se mișcă. Cărămizile așezate se strîng în cărucior, rama se lasă așa, apoi se ridică așa... și, gata, cărămizile stau ca turnate, căruciorul nu le răstoarnă și nici el nu se dă peste cap; dacă vreți, îl puteți urca în macara și, sus cu el!

Îngerul tăcea, se uita la bătrîn și dădea din cap, ba la un moment dat păru chiar că zîmbește. Apoi spuse:

— Dacă vrei, poți să rămîi pe șantier, nu te împiedică nimeni.

Fața bătrînului Faltus începu să strălucească. Nici nu-i veni în gînd să ceară îngerului un bilețel, cuvîntul lui avea greutate chiar dacă nu-ți vorbea decît între patru ochi. Dar se bucură și

mai mult cînd văzu că pretinsul înger puse mîna pe telefon și rosti:

— Ieronim Faltus urmează a fi angajat pe șantier. Faceți formele.

Poate că pe vremuri, îngerii își trîmbițau poruncile, dar șantierul e șantier, îngerii nu pot alerga de colo-colo cu trîmbițele. Dacă au telefon, de ce să nu-l folosească? Ș-apoi cuvintele pe care le rostise sunau ca și cum ar fi străbătut prin trîmbițe de aur, sau ar fi fost împrăștiate de tobele și surlele împărăției cerești.

— Vă garantez, domnule înger, că moș Faltus o să facă trebă bună pe șantier, strigă bătrînul și ieși.

Ajuns afară, trase cu putere aerul proaspăt în plămîni, atît de adînc că erau cît pe-aci să i se împăienjenească ochii. Nu se mai gîndi să cerceteze dacă baraca în care-l dusese îngerul dispăruse cumva ca în vis sau așa cum se întîmplă în basme, ci porni bătăios spre primul birou de unde domnișoara cu gurița vopsită îi făcuse vînt cu atîta nepăsare. Și, ce să vezi? Ședea în fața mașinii de scris ca regina Sibila, dar cum îl zări pe bătrîn se ridică grăbită de la locul ei și-i întinse cartonul plină de dorința să-l servească.

— Domnule Faltus, în ce sector doriți să lucrați? La canalizare, la betonaj, la ziduri albe sau la coșuri? Puteți să alegeți.

Bătrînului i se păru că-l unge cineva cu sfîntul mir. Era fericit și mîndru. Nu se putu stăpîni și întrebă:

— Domnişoară, v-a chemat el la telefon?
— M-a chemat, răspunse ea ca o mironosiţă.
— Ingerul? mai întrebă moşul ca să fie sigur.
— Inger, încuviinţă ea.

Prin urmare e adevăr adevărat, îşi zise bătrînul, luă biletul pe care i-l întindea domnişoara şi-şi alese sectorul. Apoi salută adînc şi plecă. Atunci îşi aduse aminte că nici nu-i mulţumise îngerului. Dar, ce să faci? In astfel de împrejurări, orice muritor se zăpăceşte, e uşor de înţeles.

Aşa s-a sfîrşit această întîmplare. Mi-a povestit-o moş Faltus însuşi, şi o povesteşte oricui vrea să-l asculte. El şi-a terminat stagiul în brigadă şi şade acasă pe cuptor încălzindu-şi reumatismele de zidar. Povesteşte despre întîlnirea cu îngerul şi despre cănuciorul lui pentru cărămizi, dat acum în folosinţă pe şantier. Unii îl cred, alţii nu.

Numai cei care ştiu că directorul şantierului se numeşte Iosif Inger, că poartă pantaloni golf şi bilghere cu şireturi strînse pe gleznă, zîmbesc. Cît despre aripi, de unde era să le ia?

Aripi are şantierul. Ii cresc aripile, de ţi-e mai mare dragul să-l priveşti.

CASA CEA VECHE

Era o casă cu un singur rînd, veche şi construită anapoda. Avea acoperişul mult prea înalt şi ferestrele din cale afară de înguste. Pe timp ceţos, apărea deodată în faţa trecătorilor parcă ne la locul ei, căci era aşezată lăturalnic, nu pe strada principală. Prin vecinătate vedeai destule alte case, tot atît de joase, dar clădite mai cu socoteală, la rînd, una după alta. Erau căsuţele pe care şi le ridicau odinioară muncitorii, cei care o viaţă întreagă visaseră un singur lucru: să locuiască în casă proprie.

Vîntul aducea din depărtare miasmele oraşului înţesat de uzine, fumul înecăcios al cuptoarelor înalte şi praful de cărbune. Totuşi, şi iarna şi vara era frumos pe aici. Pămîntul negru răsufla mai în voie, pomii se oglindeau în băltoace.

Bătrînul Cejka fusese zidar pe vremuri, acum îşi făcea de lucru cultivînd pere de soi în gră-

dinița cît pumnul de pe lîngă căsuța lui lăsată într-o rînă. Avea doar cîțiva pomi înghesuiți acolo și trebuia să aibă grijă să nu le crească prea mari coroanele.

Înfățișarea omului se asemăna cu aceea a casei. Era bătrîn și vlăguit: muncise din greu toată viața. Ce de case zidise el, frumoase, mari, cu coloane înalte! El, însă, nu se alesese decît cu cocioaba aceea. O cumpărase gata-gata să se năruie și de atunci, în fiecare seară, cînd se întorcea de la lucru, se apuca, ajutat de întreaga familie, s-o cîrpească, s-o meremeticească, fără să respecte vreun plan anumit, ci așa, la întîmplare, după materialele ce le-avea la îndemînă. Se obișnuise să adune ce putea găsi. Și curtea i se umpluse de cărămizi, de scînduri stropite cu var, pe care le smulsese din cîte-o schelă. Acum însă, la bătrînețe, rămăsese singur; nu-i mai ardea să facă reparații sau schimbări și casa părea părăsită.

Omul și casa se asemănau. Anii au trecut peste ei, i-au șubrezit și i-au lăsat singuri. Nici unul dintre cei care făcuseră cîndva parte din viața bătrînului și-i umpluseră casa cu glasurile lor nu mai trăiau. Toată lumina existenții lui, toate năzuințele și toate strădaniile i se păreau îngropate acum în țintirimul care adăpostea mormintele soției și fiicei lui, și în locurile îndepărtate unde era înmormîntat fiul său.

Cu nimic nu poți pătrunde parcă mai adînc rostul vieții decît îngrijindu-te de pomi. E de

ajuns să-i vezi cum cresc din mlădițele tinere, cum în fiecare primăvară, de cînd e lumea, le plesnesc mugurii, să le culegi roadele înrourate și, în cele din urmă, să trăiești și clipa cînd pomul piere de ger sau de vreo boală. Trebuie să știi toate lucrurile astea și să te deprinzi să lovești cu toporul în trunchiul uscat.

Bătrînul nu avea pe nimeni. Singura lui rudă mai apropiată era noră-sa, care trăia undeva, departe, acolo unde îi murise bărbatul, fiul lui Cejka. Nu era o femeie rea, dar își vedea de viața ei — avea și un băiat, adică nepotul bătrînului. Soarta socrului ei n-o interesa și de altfel, nici el nu dorise vreodată să locuiască împreună. Era singur, ce-i drept, dar singur la casa lui și cînd se nimerea să-și găsească un chiriaș bun, vreun muncitor de la uzina metalurgică, avea părerea că stă oarecum deasupra celorlalți. Nu o dată își spusese: „Ei, doamne, am să las casa moștenire nepotului. Las' să-și amintească de mine cu recunoștință." Căci în ochii bătrînului, trecerea anilor nu dăunase cîtuși de puțin frumuseții casei.

De jur împrejur se întindeau cît vedeai cu ochiul lanuri care altădată fuseseră ogoare boierești, dar acum aparțineau statului. Dincolo de ele se înălțau turnurile și furnalele orașului negru, unde zi și noapte gemea fierul, fierul care pe vremuri fusesese al baronilor și acum era al poporului. „Bine, mai bine așa!" încuviința bătrînul prefacerile. Zile întregi ar fi putut po-

vesti despre mizeria din trecut, despre grevele lor, ale zidarilor, deşi în meseria lui nu fuseseră prea multe. Ar fi putut chiar să se laude bătrînul ; la sfîrşit ajunsese să lucreze la construcţia de cuptoare înalte. Era o muncă de mare însemnătate, bine plătită şi el era un meşter bun, care ştia să mînuiască materialele, ştia să aşeze cărămizile refractare cu precizie şi băgare de seamă, după cum se cuvine la o astfel de operaţie. Un cuptor înalt e un pat pentru fierul care curge, pentru şuvoiul de foc pe care-l vezi clocotind în dosul geamului albastru. Ehei ! Dacă nepotul lui ar fi lîngă el, ar putea să-i povestească multe.

„Ei, dar atîta singurătate ajunge apăsătoare cu vremea“, îşi zicea uneori privind afară, prin geamul prăfuit, şoseaua pe care treceau duduind autocamioane grele. In timpul războiului mai lucrase pe ici, pe colo. Acum nu făcea însă aproape nimic. Se socotea doborît de muncă, se simţea mult mai bătrîn decît anii lui şi asta numai fiindcă trăia prea singur.

Uneori se ducea la şedinţe. Lumea îl cunoştea. Mai veneau şi alţi muncitori bătrîni care aveau cîte o căsuţă prin împrejurimi. Stătea o clipă, îşi bea berea cu ei şi mîinile lui, cu unghiile plesnite, odihneau ţepene pe masă. Asculta pe vorbitori, îi aplauda, apoi ridicîndu-se, pleca singur spre căsuţa lui şi intra în camera pe care cîndva o construise pentru fiul său şi unde locuia el acum, restul casei fiind ocupat de chiriaş.

La o astfel de şedinţă a aflat pentru prima dată vestea cea mare. La început nu l-a tulburat prea mult; construcţia era doar elementul lui, mereu prilej de noi prefaceri, totdeauna prielnic pentru fapte mari. Şi anume, a auzit atunci că pe locul acela avea să se ridice un oraş mare, un oraş numai şi numai de fabrici, cum încă nu se mai pomenise prin împrejurimi, fabrici unde fierul şi cărbunele vor fi prelucrate, scutind o bună parte din munca omului, unde pe la un capăt va sosi fierul topit, iar pe la celălalt capăt vor ieşi din laminoare şine şi tuburi; un oraş care va avea o uzină electrică, cuptoare înalte şi dumnezeu mai ştie ce. Nu l-a tulburat această veste pentru că îşi dădea bine seama cît de greu se înfăptuiesc astfel de planuri, pentru că ştia ce cantitate fantastică de cărămizi era necesară, dar şi pentru că se gîndea că la o şedinţă se spune uşor : „vom construi un oraş“... Numai că habar n-au ei cît durează o astfel de lucrare! In drum spre casă simţi în inimă o uşoară muşcătură de invidie : îşi dădea seama că el nu va lua parte la lucrări, că marile construcţii vor creşte fără ca el să pună mîna, că nu va fi alături de oamenii stropiţi de mortar şi de var care vor circula pe schele şi că fără ajutorul lui se va înălţa zidul nou construit, mirosind a proaspăt.

— Ei, meştere Cejka, ce spui ? Ne evacuează ?

Întrebase chiriaşul lui care în după-amiaza aceea, fiind liber, se învîrtea prin curte în papuci şi cămaşă fără guler şi clipea leneş din ochi în soarele de sfîrşit de iarnă.

Bătrînul scoase pipa din gură, îndesă încet tutunul cu degetul şi mai trase un fum. Despre ce evacuare să fie vorba ? Pe cine să evacueze ? Pe chiriaş ? Dar cine poate să-i poruncească lui asta ?

— Merge vorba că dărîmă tot, zise chiriaşul. Tot, repetă el, tăind cu mîna un cerc larg în jurul lui.

Bătrînul îi urmări gestul cu privirea. Pe unde se întindea cîmpul, da, se înţelege. I s-a mai întîmplat să vadă aşa ceva. Ajungi la cîmp deschis, aştepţi din urmă materialul şi cît te-ai şterge la ochi, locurile sînt altele. Sapi pămîntul şi cînd ai ridicat temelia, e ca şi cum ai vedea şi casa. Toată priveliştea se schimbă.

Dar omul acesta trăgea cu ochiul şi la căsuţele vecine, cele care erau mai arătoase decît casa lui Cejka. Şi pe astea să le dărîme ? De ce ?

— Cum, nu ştii că se construieşte un oraş nou ? strigă nerăbdător chiriaşul, care era necăjit că va trebui să se mute pe nepusă masă.

Cejka însă nu se gîndea la mutat. Lui, zidar bătrîn, care văzuse construindu-se atîtea case, nu-i intra în cap de ce trebuie să se dărîme ceva. In cele din urmă rosti :

— Au să facă un oraş nou şi casele astea vechi au să se piardă în el. Asta da. S-a mai întîmplat şi în alte părţi. Casele noi încing întotdeauna şi întrec pe cele vechi. Aşa e şi cu oamenii. Dar să le dărîme ? De ce ?

Rămase singur în curte fără să simtă frigul. Stătea locului, cu privirile pierdute în zare şi fuma. Privea cîmpul pustiu, ţarinile de pe care zăpada nu se topise încă de tot, depărtările înceţoşate de ger, fumul negru plutind greoi deasupra oraşului de fier şi cărbune. Apoi, deodată, îl pătrunse frigul. Poate că privise prea îndelung depărtările încă geroase sau poate era de vină norul acela negru care părea că prevesteşte apropierea unei furtuni.

Da, se apropia furtuna.

Era la începutul primăverii. In grădină, pomii păreau că presimt schimbarea vremii care se urzea în depărtare. Inmugureau repede şi bătrînul cerceta cu grijă fiecare crenguţă ca să le vadă înflorind şi dînd rod. De cîţiva dintre pomii tineri se apropia de mai multe ori pe zi, vrînd să se încredinţeze dacă numai soiul lor mai tomnatic era pricina că nu dăduseră încă muguri. Planurile noului oraş erau gata întocmite şi Cejka urmărea cu ochii comisiile care înotau în noroiul de pe cîmp ; îi privea şi pe topometri cu cea mai mare luare aminte. N-avea nici o teamă, ştia el bine că niciodată nu începi prin a dărîma cînd te apuci să construieşti ; încolo, puţin îi păsa cam în ce punct al noului

oraş se va nimeri casa lui. Ba îi venea să şi rîdă de panica în care intrase chiriaşul său: îşi căuta de sîrg o locuinţă fără să găsească ceva potrivit. Bătrînul se bucura chiar, parcă zicîndu-i: „La mine ai avut casă bună, bagă-ţi asta în cap, măi omule!"

Văzu apoi că undeva, departe, în ţarină, oamenii măsurau locul pentru temelii, ba se şi apucau să sape. Lumea spunea că acolo va fi oţelăria, care avea să fie mare, mare de tot. Soseau coloane întregi de camioane, iar pentru calea ferată se trăgea o nouă linie. Închipuiţi-vă, o linie nouă pentru tren!

Dar pînă să se înceapă construcţia mai era mult. Atîta pricepea şi el. Şi uneori îl cuprindea părerea de rău că nu va vedea oraşul terminat, căci o asemenea lucrare durează zeci de ani, pe cînd viaţa omenească... Şi — cît durează o viaţă de om? Uneori nici cît viaţa unui copac...

Departe, în zare, mai mijeau cîteva căsuţe. Poate că pe vremuri, cine ştie, s-o fi plănuit să se alcătuiască acolo un sat întreg. Dar timpurile s-au schimbat şi prizăritele aşezări au rămas singuratice. Acum ele se arată însă foarte aproape de viitoarea oţelărie, pentru care tot se mai măsoară încă terenul.

Şi iată că într-o bună zi, din casele acelea au început oamenii să scoată aşternuturi şi mobilă, care au fost apoi încărcate în căruţe. De la fereastra odăii lui, bătrînul privea ce se petrece, şi în cele din urmă văzu şi pe oameni

pornind în urma căruţelor. Atunci a ieşit din casă; mîinile i se scuturau într-un tremur.

— Gata, îi mută, spuse soţia chiriaşului, care se nimerise lîngă el şi privea neliniştită. Au găsit locuinţe foarte bune. Numai de-am avea şi noi noroc...

— Noroc? strigă Cejka cu glas tremurător. Ce fel de noroc e ăsta? Eu nu vreau să plec de aici.

Femeia oftă şi intră tăcută în casă. Cejka se gîndi că, de bună seamă, se înţelesese cu soţul ei să nu-i vorbească în faţă despre mutare, ştiind ce lovitură groaznică i se dădea lui.

— Dar casa mea nu stă în drumul nimănui, mai mormăi el, deşi rămăsese singur în prag. De ce să mi-o dărîme?

Ieşi din curte şi se opri în faţa casei ca să privească de la oarecare distanţă harughia lui priponită într-o rînă. Fără îndoială, construcţia cea mare se îndrepta în cu totul altă direcţie şi era firesc să se întindă pe locul caselor care se zăreau acolo, în depărtare. La un moment dat, îi veni un gînd şi tresări de uimire: materialul provenit din dărîmarea acelor case va fi ieftin, iar transportul nu-i prea anevoios, e doar numai o bucată de drum. Părea că se trezeşte în el, dorinţa de a pune mîna la treabă, peste tot bătea un vînt care te îndemna să construieşti. Simţea nevoia să joace cărămizile în palmă, să amestece tencuiala şi s-o arunce cu mistria pe zidul care creştea, creştea mereu sub

mîna lui. Visase întotdeauna să-şi facă o cameră la mansardă şi acum măsura cu priviri cercetătoare casa. Da, zidurile ar suporta construcţia unei camere noi. La urma urmei sînt solide, numai piatră şi cărămidă, adevărate ziduri de cetate. Se gîndi să facă un drum pînă la casele părăsite, să asculte ce se zvoneşte pe acolo şi să intre în vorbă cu oamenii care lucrau la noile construcţii. Nu cu inginerii, numai cu şefii de echipă. Ăştia ştiu să mai închidă un ochi. Începu să fluiere şi privi în jurul lui, în curte, ca să vadă unde va pune scîndurile şi cărămizile acelea frumoase, curăţate pînă la roşu, pe care le va alege singur din dărîmături, încet, alungîndu-şi în felul acesta şi singurătatea apăsătoare. Spună oricine ce-o vrea, dar nu-i plăcere mai mare decît să cîntăreşti o cărămidă în mînă.

Între timp, camioanele huruiau pe drum în coloane din ce în ce mai strînse, în lanţuri nesfîrşite, ce se îndreptau spre şantier zi şi noapte ; din partea opusă şinele noi se aliniau din ce în ce mai aproape, drezinele circulau neîntrerupt şi aduceau alte traverse. Lucrul mergea neînchipuit de repede. Apoi sosiră nişte maşini uriaşe despre care el nu-şi dădea de loc seama la ce folosesc, pînă ce vecinii îi explicară că scot pămîntul şi-l dau la o parte. O astfel de maşină înlocuieşte munca a mii de braţe. Bătrînul dădea din cap. Maşinile sînt mare lucru. Însă în adîncul cugetului său stăruia aceeaşi întrebare : oare

casele ce se dărîmă au destulă cărămidă ? O vor vinde ieftin ?

Într-o zi se opri în faţa caselor care urmau să fie dărîmate şi văzu locul dimprejur însemnat cu ţăruşi coloraţi. Mai văzu şi cît de repede cresc alături barăcile pentru muncitori şi după numărul acestor barăci calculă mărimea şantierului, care, de bună seamă, avea să fie neobişnuită, dacă pentru terminarea lucrărilor, numărul muncitorilor din împrejurimi era neîndestulător. În timp ce el dădea tîrcoale locului, intrînd în casele părăsite şi pipăind zidurile, sosi şi maşina aceea uriaşă despre care îi povestiseră oamenii şi lumea începu să strige la el să se ferească. Atunci văzu deodată ceva care-l înmărmuri. Maşina, al cărei căuş trebuia să se lase în jos şi să muşte din grămezile de pămînt, porni împotriva uneia din case. Cu un zornăit îngrozitor se repezi drept în zid. Cejka vru să ţipe, să ridice mîinile, dar nu putu. Se auzi un trosnet şi casa începu să se năruie, să se cocoşeze toată ; apoi zidurile, zidurile acelea tari, pe care cu o clipă înainte el, Cejka, le pipăise cu grijă, plesniră. Maşina se dădu îndărăt şi casa se prăbuşi grămadă, o dată cu acoperişul care, cu un pîrîit asurzitor, se desfăcu în bucăţele.

Muncitorii priveau rîzînd şi unul dintre ei strigă :

— Uite ce poate un buldozer ! În glasul lui era mîndrie şi admiraţie.

Cejka se cutremură din tot trupul şi nu mai întrebă nimic pe nimeni. Pe nimeni dintre cei care demontau acoperişul şi scoteau grinzile de sub dărîmături. Mai apucă să vadă — căci oricît ar fi dorit, nu se putea hotărî să plece — cum intra maşina din nou în dărîmături şi cum copaia ei uriaşă înghiţea rămăşiţele casei, frînturile de zid, pietrele, cărămizile şi grinzile de lemn care se prăvăleau în faţa ei, răsturnîndu-le apoi într-o groapă. Buldozerul se mai întoarse o dată pentru resturi şi în curînd locul fu curăţat de tot. Nu se mai vedea decît urma unei duşumele şi cîteva scînduri împrăştiate ici-colo.

— Hai, moşule, ia şi dumneata pentru foc, îl îmbie un tînăr în halat, arătîndu-i lemnăria sfărîmată.

Cejka clătină din cap şi plecă. Simţi un fior rece în spate şi nu se mai uită înapoi. După ce făcu o bucată bună de drum, se aşeză pe o cărămidă nearsă, căci i se părea că nu-l mai duc picioarele.

Privi speriat în urmă. Acolo, pe loc, mai putea vedea încă urmele clădirilor, dar de aici nu se mai desluşea nimic. Casele se mistuiseră ca în vis. Se uită apoi în partea unde, aşa fără nici o noimă şi în afară de orice aliniere, se ivea căsuţa lui şi simţi un junghi în inimă. „Încă o dată dacă mă mai uit, te pomeneşti că n-o să mai fie nici ea acolo..." În jurul lui, primăvara trezea lumea la o viaţă nouă. Pămîntul moale plescăia uşor, mustind de apă; printre firele de iarbă din toamna trecută se străduia să iasă la soare iarba firavă de primăvară. În toamnă nu se semănase cîmpul şi anul acesta plugul nu va mai intra în el. Nu-l va străbate decît maşina aceea şi... Privi cu obidă în jurul său. Apoi ridică fruntea. Se va apăra. Va protesta. Va face o întîmpinare către autorităţi. Stă el în calea cuiva? Nu-i loc şi pentru căsuţa lui în viitorul oraş?

Pomii din grădină înfrunziseră. Şi deodată îşi aminti că şi în jurul caselor dărîmate creşteau altădată pomi. Oare maşina îi smulsese şi pe ei din rădăcină? De la distanţă nu putea vedea ce li se întîmplase. Dar cînd, după un timp, se hotărî să se ducă în recunoaştere, nu mai găsi nici măcar amintirea caselor, nici a pomilor. Peste tot văzu numai grămezi de materiale noi.

Începea o epocă ciudată. Din zori şi pînă în seară construcţia creştea şi se contura tot mai clar. Apărea stranie, cu totul neobişnuită. Nu se odihnea nici noaptea. Lămpile electrice străluceau deasupra ei ca o salbă de diamante.

O bătălie mare se dădea, o adevărată întrecere cu timpul. Luptau atît cei de la construcţie cît şi Cejka, bătrînul, care nu mai stingea lumina la el în cameră pînă noaptea tîrziu. Scria autorităţilor, ticluia petiţii, plîngeri, cereri. Pe şantier ardeau sute de becuri mari, în cocioaba lui licărea doar o luminiţă pierdută. Care pe care? Şi cu cît trecea vremea, cu cît creştea construc-

ția, cu atît mai tăcut viețuia bătrînul în odăița lui, unde lucrurile se îngrămădeau vraiște, unul peste altul, mai năstrușnic decît munții de materiale de pe șantier. Nimic nu-l mai interesa. Cratițe albastre și farfurii nespălate de zile întregi stăteau risipite pe masă ; patul rămînea mereu desfăcut. Camera duhnea a fum de pipă, iar în zilele cînd bătrînul nu avea chef nici să facă foc în sobă, căpăta un miros acru și rece.

Singurătatea și tăcerea îl apăsau tot mai mult. Șantierul era învingător.

Intr-o bună zi sosi și noră-sa, speriată de scrisoarea lui laconică, primită pe neașteptate, căci își scriau rar. Bătrînul se bucură de spaima ei ; asta dovedea că se interesa și ea de averea băiatului. Cui aveau să-i rămînă toate ? Se cuvenea să lupte deci alături de el.

Sosise plină de energie și se bucură văzîndu-l, dar se feri să-i spună tot ce aflase de la cei cu care intrase în vorbă venind de la gară. Încă înainte de a da ochii cu bătrînul se simțea cuprinsă de milă, căci toată lumea știa cît e de singur și cu toții îl compătimeau. Nu suferea numai el de pe urma dărîmării caselor și nu era singurul care se apăra. Dar el era cel mai părăsit și tuturor li se părea că este cel mai slab.

Pe bătrîn, venirea noră-si îl luă pe neașteptate și-l învioră. Atîta forfotă dintr-o dată ! Băgă apoi de seamă că după ce afară, în curte, noră-sa îl îmbrățișase cu mult drag, intrînd în casă o cuprinsese un fel de deznădejde, cînd

dădu peste neorînduiala ce domnea înăuntru. Fiind o femeie harnică, amînă alergăturile pe la autorități și se apucă întîi să curțe și să frece. Repeta mereu : „Dumneata, tată, trebuie să vii să stai la noi. Trebuie !“ Bătrînului îi plăcea cum sună cuvîntul tată. Nu-l mai auzise de mult. Și îi mai plăcea s-o vadă învîrtindu-se în jurul lui și îngrijindu-l cu rîvnă.

Nora se împrieteni repede cu soția chiriașului ; își zîmbeau cu subînțelesuri și își făceau semne cu ochiul. „Așa-i, cu bătrînii e greu. Nu poți să-i schimbi.“

Aceste cîteva zile au însemnat pentru Cejka un răstimp de sărbătoare și de bucurie. Dacă femeia n-ar fi fost mereu cu gîndul la Jenda și la casa ei, mai n-ar fi lăsat-o să plece. Dar Jenda, adică nepotul lui, avea optsprezece ani și îi dădea mult de furcă mamei. La vîrsta asta ești în stare de orice, numai să ai grijă de casă nu te pricepi.

Abia în ultima zi a șederii sale se duse noră-sa la autorități, unde i se spuse întocmai ce știa și bătrînul.

— Va primi o despăgubire pentru casă, va căpăta o altă locuință. Orice apel este zadarnic. Trebuie să înțelegeți, doamnă.

— Da, domnule referent, spuse ea cu sinceritate. Cînd vezi de aproape șantierul, te sperii. Acasă îmi închipuiam că vă voi putea convinge. Aici, îmi dau seama, e altceva. El însă e bătrîn și bătrînii sînt greu de urnit.

Referentul zîmbi și se uită lung în registru.

— Nu putem face decît un singur lucru. Să-l lăsăm în mod excepțional pe loc, pînă în ultima clipă. Ceilalți, lumea din jur, trebuie să evacueze casele în termen de două luni.

Cejka nu se bucură peste măsură de această amînare. Asta și din cauză că noră-sa pleca și el se dezobișnuise să fie singur. Ii ceru să-i lase fotografia lui Jenda.

— Leit Jenda cel mare, spuse plin de încredere în sine, cînd mîinile lui tremurătoare așezară fotografia în ușcioara scrinului vechi.

Nora oftă. Se gîndea la vremea cînd mai trăia Jenda cel mare. Se întristă și ea. Și cu toate că, abia cu două-trei zile mai înainte, socrul și nora își erau cu totul străini, se despărțiră aproape plîngînd. Ea se întoarse de cîteva ori din drum și se uită înapoi spre grădina cu pomi înverziți unde bătrînul rămăsese privind în urma ei drumul, șoseaua pe care roțile camioanelor săpaseră făgașe adînci.

Zidurile noi se ridicau mereu, tot mai sus și deodată se văzu că nu se lucra numai la clădirea uriașă a oțelăriei. Tot cîmpul, pînă departe în zare, era semănat cu depozite de materiale. Motoarele huruiau zi și noapte. Schelele începură să se înalțe în mai multe locuri, ca și cum pămîntul ar fi căutat calea către cer.

Intre timp, sosise termenul ca toți cei din casele vecine să se mute. In ajun încă, găinile vecinului scormoneau în lutul proaspăt și copiii

alergau pe cîmpul pustiu, scornind mii de jocuri, pitindu-se după grămezile de cărămizi și iată că, pe negîndite, sosiră camioanele și oamenii începură să-și încarce în grabă lucrurile. Bătrînul stătea în fața casei și tremura din tot corpul; crezuse că vin să-l ia și pe el.

Dar unde să-l ducă?

Oamenii nu plecau bucuroși; aveau mii de legături cu locul acesta lipsit de farmec. Mai cu seamă femeile păreau mîhnite, își ștergeau lacrimile, iar bărbații se întoarseră de cîteva ori spre singurul dintre ei care rămînea în casa lui, făcîndu-i semn cu mîna. Poate că unii îl și invidiau, pentru că autoritatea închisese ochii, ținînd seamă de bătrînețea lui.

Casele mai rămaseră un timp în picioare — locuiau acum în ele muncitorii de pe șantier și din cînd în cînd înnopta acolo și cîte un șef care dorea să se afle mai aproape de lucrări. Dar se vedea cît de colo că erau case părăsite. Coșurile nu mai scoteau fum și, încetul cu încetul, geamurile, ca ochii orbilor, se împăienjeneau de un praf ciudat, cenușiu, pe care nu-l ștergea nimeni. Prin curți crescuse iarba și cei cîțiva pomi din grădini foșneau a pustiu; nu mai aveau pentru cine să înflorească.

Zidurile noilor construcții creșteau mereu, parcă se pregăteau să pornească la luptă împotriva ultimelor rămășițe ale trecutului, împotriva casei cu acoperiș țuguiat a lui Cejka, zidită cîndva în disprețul oricărei simetrii și care

astăzi strica armonia planului cel mare. Șantierul duduia, huruia și se tot apropia de căscioara veche. Zidurile albe și zidurile roșii, cofrajele fundamentelor de beton și umbrele betonierelor uriașe, temeliile puternice ale cuptoarelor înalte, toate își îndreptau pașii armăturilor de oțel spre punctul de unde se mai ridica un norișor de fum dintr-o sobă și de unde privirile bătrînului se îndreptau spre iureșul năprasnic de ciment și de cărămizi din care se înfiripa orașul nou, care creștea așa cum se umflă apele unui puhoi.

Chiriașul se mutase. I se repartizase o locuință nouă și se lăuda că a ajuns om mare. Așa se și lămurea, poate, de ce plecase aproape cîntînd; ca și cum ar fi uitat că bătrînul Cejka rămîne de data asta singur-singurel — unul singur împotriva planurilor uriașe, împotriva marșului măreț al noilor construcții.

Soția chiriașului îi spusese în glumă să lase totul și să se urce cu ei — hopa! — în camion. El făcuse un semn din mînă, vrînd parcă să dea a înțelege că, fiind prea bătrîn pentru ca să se cațere după ei, e nevoit să rămînă pe loc. După plecarea lor își zise: „Uneori, ieși cu o glumă din cea mai mare încurcătură".

În planul mare al șantierului interveni o mică schimbare fără însemnătate pentru ansamblul lucrărilor, dar hotărîtoare pentru bătrîn. Casa lui, clădită pe vremuri în ciuda oricăror

reguli de simetrie, ieși pe neașteptate din raza noilor planuri. Pînă și șoseaua largă care ducea drept spre uzina electrică și pentru care fuseseră sacrificate două case vecine, ocolea petecul lui de pămînt. Nu mai era deci nici un motiv să-l evacueze. Conducerea șantierului cunoștea cazul lui, știa că i se poate cere oricînd să plece, dar nimeni nu avea vreme să se ocupe de bojdeuca bătrînului și-l lăsară pe loc. Iar cînd întregul șantier fu înconjurat cu un gard, Cejka se pomeni cuprins înlăuntrul lui. Îl cunoșteau și paznicii de noapte, care intrau adesea la el să fumeze o pipă și să mai schimbe o vorbă. Geamul lui luminat îi atrăgea parcă pe toți. Și astfel Cejka începu să se integreze în viața șantierului, fără să-și dea seama. El, bătrînul încăpățînat care rezistase pe insula sa, devenise o părticică din munții uriași de fier și beton.

Pașii lui stingheri răsunau sinistru prin casă, vîntul zgîlțîia și trîntea ușile camerelor acum nelocuite. Vizitele paznicilor de noapte îl bucurau, asculta cu plăcere noutățile lor, căci erau singurele care ajungeau în singurătatea lui.

— Astăzi la sectorul 500 n-a sosit cimentul, a fost o grozăvie.

— Betoniera cea mare s-a defectat. Trebuie să lucreze mecanicii la ea toată noaptea.

— Brigada lui Mahacek și-a îndeplinit planul cu 200% și n-are de gînd să se oprească aici.

El nu înțelegea tot ce se spunea în jurul lui,

dar asculta cu atenție și încetul cu încetul, fără să-și dea seama, construcția începu să-l intereseze. Mai mult chiar, ajunsese să-i umple singurătatea.

Știa unde e sectorul 500, unde-i podul R., unde este M-7 și urmărea cu multă atenție brigăzile de noapte care montau macaralele uriașe.

Șantierul era un furnicar. Tineri purtînd drapele roșii treceau cîntînd. Peste tot, afișe îndemnau oamenii să îndeplinească planul. Schelăria creștea mereu în lățime și în înălțime. Noaptea, torentele de lumină albă a reflectoarelor și sutele de becuri mărunte alcătuiau minunate jocuri de artificii. În întuneric, umbrele schelelor păreau mai mari decît în realitate, semănau cu niște pînze de păianjen, uriașe și întunecate.

— Așa-i că-i frumos, moșule ? auzi o dată, lîngă el, glasul răgușit al cuiva care-l surprinsese uitîndu-se la lumea aceea nouă. O adevărată dantelă, ce zici ? Și din grinzi poți face dantelă.

Cejka se întoarse încet. Îndărătul lui zări un bărbat care trecuse de prima tinerețe. Avea ochi zîmbitori și o haină de piele stropită cu mortar.

— Am auzit că e loc de stat la dumneata. Ai avea ceva împotrivă să-ți fiu chiriaș ?

Bătrînul se încruntă. Își bate joc de el ? Nu știe că asta nu mai e casa lui ?

— Cît mă privește... mormăi el.

— Ei, să știi că-mi placi. Îmi plac oamenii sinceri. Dacă te întreabă vreunul cine stă la

dumneata, să-i spui că stă inginerul Patka. Și dispăru în întuneric.

A doua zi dimineața, sosi un camion care aduse cîteva scînduri și bătrînul se miră : inginerul voia să-și facă pesemne pat și masă ? Așa se și făcu. Dulap nu-i trebuia, căci nu avea de gînd să locuiască aici cît lumea, de altfel nici nu dădu pe acasă în ziua aceea. Numai a doua zi, spre seară, clanța de la ușa odăii bătrînului se mișcă încet și inginerul intră fără să mai aștepte poftire.

— Ești tare supărat că m-am mutat la dumneata ?

Cejka fu atît de uimit de sinceritatea lui, încît uită să-i răspundă.

— Mi-am zis că n-are nici un rost să stai aici așa, singur. Nu ? Dar poate că nu ne prea înghiți, pe noi ăștia de pe șantier ?

Își aprinse țigara și privi cercetător fața scofîlcită, nebărbierită, a bătrînului, ochii lui albaștri strălucitori. Nu, moșul ăsta nu-i un om rău. S-a nimerit, din păcate, să rămînă aici. Așa se întîmplă cîteodată și cu cîte un bolovan rătăcit într-un strat de nisip, pe care-l găsești cînd te apuci să sapi.

— De ce să nu-i pot suferi ? bodogăni bătrînul. Ăștia zidesc... mai rosti oftînd. Apoi își scoase pipa din gură și se ridică, îndreptîndu-și spinarea. Și eu sînt zidar, domnule !

Inginerul șuieră scurt și se așeză pe scaun.

— Ia te uită ! Sîntem din aceeași breaslă ! Am

ştiut eu că mă voi simţi bine la dumneata. Şi privi din nou atent faţa zbîrcită a bătrînului. Numai că pe vremea dumitale se clădea altfel, nu-i aşa ?

Cejka simţi oarecare ironie în glasul lui. Pufăi dispreţuitor din pipă şi zise :

— Poate. Asta nu înseamnă că nu se clădea. In timp ce voi, astăzi, vă ţineţi de dărîmat. Apoi se întoarse cu tot trupul spre inginerul care şedea pe scaun şi deodată răbufni, asemenea unui torent uriaş, tot amarul ce i se adunase în suflet. In vorbele lui tremurau jalea, teama, singurătatea în care trăia ; tot trecutul său se revărsa din ele, toată viaţa-i de altădată care asfinţise, dar ale cărei adîncuri se mai tulburau o dată

— V-aţi apucat să dărîmaţi. Şi ce vreţi să dărîmaţi ? Zidurile astea pe care le-am ridicat eu, adunînd cărămidă cu cărămidă, nu aşa cum faceţi voi, care transportaţi materialul cu vagoanele. De peste tot pe unde lucram, adunam cărămizi. Fiecare colţişor e al meu, fiecăruia eu i-am pus temelie şi l-am peticit cu mîinile astea. Am lucrat nopţi întregi, aşa cum lucraţi şi voi, numai că mie numai luna îmi dădea lumină ; mă ajutau nevasta şi copiii, au muncit şi ei aici... Şi voi v-aţi pus pe dărîmat. Ai mei s-au dus dintre cei vii, în curînd nu va mai fi nici casa asta. Zidurile la care noi ne-am căznit atît, voi o să le dărîmaţi cu maşina voastră drăcească, o să le măturaţi ca pe nişte gunoaie. O să le

daţi la o parte din drum. Dar zidurile astea sînt viaţa mea... Se opri deodată. Poate că a vorbit prea mult ? A spus lucruri pe care numai în sinea lui le gîndise şi le-a ţinut pînă atunci tăinuite într-un colţ al inimii. De ce le rostise acum cu glas tare în faţa unui străin ? Căută cu mîna chibriturile şi aprinse unul ca să-şi ascundă încurcătura.

Inginerul tăcea. Nu era un om prea simţitor. Cînd cineva se ocupă cu lucrări de proporţii mari, nu are răgaz pentru consideraţii lirice asupra destinelor omeneşti. Dar tristeţea bătrînului era molipsitoare. Inginerul scutură din cap :

— Uite ce, moşule. Dumneata eşti un zidar încercat. Ştii ce înseamnă să clădeşti. Ştii ce bucurie îţi umple inima cînd împlînţi steagul sus pe acoperişul nou, ştii cîtă plăcere îţi face să te plimbi într-o casă nouă. Şi ia închipuieşte-ţi că noi construim aici un oraş întreg. E ceva grozav... Ridică braţele în sus ; rostise ultimul cuvînt plin de înflăcărare. Moşule, uită-te bine la casa dumitale. Chiar de-ai fi frămîntat-o întreagă din lut, ce înseamnă ea pe lîngă cuptoarele înalte care se vor ridica o dată aici ?

— O dată şi o dată... mormăi bătrînul...

— Pînă într-un an, moşule, pînă într-un an.

O linişte adîncă se aşternu între ei, în care timp amîndoi cîntăreau în gînd anul ce li se deschidea în faţă. Ochii inginerului luceau plini de însufleţire, dar ochii lui Cejka erau umbriţi

de teamă. Pînă intr-un an... Adică, pînă într-un an se va isprăvi de tot cu el? Numai un an îl mai îngăduie aici?

Făcu un semn cu mîna:

— Cuptoare înalte... Ehei! Dumneata crezi că eu toată viața nu m-am învrednicit să fac decît casa asta? Află, te rog, că din cuptoarele la care am lucrat eu curge fierul de ani de zile. La Vitkovice, m-auzi?

Inginerul se ridică în picioare. Privirea lui se înăsprise.

— Ai lucrat dumneata la ele? Și acum șezi pe cuptor și mai găsești cusur construcției noastre? Nu te miști de lîngă vatră, cînd alături de dumneata se întîmplă un lucru atît de măreț? Și poți să rămîi în casă?

— Dar unde să mă duc?

— Acolo, pe șantier. Să dai și dumneata o mînă de ajutor. Bătrînul rîse uscat și obosit. Inginerul își dădu seama că în entuziasmul său sărise peste cal și ridică din umeri cu nedumerire.

— Eu am terminat cu ziditul, domnule, spuse bătrînul, rîzînd din nou. Mîinile nu mă mai ajută. Să mai zidească și cei tineri... Să construiască, să ridice și un oraș, întreg, treaba lor... Sfîrși cu un rînjet și inginerul îl părăsi, se duse în camera lui neprimitoare și rece. Mult timp încă, pașii lui au scîrțîit pe podele, dar nici bătrînul Cejka nu s-a culcat pînă tîrziu, a rămas, înfipt locului, cu un rînjet disprețuitor pe buze.

Așa trăiră un timp cei doi, unul lîngă altul. Inginerul nu dădea pe acasă zile întregi, dar în serile cînd se întorcea, intra la bătrîn și stăteau de vorbă. Nu mai pomeniră niciodată despre lucrurile acelea dureroase. Vorbeau despre șantier, despre greutăți, despre lipsa de oameni. Bătrînul afla că vechile metode de construcție se pierd, și că se nasc altele noi, pe care le aplică fetele și băieții din brigăzile de tineret. Oamenii care nu ținuseră în viața lor mistria în mînă deveniseră peste noapte zidari, ba depășeau chiar normele. Bătrînul zîmbea. Nu-i venea a crede și uneori se lua la harță cu inginerul, dar îl asculta întotdeauna cu luare aminte. Așa luă naștere, pe nesimțite, o viață nouă pentru el, legată din ce în ce mai mult de șantierul care i se părea un inamic, și gîndul mutării îl chinuia tot mai rar.

Mlădițele perilor creșteau frumos și el se bucura văzîndu-le. Uitase că se apropia clipa cînd mașina cea drăcească avea să se năpustească asupra lor și să smulgă, cu rădăcini cu tot, lăstarii fragezi care își foșneau lin în bătaia vîntului frunzele lor rare.

O dată, inginerul nu dădu pe acasă două zile și două nopți încheiate, și bătrînul Cejka se întristă. Îi era dor nu numai de un glas omenesc, ci anume de glasul omului acestuia pe care soarta casei vechi nu-l impresionase de loc, cu

desăvîrşire absorbit cum era de construcţia viitorului oraş. Bătrînul zidar Cejka, el, care altădată nu scotea un cuvînt fără să fi fost întrebat, începu să iscodească pe paznicii de noapte. Află o veste rea: cu prilejul unor săpături, se surpase un mal îngropînd cîţiva oameni. Se trimisese amulanţa pe şantier. Asta se întîmplase tocmai în sectorul inginerului.

Bătrînul se ridică şi porni glonţ spre noile construcţii, spre inamicul care înainta către casa lui şi care îl înghiţise poate pe veselul inginer Patka. Înainta cu greu pe terenul răvăşit al şantierului. Trecu pe lîngă grupuri de oameni care se duceau la lucru, pe lîngă brigăzi ce împingeau vagonete pe linia ferată îngustă, auzi şuieratul trenului care străbătea şantierul, auzi strigăte, rîs, huruit, scîrţîit de lanţuri şi zgomot de betoniere. Nu întrebă pe nimeni nimic despre nenorocirea întîmplată, căci şantierul era mult prea mare şi lucrătorii de la podul R. nici nu ştiau, desigur, ce se petrecea în sectorul 500. Înainta cu greu, totuşi nu-şi îngădui nici o clipă de odihnă pînă nu ajunse la locul unde se surpase malul. Acolo îl opriră paznicii: nu era voie să meargă mai departe.

— Îl caut pe inginerul Patka. Vreau să ştiu ce-i cu el, întreba necontenit bătrînul, dar oamenii ridicau din umeri, nimeni nu ştia bine ce se întîmplase.

Cejka se învîrtea de colo-colo, agăţa pe toată lumea întrebînd de Patka, dar nu se lămuri.

Forfota şi zăpăceala din jurul lui îl ameţeau. Totuşi, nu se hotără să plece înainte de a afla ce se întîmplase cu inginerul.

Trase de mînecă pe un om cu halatul rupt şi-şi repetă întrebarea:

— Patka? Dar ce vrei cu el? Omul se întoarse cu faţa şi-l recunoscu pe Cejka, iar acesta văzu că era chiar inginerul.

— Ia te uită! Atîta apucă să spună. Va să zică trăieşti?

Inginerul rîse. Apoi îi răspunse cu un aer serios:

— Te-ai temut pentru mine? Frumos din partea dumitale. Dar dacă-mi mai porţi grija şi de acum înainte, aibi bunătatea să ne dai o mînă de ajutor.

Bătrînul se trase cu un pas îndărăt, de parcă l-ar fi fript cineva:

— Mi-a fost grijă numai pentru dumneata...

— Da, dar vezi că eu trebuie să mă sinchisesc acum de toate aici. Am nevoie la magazie de cineva care să distribuie materialele. Am luat oamenii de acolo pentru lucrările de securitate. E vorba doar să ne dai o mînă de ajutor... Ne-am înţeles?

Era ciudat şi bătrînului mai că-i venea să rîdă, dar asurzise parcă deodată şi se zăpăcise cu totul. Se mulţumi să dea din cap — şi ăsta a fost începutul. Pentru şantierul uriaş era un fleac ajutorul lui. Dar în viaţa zidarului Cejka se petrecea un fapt de o însemnătate covîrşi-

toare. Se punea, ca să zicem astfel, temelia noii lui vieți.

Din ziua aceea, bătrînul deveni, împotriva voinței sale, angajatul uriașului șantier.

Cele cîteva case risipite cîndva peste țarinile din partea locului alcătuiseră o așezare omenească purtînd un nume, dar de cînd fuseseră dărîmate, numele cătunului se pierduse și el. Nimeni nu se mai sinchisea de asta. Factorul care aducea scrisorile cunoștea pe destinatari și le ducea plicurile la noile adrese. Nu mai rămăsese decît o singură casă, și aceea avea să se năruie de la sine, cînd clădirile uriașe adunate în jurul ei aveau s-o strivească din toate părțile — casa cu grădinița cît pumnul, în care cei cîțiva pomi mai stăteau încă înfipți în pămînt.

Factorul zîmbea cînd aduse scrisoarea. Nu era o misivă oficială, nu putea fi ordinul de evacuare. Purta adresa scrisă de o mînă destul de neîndemînatică. Cine știe cine și-o fi adus aminte de bătrîn! Fără îndoială cineva de departe, care o fi cunoscînd șantierul doar din auzite și habar nu are sau nu crede că într-adevăr cătunul nu mai există.

Cejka nu era acasă, pleca în fiecare dimineață la magazie și se întorcea seara tîrziu. Nu era treabă ușoară pentru el, dar căuta cu tot dinadinsul să se convingă că nu se ostenește decît din prietenie pentru inginer. Poate și pentru bani, într-o oarecare măsură. De altfel, în nici

un caz nu se putea încetini ritmul marii construcții, dar ajutorul lui era atît de neînsemnat încît n-avea s-o grăbească. Seara găsi scrisoarea pe prag cu o cărămidă deasupra.

O deschise cu mîini tremurînde. Îi scria noră-sa. Îl întreba dacă mai locuiește în casa cea veche și, plină de grijă pentru el, își arăta nădejdea că poate construcțiile noi o vor ocoli. (Bătrînul Cejka zîmbi cu amărăciune.) Îi comunica apoi că Jenda, nepotul lui, va veni să lucreze ca brigadier pe șantier, că o să-l viziteze pe bătrîn și la nevoie o să-i dea o mînă de ajutor în gospodărie, după ce își termină serviciul.

Bătrînul Cejka arătă cu mîndrie scrisoarea și inginerului, și paznicilor de noapte care mai dădeau pe la el, o arătă și muncitorilor care veneau la magazie după unelte. Începu să poarte la el fotografia nepotului și aștepta ca o mare sărbătoare venirea lui, ca și cum băiatul i-ar fi putut aduce o schimbare a soartei. Nu se gîndea de loc că nepotul venea împreună cu mii de alți tineri ca să dea zor construcției marelui oraș.

— Da, de asta vine. Asta e țelul nostru, al tuturor. Ei, tot te încăpățînezi să rămîi pe loc? Nu ți s-a oferit o locuință mai bună și mai comodă, nu ți-ai încasat și despăgubirea?

Inginerul se plimba mînios prin odaie.

— Ești zidar, ești un meșter cu experiență. Ai putea să cîștigi bani frumoși dacă ai vrea să lucrezi cu noi la construcții. Nu să cari cără-

mizi, dar să supraveghezi, să conduci... Făcu un gest arătînd că-n zadar vorbește, căci bătrînul își fuma pipa încruntat și nu răspundea nimic.

„Ia te uită la inginerul ăsta, ce zici de el! Ce, nu-i ajunge că m-a băgat la magazie? gîndea el. Dacă mă mai sîcîie mult, o dau dracului de treabă și mă urc din nou pe cuptor."

Dar trecuse vremea arțagului. Nu mai era în stare să-și stăpînească dorul de oameni, nevoia de tovărășia lor și de zarva marelui șantier. Iată ce îl făcea să asculte vorbele deschise ale inginerului, să le rabde și să-i răspundă doar cu tăcerea lui încăpățînată.

Veni și vara. In fiecare dimineață treceau spre șantier rîuri-rîuri de tineri brigadieri cu drapele roșii. Aerul răsuna de cîntecele și strigătele lor și bătrînul se obișnuise cu hărmălaia aceasta veselă.

Nepotul nu se arătă însă așa de curînd. Pînă ce, într-o bună zi bătrînul găsi în ușă un bilețel, în care băiatul îi spunea că-l căutase pe acasă de mai multe ori, dar zadarnic. Jenda, Jenda! După cele povestite de mamă-sa, crezuse de bună seamă că-l va găsi pe bunicu-său în casă, uitat de lume, ca un dușman îndîrjit al marelui șantier. Și cînd va afla că-i magaziner la unul din sectoarele de construcții!! Bătrînul citi bilețelul cu un zîmbet; apoi mai zîmbi o dată, gîndindu-se la căzătura de moșneag la care se aștepta nepotul. În clipa aceea se simți

înviorat de noi puteri, de un tineresc avînt, așa cum nu se mai știa de mult.

A doua zi după orele de muncă, de îndată ce ieși pe ușa barăcii de lemn, se repezi să ia autobusul. Se va duce el însuși să-și caute nepotul. O să meargă în tabăra cu barăci de lemn pe care și-o construiseră tinerii; tabăra aceea pe care el nu voise niciodată s-o vadă, pentru că de acolo călăuzeau pe șantier sîngele cel nou, de acolo creșteau forțele inamicului. Acum se ducea spre barăci de bună voie, plin de nerăbdare și dorea din tot sufletul să-și vadă nepotul; era sigur că pe chipul lui va găsi ca și în fotografie, trăsăturile fiului său. Abia aștepta să-și vadă nepotul, sînge din sîngele său. Acum, cînd casa-i se va nărui, avea nevoie de altă legătură cu trecutul, mai puternică. Avea nevoie să-și reamintească de fiul său, să-l regăsească în figura nepotului.

Aflase unde trebuie să se dea jos ca să ajungă la tabără și o porni cu pas iute spre ușile barăcilor ce se întindeau la o oarecare depărtare. Alergă spre poarta deasupra căreia fîlfîiau două drapele. Dar nu i se dădu voie înăuntru. Un flăcău cu mușchii de oțel îi spuse să aștepte, îl va chema el pe tovarășul Cejka în cabina portarului. Așa e rînduiala pe la ei.

Bătrînul dădu din umeri și așteptă. Plouase și drumul era noroios. Trecuse prea grăbit printr-o băltoacă și murdărise podeaua albă a barăcii. Se

uita cam încurcat la urmele de noroi în timp ce flăcăul telefona.

Apoi își drese glasul:

— Am murdărit puțin aici...

Tînărul cu cămașă albastră îi făcu semn cu mîna:

— Nu-i nimic, se spală.

— Cine spală? întrebă el, căci de ani de zile se obișnuise să-și facă toată treaba singur. Doar n-o fi spălînd băiatul ăsta frumos?

— Vine brigada. Voluntarii. Noi nu ducem lipsă de brațe de muncă.

Bătrînul ajunsese să știe ce înseamnă acest cuvînt: brigada. Ai fi zis că el însuflețește întreg șantierul.

— Și de ce ați venit aici? Dumneata, de pildă... întrebă Cejka după un timp.

— Ca brigadier, spuse băiatul zîmbind. Bătrînul dădu din cap.

— Dar de ce?

— Ca să construim mai repede.

„Se năpustesc toți ca la atac. Mai repede..."

Telefonul sună. Băiatul ridică receptorul, apoi îi spuse bătrînului:

— Unitatea tovarășului Cejka a rămas pe locul de muncă pentru încă un schimb.

Bătrînul se îngrozi.

— Cum ai spus? Pentru încă un schimb?

— Da. Tînărul văzu că bătrînului nu-i vine a crede, așa că adăugă: Ni se întîmplă cîteodată și asta... Cînd unitatea e împiedicată din vreun

motiv oarecare să-și îndeplinească planul. Li se duce mîncarea la locul de muncă...

— Bine, dar oricum... Oricum... Apoi se răsti deodată. Știi dumneata ce înseamnă să lucrezi două schimburi în șir?

Tînărul zîmbi:

— Cum să nu știu? Alaltăieri am făcut și eu schimbul de după-masă și cel de noapte.

Il conduse politicos pe bătrîn pînă la ieșire apoi rîse singur cu poftă, de groaza pe care zidarul nu izbutise să și-o ascundă. Își aducea aminte de expresia feței lui și se simțea străbătut de un val de mîndrie: „S-a minunat bătrînul! S-a minunat..."

Bătrînul Cejka se întoarse pe șantier, pe șantierul acela mare, uriaș, ca să-și caute nepotul, zvăpăiatul care face două schimburi la rînd. Și tot trecînd dintr-un sector într-altul, toate însuflețite de aceeași mișcare, se încredință tot mai deplin că nicăieri nu-i ca acolo unde lucrează el, unde mai mare peste toți e inginerul Patka. Era mulțumit de slujbă, de magazia lui. Trecu prin fața cocsăriei în construcție, ca un străin. La punctul M-7 nu zări nici o față cunoscută iar la podul R. văzu îmbulzindu-se o mulțime de lume străină. In sectorul lui este altfel. Ți-e mai mare dragul să te uiți cum lucrează oamenii. Toată lumea se cunoaște și se strigă de departe. Abia apucă să deschidă ușa magaziei, că i-a și picat cineva din brigada lui Tomecek. Sau vede sosind în goană pe cineva de la beto-

nierele care au cîștigat în ajun întrecerea. Ori dau buzna cei de la calea ferată. Da, dincolo la ei, viața e frumoasă, pe cînd aici nu cunoști pe nimeni. Ești ca în străinătate. Sectorul lui e un colțișor de patrie.

Era aproape cu neputință să-l găsească pe băiat în tot vălmășagul acela, unde mai pui că trebuia să se mărginească deocamdată să-l caute în jurul lui, printre cei de jos; doar o mulțime de brigăzi lucrau la etaje, sau și mai sus, în vîrful schelelor, unde urcă mereu vagonetele cu beton, care se cer descărcate cu multă băgare de seamă. La cocsărie se lucrează sub acoperiș, ca să fie ferite de ploaie cărămizile refractare. De fapt, ea se construiește în interiorul unui hangar mare cu acoperiș de carton asfaltat. Te pomenești că Jenda lucrează chiar acolo!

Se întoarse acasă dezamăgit și obosit, furios pe dușmanul lui, marele șantier. I-a înghițit nepotul și nu vrea să-i dea drumul. Un șantier înfiorător. Cu excepția unui singur sector, se înțelege.

Pînă la urmă, băiatul a venit singur. L-a așteptat pe bătrîn în pragul casei pustii care ar fi trebuit să fie o dată a lui, dar acum se părăginea, cădea în ruine. Își zicea în gînd: „Mai bine așa. Ce rost mai are maghernița asta aici?" Apoi privi zîmbind stingherit spre bătrînul care se apleca asupra lui ca să-l sărute pe față. Mirosea aspru a tutun. „Ăsta e bunicul, își spuse

el puțin mirat. Parcă nu-i așa de mîhnit cum povestea mama?"

„Nu prea seamănă cu taică-său, gîndi bătrînul, privindu-l, totuși are ceva din el. E chipeș, nu ne face neamul de rîs. Și apoi schimburile acelea..."

— Ei, cum o duci? Te-ai apucat de zidărie?

Băiatul dădu din cap afirmativ.

— Ar trebui să rămîi la meseria asta. E frumoasă.

— Acuma da, dar înainte nu era grozavă. Doar așa, o meserie de sezon...

Bătrînul era cît pe ce să se ia la harță cu el. În amintirea lui, trecutul îi apărea neasemuit de frumos. Se stăpîni, fiindcă băiatul spusese un lucru chibzuit. Avea dreptate, zidăria era pe vremuri o meserie de sezon. Și cîtă mizerie îndurai. Avea dreptate băiatul, știa ce spune.

— Pe vremuri nu se făceau lucrări ca astea, înțelegi? rosti bătrînul într-un tîrziu. De aceea nu era decît o meserie de sezon.

— Aici se fac niște lucrări uriașe, spuse băiatul vrînd să-i dea dreptate și îl urmă în odaie, unde domnea dezordinea obișnuită. Cejka încercă să elibereze un scaun ca să-l ofere musafirului. În cele din urmă, izbuti să-i găsească un loc. Apoi tăcură amîndoi. Nu aveau ce să-și spună. La drept vorbind, nici nu se cunoșteau.

Bătrînul își întoarse capul spre fereastră și băiatul se apropie de el. În fața lor se desfă-

şura întregul şantier şi priveliştea ce se înfăţişa ochilor era cu adevărat uimitoare.

— Nici nu-mi vine a crede că pe aici a fost o dată numai cîmp.

— Uite, acolo erau case, un cătun întreg. Dincoace era semănat grîu, mai încolo sfeclă. Iar ceva mai departe se întindea lunca verde. Bătrînul dădu din cap: Cînd te gîndeşti că în partea aceea curgea cîndva un pîrău!

Ar fi putut să-i povestească atîtea lucruri interesante! Ar fi putut să-i spună ce miros avea dimineaţa pămîntul reavăn; cum se ridica ceaţa, apoi cum se întorceau seara oamenii din oraşul plin de fum, negri de cărbune şi de fier, cum trăgeau în piept cu plăcere aerul proaspăt şi spuneau: „Ei, acum sîntem la ţară". Azi, pe locurile astea începe să bată inima noului oraş. E ceva de neînchipuit! Şi cu siguranţă că nu e bine aşa! Să nu se uite nici asta!

Băiatul prinse glas:

— Mama îmi tot spunea că trăieşti ca un sihastru. Credea că eşti necăjit şi că te ţii numai de jalbe. Dar eu văd că te simţi pe şantier ca la dumneata acasă, pesemne te-ai împăcat cu el. Bătrînul izbucni:

— Nu m-am împăcat cu nimic! Şi nici nu mă simt ca la mine acasă pe şantier. Vor să mă alunge. Crezi că nu mi-ar plăcea mai mult să stau liniştit în grădiniţa mea? Numai că... ce să fac? Trebuie să dau şi eu o mînă de ajutor. Aşa că... Dar să nu crezi că mă bucur. Uită-te

la căsuţa asta. A fost o casă bună, zău aşa. Uite zidurile astea! Acuma ai început şi tu să ştii ce e aia zidărie, poţi să-ţi dai seama unde s-a muncit cum trebuie. Şi ce bine am trăit noi aici. Asta ar fi fost o dată casa ta şi a maică-ti...

În sufletul bătrînului se luptau mînia şi tristeţea. Nu ştia dacă trebuie să se înfurie sau să se întristeze.

Băiatul ridică din umeri:

— Ce să fac eu cu ea? Eu am rosturile mele în altă parte.

Cejka ridică şi el neputincios din umeri. Era zadarnic să-şi mai facă închipuiri. Casa va fi oricum dărîmată, nu încape vorbă. Amuţise şi nici nu-şi dădea seama cum trece vremea. Pe băiat însă tăcerea îl stingherea. Se pregăti de plecare, dar bunicul îl opri poftindu-l la cină. Ba se şi apucă de gătit, în timp ce băiatul îi ajuta. Era un lucru nou pentru el şi-i făcea plăcere. Bineînţeles, bunicul se pricepea la gospodărie!

— După cină să nu te grăbeşti să pleci, nepoate. De aici se deschide o privelişte minunată spre şantier. Cînd se aprind luminile, parcă ar fi nişte focuri de artificii. Ai să vezi şi tu.

Şi începu pe nesimţite să se laude cu şantierul. Jenda zîmbea. „Cînd am să le povestesc băieţilor cum am făcut pe bucătarul... Ei or fi terminat desigur cu masa şi acum ascultă conferinţa..."

Așa îi găsi inginerul care în seara aceea se întoarse acasă ceva mai devreme. Adulmecă mirosul de untură prăjită și își spuse zîmbind: „Ia te uită... cuibul de vulturi. Bătrînul îl învață pe ăl mic să zboare". Apoi se repezi la el:

— Moșule, mai bine l-ai învăța cum să țină mistria în mînă și cum să amestece cimentul cu nisip!

Bătrînului îi strălucea chipul de mulțumire. Făcu cu ochiul spre inginer și fiindcă era plin de voie bună, îi răspunse zîmbind:

— Cine știe? Poate că o dată și o dată am să-l învăț și asta.

Afară se aprinse o mare de lumini. Șantierul întunecat se transformă deodată ca prin farmec într-o grădină înflorită. Inginerul privea spectacolul știut cu nepăsare, tînărul cu o uimire nespusă, iar bătrînul cu un simțămînt de nemărturisită mîndrie.

— Nu-i așa că ai ce vedea? Ei da, vezi bine, nu-i un șantier oarecare. Avem și ziarul nostru, numai pentru muncitorii noștri de aici. Privește șantierul! Parcă-i o zînă de ciment. Așa, să știi!

Tinerii lucraseră de la început pe șantier, dar Cejka abia acum se apropia de ei și îi cunoștea mai bine. Iar dacă șantierul îi apărea ca un vîrtej uriaș care aspira și înghițea oamenii, tineretul cu viața lui furtunoasă, se integra ușor în acest vîrtej.

Cîntecele, lupta dîrză pentru drapelul roșu al brigăzilor victorioase, năzuințele celor de șaptesprezece sau optsprezece ani, întrecerile în muncă încununate de succese, toate acestea te zăpăceau. Ai fi zis că inimile tinerilor nu bat în piepturi, ci în înseși temeliile stîlpilor de beton, atît de strîns erau legați de șantier. Cejka se lăsă tîrît în iureșul tinereții lor.

Nu-i înțelegea și desigur că nici ei nu-l înțelegeau pe el. Dar se respectau reciproc. El recunoștea că erau plini de entuziasm, iar ei găseau la el ceea ce le lipsea lor mai mult: o experiență îndelungată. Tinerii din brigada lui Jenda Cejka cunoșteau povestea casei bătrînului, cunoșteau și încăpățînarea lui și la început își bătuseră joc de el. Cu timpul au deosebit și cealaltă față a lucrurilor, l-au ascultat pe bătrîn povestindu-le cum transportase cărămidă cu cărămidă din locurile unde muncea, ca să-și repare casa dărăpănată. Da, el își mai aducea aminte de vremea cînd după o zi întreagă de muncă nu te alegeai nici măcar cu bani de pîine.

Uneori le făcea cîte o vizită pe șantier, adesea îi însoțea pe șosea, pînă la autobus. Alteori îi petrecea chiar pînă în tabără. Desigur, nu încuviința în gînd multe din cele ce spuneau și făceau ei și de multe ori nici nu înțelegea prea bine ce vor. Dar își iubea nepotul mai mult decît ar fi vrut să recunoască și zarva, frămîntarea și veselia băieților înfrumusețaseră și îmblînziseră pe neașteptate bătrînețea lui, îl făceau

să uite gustul amar al zilelor pierdute zadarnic în camera singuratică.

Toţi îi spuneau „moşule“, ba un băiat din Moravia de sud îi spunea chiar „bunicule“. Bătrînul îi cunoştea pe toţi, îi striga pe nume cînd treceau pe lîngă el şi cînd se întîmpla să nu-i poată însoţi. Tinerii îi strigau numele în cor, glumind, iar el îşi îndrepta spinarea tinereşte şi le făcea multă vreme semne cu mîna pînă dispăreau după cotitură.

Aşa se explică de ce s-a putut întîmpla ca într-o bună zi Jenda să vină la el şi — schimbat la faţă — să-i propună... Dar a mers mult mai greu decît credeau băieţii şi bătrînului i se păru că se petrece ceva mult mai ciudat decît ar fi putut să-şi închipuie.

Băiatul venise să-l vadă ca de obicei. Ba chiar primi fără multă vorbă să împartă cina săracă a bătrînului. Incepu prin a-i transmite multe salutări din partea mamei sale, care-l poftea din nou să vină să locuiască la ei.

— Ce ţi s-a năzărit? spuse speriat bătrînul. Cum să plec? Parcă pot? Acum mi-ar fi cu neputinţă.

Şantierul trecea printr-o clipă grea. Intr-o singură zi se defectaseră trei betoniere mari. Işi dădeau cu toţii seama că la mijloc era o mînă criminală, dar nu se putuse descoperi nimic. Oamenii ajunseseră să se bănuiască unii pe alţii. Isprava o făcuse totuşi unul dintre ei. Să fie ăla care? Sau celălalt? Apoi, şi aprovizionarea cu fier mergea greu; din cauza ploilor de vară slăbise şi terasamentul liniei ferate. Ii năpădiseră griji şi necazuri pînă peste cap. Ziarul şantierului mobiliza muncitorii pentru învingerea greutăţilor.

— Păi, eu nu cred să izbutim, spuse băiatul aruncîndu-i o privire piezişă. Brigada noastră a dat faliment. Pe toată linia.

Bătrînul se simţea atît de legat de interesele brigăzii, încît înălţă capul speriat:

— Dar ce se întîmplă?

— Ne-am luat un angajament şi sîntem ameninţaţi să rămînem de minciună. Adică, ameninţaţi, vorba vine! Nu-l putem îndeplini, cum te văd şi mă vezi.

Cejka îi auzise adesea vorbind de necazurile lor, de angajamente, procente, de alte lucruri pe care nu le înţelegea decît pe jumătate, dar care pentru ei, atît timp cît lucrau în brigadă, erau însăşi viaţa. De aceea zîmbi din nou şi făcu un gest cu mîna, măturînd parcă asemenea griji mărunte.

— Ne-am luat angajamentul să alcătuim o brigadă independentă, o brigadă de zidari.

— Şi unde găsiţi maistrul-zidar? mormăi bătrînul.

— Tocmai aici e buba. Aveam un zidar, un băiat de la noi din Trebici. Şi-a terminat de curînd ucenicia şi putea să ne fie şef. Dar aseară l-au dus la spital. Are apendicită. Să turbezi, nu alta.

Bătrînul dădu din cap. De fapt, se bucura că vor să se apuce de zidărie, numai că nu se pricepeau. Zimbi şi spuse:

— Ei, bobocilor! Zidăria cere şcoală nu glumă.

— Acum s-a terminat! spuse băiatul dînd din cap.

Bătrînul încuviinţă:

— S-a terminat!

Deodată, băiatul se sculă în picioare şi privi drept în ochii bunicului. Bătrînul se clătină, cît pe aci să se sperie:

— Ce-i cu tine, băiete, de ce sari în sus ca un leu?

— Nu-i sigur că s-a terminat, bunicule... Dacă am găsi un zidar... Ce-ar fi să vii să lucrezi cu noi?

Bătrînul nu răspunse nimic, clipi doar din ochi şi tuşi uşor; vru apoi să ofteze, dar nu izbuti. În cele din urmă, dădu încet din cap:

— Ce v-a mai venit! spuse el răscolit şi se întoarse la ale lui. Apoi adăugă: Numai de blestemăţii vă ţineţi! Dar văzînd că tînărul nu spune nimic, strigă: Vă bateţi joc de mine!

Jenda dădu din cap:

— Nu ne batem joc, bunicule. Băieţii m-au trimis să vorbesc cu dumneata. N-avem altă scăpare. Nu-i nimic altceva de făcut.

Bătrînul închise puţin ochii şi zise:

— Dacă nu-i, nu-i şi gata. Ce-mi pasă mie de născocirile voastre? Şi ce-mi pasă de toată brigada voastră? Doar n-o să mă fac de rîs! Apoi se duse la geam şi-i arătă: „Uită-te. Nu vezi cum creşte? Se apropie mereu. Ce, vrei să pun chiar eu cărămizile ca să meargă mai repede? Ca să-mi turtească bordeiul? Nu, asta nu!

— Nu trebuie să pui dumneata cărămizile. Nu trebuie decît să conduci lucrul, îndrăzni să spună băiatul şi deodată se hotărî să dea cărţile pe faţă: „Căsuţa dumitale tot au să ţi-o dărîme. Ce rost ar avea să rămînă în picioare în mijlocul clădirilor ăstora grozave? Făcu un semn cu mîna, şi bătrînul care altă dată, pentru vorbele astea, ar fi dat afară pe oricine, nu răspunse. Şi el simţise asta de nenumărate ori, dar tot nu se îndura să se dea bătut. Nu voia să se înduplece. Clătina din cap şi se plimba prin odaie. Apoi, deodată, ca şi cum furtuna din sufletul lui s-ar fi liniştit, întrebă:

— Şi cui i-a venit ideea asta grozavă?

— Toţi ne-am gîndit la fel. Am votat în unanimitate.

— În unanimitate? Ia te uită!

În odaie se lasă liniştea. Zgomotul şantierului ajunge surd pînă la ei. Bătrînului nu-l place să deschidă fereastra, dar odaia e plină de un miros greu. Miroase a fum de pipă şi a mîncare. Afară e frumos, şantierul duduie. Jenda a ieşit să ia puţin aer. Bătrînul îşi tălmăceşte greşit plecarea lui neaşteptată şi aleargă după el să-l oprească.

— De ce te superi, măi băiatule? Un flăcăiaş

ca tine să se bosumfle așa... mă sperii... Lucrurile astea trebuie... cum să spun... trebuie cumpănite.

Tînărul se întoarce spre el cu un zîmbet plin de bucurie; bătrînul tușește, ridică din umeri, apoi — ca și cum s-ar fi predat — spune:

— O să mă mai gîndesc...

Lui Jenda i se făcu puțin milă de el, dar era totodată atît de fericit încît îi venea să chiuie.

— Bine, bunicule. Am să le spun băieților.

Trei zile mai tîrziu o nouă brigadă se ivi pe șantier. În fruntea ei se afla bătrînul Cejka. Băieții din jurul lui făceau atîta tărăboi, încît toată lumea se uita lung după ei cînd se duceau la muncă. Pînă și în ziarul șantierului apăru un articol închinat noii brigăzi, un articol întreg intitulat: *Un exemplu de elan constructiv.*

Bătrînul Cejka clătina mereu din cap. Nu pricepea ce însemnau vorbele acelea. Dacă cineva ar fi știut să-i citească în inimă s-ar fi mirat de ceea ce i-ar fi fost dat să afle. „Entuziasm? Nici gînd, bobocilor. Mîhnire, da, ăsta-i adevărul adevărat, dacă vreți să-l știți". Apoi și teama de singurătate de care s-a dezobișnuit. La început a fugit de ea la magazia inginerului, dar asta nu-i mai ajunge acum. Fuge mai departe, pînă acolo unde se amestecă mortarul, fuge pînă la scripetele care urcă într-una materialul nou, cărămizile, cimentul, nisipul, pe care băieții le grămădesc sub zidurile ce se înalță văzînd cu ochii.

Fuge înapoi spre anii tinereții...

Bătrînul Cejka stă sus pe schele. Nu lucrează. Conduce munca. Băieții au mîini repezi și atîta dor de muncă încît mereu se întrec pe ei înșiși. „Doamne, dumnezeule — își zice adesea Cejka — asta nu mai e muncă, e un cîntec, atît e de plină de bucurie". Pînă și el, cînd e sigur că nu-l aude nimeni, mormăie o melodie veche: „Și înălțau zidarii, înălțau schelele..."

Să-ți începi viața a doua oară, ehei, ia spuneți, multora le e dat să trăiască această fericire?

Intr-o zi inginerul Patka a trimis să i se ia de acolo din căsuță patul și masa de scînduri. Bătrînul nu s-a tulburat de loc, atît de mult era prins în iureșul muncii. Pe șantier era zor mare. Băieții îl rugau să rămînă și seara cu ei, căci orice meserie trebuie învățată temeinic și pentru asta nu ajung cele opt ore de muncă pe șantier. Voiau să discute despre zidărie și după ce terminau schimbul.

Intr-o bună zi, Jenda l-a poftit să meargă cu autobuzul împreună cu băieții. Dar nu l-au dus în tabăra lor, ci la locuințele muncitorești. Bătrînul a mers cu toți, apoi nepotu-său l-a luat cu el într-una din casele cele noi. Acolo au străbătut un coridor lung la capătul căruia au deschis ultima ușă...

— Dar ce-i aici? întrebă îngrijorat bătrînul și se opri în prag.

— Locuința ta, bunicule, răspunse Jenda și Cejka intră.

Odaia era ceva mai mică decît odaia lui de acasă și văzu că în mijlocul încăperii stătea grămadă toată mobila și văsăria ce-o avea. Genunchii începură să-i tremure. Ce însemna asta? Dar nu mai avea nevoie de răspunsul băiatului. Cu pași șovăitori, Cejka intră în cameră.

De undeva, din altă încăpere, picurau notele unui acordeon. La etajul de sus cineva trînti o ușă. De afară răzbăteau strigăte. Dincolo de geamuri se lăsa seara întunecoasă de toamnă.

— Adică, acuma... șopti bătrînul buimăcit, apucînd un castron, apoi lăsîndu-l din nou jos. Acuma...

Jenda dădu din cap: „Da, o dărîmă..." Apoi, ca să rupă tăcerea, începu să-i laude noua locuință. De o parte din lucruri nici nu va avea nevoie. Va mînca la cantină, apoi aci e și sală de dușuri... Va aduce o viață mai ușoară. Casele sînt bune, solide, călduroase... E o locuință minunată.

Bătrînul căzuse pe un scaun și nu răspundea nimic. Se uita în jurul lui, privea cele cîteva boarfe aduse, dulapul scorojit pe care băieții îl căraseră pînă aici și se gîndea că peste cîteva zile avea să plece și Jenda. Pînă acum își prelungise de două ori șederea pe șantier. Vor

pleca și ceilalți băieții, iar el... Se cutremură. Rămînea din nou singur?

Băiatul înțelese tăcerea bunicului și spuse deodată:

— O să-ți fie urît? Vino atunci cu mine, o să stai la noi.

— Ei, și ce-i dacă mi-o fi urît? se rățoi bătrînul încruntat. Nu-i vorba de asta, e vorba să meargă treaba. Doar știi cît de mult avem acum de lucru!

Cît pe ce să-și iasă din sărite!

Noră-sa îi repeta mereu în scrisori invitația, din politețe, de bună seamă. Băiatul însă ar fi putut să știe mai bine care este situația.

— Am să viu la voi cînd n-o să mă mai pot urca pe schele, oftă el într-un tîrziu. Apoi tăcu din nou și se gîndi că poate chiar în clipa aceea, casa lui, căsuța lui bătrînă, dar solidă, se prăbușește la pămînt. Iar pomii din grădină vor fi și ei smulși din rădăcini... Simți o dureroasă strîngere de inimă.

— Și băieții unde sînt? îngăimă el după un timp, ca să spună ceva.

— Acolo, la casa dumitale.

Dădu din cap a încuviințare. Bine! Și în durerea lui simți un fel de mîngîiere. Bine cel puțin că cineva cunoscut umblă acolo.

Jenda aprinse lumina. Zidurile albe și goale străluceau. Tăcu. Nu voia să-l tulbure pe bătrîn, îi era milă de el. Ridică ochii numai cînd îi simți mîna pe umărul lui.

— Vezi, asta e viața, rosti încet bătrînul. M-am gîndit totdeauna să-ți las moștenire casa, dar văd că pentru voi tinerii sînt astăzi lucruri mai de preț. Tot șantierul e al vostru, nu-i așa? Al tău... Ce nevoie mai ai tu de o căsuță ca aceea?

Făcu un gest cu mîna și se cufundă din nou în tăcere și în norii de fum ai pipei. Jenda ar fi jurat că fumul era mult mai des ca altă dată. Curînd după aceea răsună de afară un semnal. Se întorceau băieții și nu aveau curajul să treacă mai departe, nu știau ce se întîmplase cu bătrînul. Așteptau să le facă Jenda semn de la geam. Dar bătrînul ieși singur la fereastră. Tuși o dată și spuse:

— Adică... cum? Ați și terminat?

— S-a terminat, răspunse încet un glas de jos.

— Și... au dărîmat-o cu mașina? Întrebînd, glasul lui tremura puțin.

— Nu, cu mîna. Ci-că e material bun.

Bătrînul dădu din cap. Pe fața lui se zări o mică rază de mulțumire: „Ei, da, era material bun." Oftă apoi și spuse:

— Hai, veniți înăuntru. Veniți să-mi faceți o vizită.

— Să aranjăm și mobila! le strigă Jenda peste umărul bunicului. Era fericit că totul se terminase cu bine.

Întreaga brigadă năvăli în cameră și, cu toate că se încurcau dînd mereu unul peste celălalt, într-o clipă toată mobila, dulapul, scrinul și patul fură așezate la locurile lor. Cejka se pomeni și cu o floare în ulciorul albastru. Dumnezeu știe de unde o luaseră.

Bătrînul nu avea chef de vorbă. Și nici băieții nu erau prea limbuți. Se grăbeau să se întoarcă în tabără. Se uita la ei și cugeta: „Păcat că pleacă de pe șantier. Cine știe cum vor fi cei care vin în locul lor?" Dădu apoi din cap și-și zise: „Ba toți sînt la fel la vîrsta asta. Cîntă, fac gălăgie, se întristează. Bagă toate în aceeași traistă. Dumnezeu știe ce-și închipuie despre mine bobocii?"

— Gata. Sarcina a fost dusă la bun sfîrșit. Brigadă, rupeți rîndurile! Glasul lui Jenda umplu tăcerea. Bătrînul, ca trezit din somn, privi în jurul lui în camera nouă și frumos aranjată.

— Vă mulțumesc pentru toate.

Nu era nevoie să mai adauge nimic, ei îl înțelegeau. Plecară, dar multă vreme încă strigătele și cîntecele lor se auziră din depărtare. Rămase singur în odaia nouă ce mirosea a var proaspăt.

„Nu-mi cunosc încă nici vecinii," își spuse el neliniștit în gînd.

Și căsuța... Bine că n-au dărîmat-o cu mașina...

Poate că ar trebui să mă duc să văd... Dădu din cap. Nu. Nu-i nevoie. Băieții au avut grijă de toate. Bine că au fost ei acolo. Strașnici

băieţi! Ţi-e mai mare dragul să-i priveşti. Cînd îi vezi de departe nici nu-ţi dai seama, dar cînd îi cunoşti bine..."

De fapt, nu ştia nici el ce anume îl mîhnea mai mult: dărîmarea casei ori gîndul că în curînd brigada lui se va risipi.

Noaptea, tîrziu, sosi şi inginerul Patka. Se uită întrebător în ochii bătrînului, zîmbi şi-i spuse:

— Ei, ce a fost mai greu a trecut. Nu-i aşa?

Cejka nu răspunse. Ridică doar puţin din umeri. Abia într-un tîrziu îngăimă:

— Dar nici uşor n-a fost...

— Cred, dar nici nu-i sfîrşitul lumii. Ce zici?

De afară se auzi sirena unei locomotive. Un tren aducea material nou de construcţie. Bătrînul mormăi:

— Dacă vine ciment proaspăt, nu poate să fie sfîrşitul lumii.

— Şi dacă-ţi vin alţi băieţi în brigadă? Nu tot dumneata ai să fii dascălul lor?

Se uitară unul la altul zîmbind.

— Ascultă, ţi-au spus băieţii ce au făcut după ce au dărîmat casa? Nu? Atunci să-ţi spun eu. Au scos pomii cei tineri cu pămînt cu tot. Şi nu ştiu de unde dracu şi-au făcut rost de un camion, acum cînd ducem atîta lipsă de mijloace de transport. Fapt este că au găsit camionul, au încărcat în el pomii cu pămînt cu tot şi i-au dus la celălalt capăt al şantierului. Ştii, acolo la sectorul 3, unde urmează să se construiască creşa, căminul de zi

şi celelalte. Acolo va fi şi un mic parc... Au sădit pomii în parc.

Bătrînul asculta şi ochii i se luminau tot mai mult.

— Ia te uită ştrengarii... Dacă i-au luat cu pămînt cu tot, să ştii că se prind.

Cînd s-au despărţit, Cejka l-a urmărit cu privirea pe inginer pînă s-a mistuit în noaptea ploioasă, petrecut de vîntul ce se stîrnise. Stătea la uşă, dar nu vedea că-i noapte şi nu simţea umezeala. Vedea înaintea-i doar pomii săi, perii care atunci înfloreau. Nu auzea răpăitul ploii, ci foşnetul frunzişului lor bogat. Sub pomi se vor aduna copii şi jucîndu-se îşi vor spune o poveste: „O dată, demult, au fost aici nişte case şi într-una din ele trăia un zidar bătrîn..."

Cejka oftă. „Da, şantierul ăsta e un lucru mare, uriaş. Cît e ziulica de lungă duduie, iar noaptea se luminează ca în basme. M-a biruit. Nici vorbă că m-a biruit. Bine că pomii mei vor creşte mai departe."

Afară ploaia se înteţea. În noaptea de toamnă răzbi pîn'la el un duduit. Părea marşul zidurilor noi ale oţelăriei, ale uzinei electrice, ale sectorului 500, al podului R...

Marşul lor spre viitor.

PROKOP ŞI DRACUL

Am un nume de care nu mi-e ruşine: mă cheamă Prokop. Din pricina numelui şi a mustăţilor, pe şantier mi se spune sihastrul. Aşa m-a botezat inginerul nostru, mare hîtru — cînd a văzut chilia în care m-am aşezat.

Eu, dacă vreţi să ştiţi, locuiesc pe şantier. Nu în baracă, pe şantier. De la geamul meu văd macaralele, aud şuierul locomotivelor şi claxoanele maşinilor, ca să nu mai vorbim de praful pe care-l stîrnesc şi de labele de fier ale bagherelor. De cîte ori nu mi-am zis: „Măi Prokope, dacă una din astea îţi ia bojdeuca în lingură, s-a zis cu tine."

Dulgherii mi-au făcut o chilie mititică. Mai mare n-a fost nici chilia tizului meu, sfîntul care a sălăşluit în pădurile Sazavei. Şi de ce mi-au construit-o? Pentru că m-au numit magaziner şi un magaziner trebuie să fie oricînd la dispoziţie cînd e nevoie de el. După

masă unul îşi aduce aminte că îi trebuie un furtun, altul caută noaptea siguranţe, spre dimineaţă un al treilea vrea perforatoare şi înainte de amiază e nevoie de lopeţi. Poţi să agăţi pe uşă o tăbliţă pe care să scrii „Închis"? Aş, cu neputinţă! Magazinerul şi directorul general trebuie să fie în permanenţă pe şantier. Sînt două personaje principale. Iată de ce am cerut şi eu să mă aşez cu casa chiar lîngă magazie. Ei, dar viaţa de sihastru fără capră n-are haz! Am găsit una la o văduvă. La început am luat-o de la ea cu chirie, căci pe şantier erau cîteva petece de pămînt unde creştea iarbă frumoasă, nu-i păcat s-o laşi să putrezească? Apoi am cumpărat capra. Dacă sînt sihastru, măcar să fiu aşa cum e datina. Poate că într-o bună zi o să ajungă şi pînă la mine prinţul Oldrich, despre care scrie în cărţi că urmărind o căprioară albă s-a abătut la locuinţa sfîntului Prokop. Mai cu seamă că şi capra mea e albă, albă ca laptele ei.

E un animal blînd şi folositor şi îmi dă lapte din belşug. Eu zic că trăiesc boiereşte. Da şi cîte şotii mi se fac! Ştiţi cine-mi sînt zidarii — au învăţat capra să mănînce tutun. Iar capra, dobitoc lacom, se dă la toate, numaidecît. Numai unul, Simek îi zice, de fel din Pisek, un om slab şi uscat, nu-i dădea niciodată nici un muc. Roade, capră, frunză, că şi eu am fumat destule frunze în timpul războiului. Fiecare avem porţia noastră. Simek ăla era un filozof, ca să zic aşa.

Intr-o zi şi-a pus pantalonii nou-nouţi pe un copăcel, la uscat. Şi capra, cînd a terminat cu frunzele copăcelului, s-a apucat de pantaloni şi ronţ-ronţ, a dat gata un crac. A făcut de petrecanie şi luxului şi filozofiei omului nostru din Pisek.

Da' tot capra m-a ajutat să-l prind pe diavol pe şantier.

Era într-o primăvară. Intru în poiată s-o mulg şi văd că se uită la mine de mă bagă în sperieţi. Parcă citeam în ochii ei: „Cam tîrziu ai venit să-ţi cauţi laptele, cam tîrziu." Şi pe cinstea mea, ugerul era gol. Muls de tot.

„Ei, drace! mi-am zis. Ce-o mai fi şi asta? Cum ai făcut, împărăteasa caprelor, de ai înţărcat" Şi cu ulcica goală m-am întors în chiliuţă. A doua zi dimineaţă, aceeaşi poznă. Ca şi în ajun, nici o picătură de lapte. Mi s-a părut prea de tot, întrecea orice margine. Nu-mi era de pagubă, puteam eu să trăiesc şi fără vermutul de capră, dar rînduiala e rînduială. Paşte doar cît e ziulica de mare, datoria ei e să dea socoteală pentru bunătăţile cu care s-a ghiftuit.

Aşa a mers trei zile la rînd. A treia zi, pe seară, mi s-a părut că aud în poiată un behăit. „Paza bună trece primejdia rea" îmi zic, pun mîna pe o bucată de furtun de cauciuc şi mă reped la coteţ. Deschid, intru şi rămîn înlemnit în prag.

Aplecat sub pîntecele caprei, un băiat, negru ca dracul, ce să vezi, îşi mulge capra, mă iertaţi, drept în gură. Laptele curge şuvoi, gîlgîind ca într-o doniţă. Pasămite băiatul avea practică, nu glumă, Cînd m-a văzut, a sărit în picioare, dar nu avea pe unde s-o şteargă. Mă uit la el şi văd că-i negru ca smoala la faţă, că are părul creţ şi ochii strălucitori ca tăciunii. Se vedea cît de colo că era scăpat drept din iad.

Oameni buni, în clipa aceea mi-ar fi prins tare bine un sfat prietenesc! Ne uităm unul la altul şi tăcem. Arătăm amîndoi ca strigoii. Apoi eu încep să mă trag încet-încet, spre uşă şi, hop, sar peste prag, afară. Apoi, trosc, închid uşa. „Aşa, tuciuriule, te-am prins şi dacă nu eşti Scaraoţcki în persoană că să ieşi prin acoperiş, o să rămîi acolo pînă aduc pe cineva de la pază."

Şi o iau la fugă să caut un paznic. Dar ştiţi cum e şantierul nostru. Nici nu-i zăreşti capătul şi abia ai făcut o bucată de drum că te şi dor picioarele. Inainte încă de a ajunge la temelia cuptorului înalt, îmi şi trecuse ciuda. M-am oprit şi m-am întors înapoi. Nu face să-i pui pe drum pe băieţii de la pază pentru o picătură de lapte. Dacă l-am închis pe dracul în coteţ, îmi trebuie doar apă sfinţită. Dar cum sînt aproape sigur că am închis un ţigan, mai negreu decît dracul, nu-mi mai trebuie nimic. Şi-am început să rîd în mine: „Să-l întreb, cum a învăţat puşlamaua să mulgă laptele drept în gură."

Şi cum mergeam aşa pe gînduri, mă apropii de poiată şi-o deschid cu băgare de seamă. Cînd colo, ce să vezi? Nici picior de drac, se înţelege. Şi capra, blestemata, se uită ţintă la mine cu dispreţ, parcă mi-ar spune. „Fie, că ai pus-o de mămăligă." Îmi face semn din coadă şi dă drumul neruşinata, la măslinele ei.

O pornesc spre chilie şi deodată — dacă ai fi băgat în clipa aceea un cuţit în mine, n-ar fi curs o picătură de sînge — văd că băiatul cel negru stă în uşa deschisă a magaziei. În uşa deschisă! Asta le întrece pe toate, pe toate. Mă reped la el dar ochii lui sînt plini de o nevinovăţie îngerească.

— Păzesc, măria ta, *pajtiin,* magazia, îmi zice. Cînd m-ai închis cu *benkalna,* cu capra, de ciudă ai uitat *vudarpchrat,* uşa magaziei, deschisă.

Ia te uită, ce om cinstit! Ptiu, drace, am scuipat şi m-am uitat peste capul lui negru şi creţ să văd dacă în magazie sînt toate la locul lor. Apoi i-am zis: „Bine, bine, acum şterge-o!" Eram atît de furios pe mine, că abia aşteptam să rămîn singur şi să-mi trag o palmă zdravănă.

Băiatul s-a dat la o parte, dar n-a plecat. Ce era să fac? L-am chemat înapoi şi l-am întrebat:

— Cum te cheamă?

— István.

— Eşti ţigan?

— Da.

— Şi unde-i taică-tău? Unde ţi-e familia?

A făcut un fel de strîmbătură şi a dat din umeri. Mi-a spus apoi că familia lui a lucrat o săptămînă pe şantier, şi, aşa cum făceau adeseori ţiganii, au şters-o pe urmă cu toţii. El a rămas.

— De ce?

— Îmi place aici.

— Ce-ţi place? Să şterpeleşti, nu-i aşa?

— Nu, eu nu *ciordesc,* nu fur... Numai aşa, cîteodată... (Se vede că-şi adusese aminte de lapte.) Îmi plac maşinile, *şucar maşina!*

I-am luat un interogatoriu amănunţit, care a durat pînă în seară. Cînd am văzut că se întunecă, de! ce era să fac cu el? Mi-am dat seama că nu are unde să doarmă şi cum nu sînt om rău, l-am poftit să rămînă la mine.

Drept recunoştinţă, mi-a arătat cum se furişa în poiată, la capră şi m-a învăţat cum se deschide zăvorul pe dinăuntru. Am văzut că se pricepe de minune la clanţe, un adevărat artist. M-a lăsat cu gura căscată, ba chiar i-am trecut de două ori mîna prin păr ca să văd dacă nu cumva sub chica aceea creaţă cresc coarne. Era isteţ taman ca un drac. Să vedeţi! Am în magazie o broască afurisită de n-o deschizi nici cu zece speracle. Băiatul ăsta a deschis-o în faţa mea cu un cui, cu un chibrit şi cu o bucată de vată pe care o băgat-o înăuntru. Mi-a spus că n-are nevoie nici de *şaster,* nici de *cleja,* adică nici de cleşte nici de speraclu, îşi joacă doar dege-

tele istețe. Mă uit la el și îmi zic: „Mă băiete, tu dacă pornești pe o cale greșită, înfunzi pușcăria!" Și m-am hotărît să-l cresc.

A rămas la mine cîteva zile și a început să repare perforatoarele. Tocmai îmi aduseseră la magazie aproape o duzină, unul mai stricat ca altul, și veneau mereu minerii care săpau în stîncă să-mi ceară să le schimb. Erau supărați foc și știți cum sînt minerii, au niște labe de urși, desfac perforatoarele în pulberea aceea de piatră, lovesc cu cîte un bolovan în arcurile de oțel și apoi se miră că nu funcționează. István mi-a reparat perforatoarele așa, jucîndu-se, încă mai bine decît cei de la întreținere. S-au mirat cu toții.

Acum simțeam că răspund de soarta băiatului.

— Măi — zic eu — ce mă fac cu tine? Din ce ai să trăiești?

S-a scărpinat în cap, s-a uitat la mine și mi-a spus:

— O să găsesc de lucru pe undeva. *Dzev dura* plec...

— Eu nu te dau afară, dar ești încă un puști, nu ai învățat nici să scrii, nici să citești, dracul te știe de unde vii, într-un cuvînt n-ai nici un rost pe lume. Isteț ești, chiar prea isteț. Dar trebuie să-ți găsești o meserie cinstită.

M-am dus la birou și am anunțat că l-am luat ajutor. I-au dat o plată bună, cu ora.

Inginerul rîdea: „Sihastrul Prokop a îmblînzit un diavol. Mîine-poimîine o să scrie despre dumneata în cărți, moșule".

In ziua aceea am întîrziat puțin la birou și încă puțin la cantină, cum mi se întîmplă uneori, apoi am pornit-o spre casă pe o noapte cu lună, o mîndrețe, de-mi venea să cînt, nu alta. Deodată văd din depărtare că în jurul ușii magaziei mele se învîrte cineva. Ce-o mai fi și asta? Nu-mi dădeam seama, dar ceva bun nu putea să fie. Cu ușile magaziilor nu se întîmplă decît încurcături.

Mă năpustesc într-acolo, căci mi-am adus aminte că țigănușul meu cel negru îmi vorbise în dimineața aceea de brigada unuia Boza — *șoger* Boza — toți niște hoți clasa întîi. *Șoger* înseamnă cumnat; și la adicătelea nici István al meu nu-i neam de îngerași nevinovați. Te pomenești că vreo rubedenie de-a lui a venit să-mi inspecteze magazia. Și cine știe, poate că diavolul cel mic îi dă o mînă de ajutor.

Fierbea sîngele în mine și alergam ca vîntul, cînd aud deodată un vaiet în ușa magaziei. Un om se sucea, se învîrtea și gemea de parcă l-ar fi înjunghiat cineva. Cum ajung la fața locului, mă reped asupra lui cînd, ce să vezi! Mă zguduie ceva de mi se ridică părul măciucă în cap. Curent electric. Ne-a curentat pe amîndoi. Și pe mine și pe pușlamaua aceea care mai ținea încă în mînă o bucată de pîrghie. Și iată că István sare afară din casă, dă din mîini și din picioare și începe să verse un puhoi de înjurături țigă-

nești pe capul omului, negru tuciuriu și acela. Îi strigă toate ocările: *tilinocormanus, tukel, balo,* și-l batjocorește pînă la al zecelea neam. N-am înțeles nici jumătate din vorbele lui, am văzut doar că omul o ia la fugă de parcă i s-ar fi aprins călcîiele.

— Nu te supăra, *Prokop baci,* îmi spune apoi István, în chip de scuză, eu sînt *lacio,* un băiat bun, dar am aflat că în noaptea asta o să ne calce *merel pes cak,* hoțul. Și am dat drumul la curentul electric în broasca ușii.

Cînd am auzit asta, nu m-am mai gîndit că putea să-mi vie și mie de hac, și de bucurie l-am luat pe băiat și l-am strîns în brațe. El mi-a arătat îndată cum se face șmecheria. Nici un electrician n-ar fi putut s-o potrivească mai bine. Și cînd te gîndești că nu-l învățase nimeni, singur o meșterise. Ucenicul dracului! Dar ceea ce m-a pus mai ales pe gînduri a fost schimbarea care se petrecuse în el. Mai ieri venea la mine să fure lapte și acum dă drumul la curentul electric ca să păzească magazia.

Dar în ziua următoare s-a întîmplat o nenorocire. A sosit călare pe motocicletă un tinerel de la direcție. Controlor. Și-mi spune că s-a constatat că eu locuiesc pe șantier, ceea ce e interzis, ba că țin și animale domestice, adică o capră, ceea ce e împotriva regulamentelor. În fine, le-a sosit un denunț că am și un chiriaș, lucru pentru care nici nu există paragraf în regulament.

— Ce să mai lungim vorba, așa nu mai poate merge, spune el, se dă jos de pe motocicletă, își scoate un carnet din servietă și începe să scrie. Eu dau să-i explic cum și ce fel. Îi spun că mă cunoaște tot șantierul, că locuiesc aici dinadins, în interesul bunului mers al muncii. Dar el nu vrea să audă de nimic. Atunci încep să-i vorbesc ca unui sălbatic, îi spun că sînt sihastrul Prokop, și capra mea e căprioara cea albă din poveste și că el ar trebui să se poarte ca prințul Oldrich de glorioasă amintire. Asta l-a înfuriat și mai rău, și-a luat o mutră foarte oficială și a cerut actele lui István.

Acum, iarăși aș fi avut mare nevoie de un sfat prietenesc. Căci băiatul îmi picase ca din cer, sau ca un bilet ieșit la loterie. A fost o greșeală din partea mea că îmi spusesem: vrea să muncească, poftim muncă! Și ce-i drept, băiatul muncea cu tragere de inimă. Dar domnul funcționar închise pe neașteptate carnetul, se umflă ca un curcan mînios și zice: „Chiar astăzi am să trimit securitatea să-l ridice."

— Atunci chiar o faceți de oaie! i-am spus. Băiatul ăsta trebuie luat cu binișorul, nu închis; să i se dea un pic de creștere.

Ți-ai găsit! Nici n-a vrut să mai stea de vorbă cu mine. S-a urcat pe motocicletă și a dat să plece.

— Ascultă — am mai încercat eu să-i spun — închipuie-ți că sînt într-adevăr sfîntul Prokop și că l-am îmblînzit pe dracul. Băiatul e ne-

gru ca fratele lui Scaraoțchi. Nu anunța pe nimeni, am să mă îngrijesc eu de situația băiatului. Îl dau la școală.

— Te rog să nu-ți bați joc de autorități, a mai spus omul, mi-a întors spatele și a pornit, hrrr... pe șoseaua plină de noroi. Dar abia a făcut cîțiva metri că s-a oprit și s-a dat jos de pe motocicletă. Am văzut că se uită în jos și caută ceva la motor. Apoi l-am mai văzut că se gheboșează cu nasul în pămînt, de parcă ar căuta în noroi un vîrf de ac.

— S-a întîmplat ceva ? i-am strigat eu.

— Mi-a sărit o piuliță de la carburator. Trebuie s-o găsesc, că altfel nu mai ajung pînă acasă.

Îl chem pe István — era doar vorba de un domn de la direcție — și începem să căutăm, scormonim cu degetele prin noroiul șoselei, dar nu găsim nimic. Omul începe să înjure. Pasămite, nu se temea că întîrzie de la birou, dar avea întîlnire la cinci cu drăguța lui. Și cum să ajungă prin fleșcăraia asta pe jos ? I se muiase glasul de tot. Se făcuse ca un mielușel. Ofta, scîncea și ne ruga să-i ajutăm la căutat. Deodată, István se apropie și spune :

— Eu mai bine v-aș face o piuliță nouă.

— Cum să-i faci o piuliță nouă ? spun eu mirat. Parcă ai scule ?

Țigănușul, cît ai clipi din ochi, intră în magazie. N-a stat nici un minut, zău așa, că se și întoarce și se repede spre motocicletă. Ținea ceva între degete ca pe niște sfinte moaște. Se apleacă asupra motorului și, ce să vezi ? Piulița se potrivea ca turnată. Strălucea, pe cinstea mea, era nou-nouță. Doar s-o strîngi cu cheia.

Domnul de la direcție să se prăpădească de bucurie și mai multe nu. Sărea în sus ca un pițigoi. Îl mîngîia pe István pe umăr și îngîna tot felul de mulțumiri. Eu m-am gîndit să bat fierul cît e cald. „Vedeți, cînd v-am spus că băiatul e isteț, n-ați vrut să mă credeți. E dat dracului, zău așa. Eu zic că a adus piulița tocmai din iad."

— Din iad să fie, numai să țină, a spus vesel tînărul, ascultînd ce frumos îi merge motorul : tu, tu, tu, apoi s-a întors spre mine :

— Am să las băiatul în pace. Rămîneți cu bine !

Și-a luat-o la goană spre iubita lui. Mi-a venit să rîd. Iar dracul de băiat a scos limba atît de ștrengărește în urma lui încît m-au trecut fiorii. „Mare comedie treaba asta — mi-am zis eu — cu siguranță că e mîna deavolului la mijloc".

Dar ce să mai lungesc povestea ?...

István a terminat cursul și lucrează la atelierul de întreținere. Îmi dau capul dacă n-o să fie în curînd meșter. Cel mai tînăr și cel mai tuciuriu meșter de pe șantier. Din cînd în cînd mai trece pe la mine. Stăm de vorbă în fața chiliei — trebuie să mă mut și eu curînd, că începe construirea unei noi aripi — și privim capra cum

paşte. El rîde: *Prokop baci,* aş bea nişte lapte.

— Du-te şi mulge-ţi! Da mulge în strachină, împielițatule!

Intr-o zi mi-am adus aminte:

— Ia ascultă, măi ştrengarule, toate le-am înţeles, numai cu chestia aia cu motocicleta nu m-am dumerit. Spune-mi, unde ai găsit o piuliţă la fel?

István rîde de i se cutremură toată chica cea creaţă şi îi strălucesc ochii:

— Unde s-o găsesc? La motocicletă. Mai întîi am ciordit-o sau, ca să zic aşa, am deşurubat-o. Apoi, i-am pus-o la loc.

— Şi cînd te gîndeşti că el ne va fi recunoscător toată viaţa.

Rîdem cu hohote şi capra se uita mirată la noi. Colo departe, duduie fierul şi focul marelui şantier. Eu, Prokop, sihastrul cel bătrîn şi bărbos, bat din palme ca un copil mic şi mă bucur împreună cu diavolul cel creţ. Dar rîsul e sănătos, toată lumea ştie asta, pînă şi drăouşorul ăsta de István.

NECAZURILE DRAGOSTEI

In colţişorul acesta de rai, sufletul ţi se umple de încîntare. Şi cum să fie altfel cînd îţi aştepţi iubita şi simţi cum îţi tresaltă inima în piept de bucurie. Mai cu seamă lîngă izvorul care curge repede la vale printre ţărmurile înverzite, la umbra plină de farmec tainic a copacilor! Nici razele soarelui şi nici privirile oamenilor nu pătrund pînă aici, amănunt care merită să fie luat în considerare. De asta şi-a ales Vojta izvorul acela unde stă acum tăcut ca un peşte, poate de frică să nu sperie o libelulă care prin cine ştie ce minune s-a rătăcit prin aceste locuri, sau poate de teamă să nu-şi sperie inima care i se zbate în piept mai tare decît aripile străverzii ale libelulei. Vai! Inima străvezie a lui Vojta!

A întins piciorul şi a despicat în două şuviţa de apă cu vîrful plin de noroi al cizmei de cauciuc. Apa l-a cuprins de jur împrejur ca pe o

insulă neagră şi a început să spele noroiul. E plăcut să priveşti jocul valurilor. Ce păcat că nu poate să-şi cufunde mai adînc picioarele în apă! Cizmele lui ar deveni curate şi strălucitoare şi el s-ar putea înfăţişa cu cinste Blajenei, dar şuvoiul izvorului e amăgitor. Apa lui, nu prea adîncă, are mîl pe fund. E tulbure şi libelula a rătăcit drumul pînă să ajungă la el. In schimb, inima lui Vojta nu rătăceşte, ea ştie bine încotro s-o apuce şi de aceea aşteaptă el aici.

Colţul acesta frumos aminteşte de culisele unui teatru. E de ajuns să urci povîrnişul şi feeria se termină. Atunci vezi că firul de apă izvorăşte dinspre şantier, că puţin mai la deal nişte grinzi se pregătesc să-i abată cursul şi că pretudindeni în jur sînt împrăştiate tuburi mari de ciment. Cine ştie, peste o lună poate, sau peste două, pîrăiaşul va dispare în tunelul de ciment şi buldozerele vor turna pămînt deasupra lui.

„Aşa e şantierul ăsta. De departe ţi se pare o frumuseţe, dar cînd te apropii te împiedici de traverse şi te afunzi în noroaie. Numai poeţii admiră de la distanţă, noi, planificatorii, vedem totul de aproape". Vojta oftează. Cînd îi trec prin minte astfel de gînduri, nu ştie dacă trebuie să se ruşineze sau să se bucure.

Intr-o bună zi, la ziarul de perete din tabără apăruse o poezie cu titlul: *Şantierul e frumos...*

Vojta era fără chef în ziua aceea. Se certase cu conducerea şantierului, cu şeful brigăzii,

avea greutăţi cu materialele... Şi poftim! ăstuia i se năzărea că şantierul e frumos. A trecut şi el de partea celor care, după ce au citit poezia, au spus cu glas tare, rînjind ironic: „Cine a scornit asta habar n-are ce e un şantier."

In jurul lui se auziră murmure.

— Asta o fi văzut şantierul din goana acceleratului sau o fi sosit numai de cîteva zile în brigadă... a continuat el bătăios.

— Şi ce nu-ţi place în poezia asta? l-a întrebat un tînăr din spatele lui.

— Nimic... Nimic nu-mi place, eu cunosc şantierul...

— Dar cum e şantierul, după părerea ta?

Vojta nici n-a întors capul să vadă cine vorbeşte şi a răspuns:

— Cum e şantierul? Imprăştiat, dezordonat, haotic, îngrozitor, cum vrei, numai frumos nu!

— Se vede cît de colo că nu te pricepi la poezie, tovarăşe, a spus înţepat tînărul.

— In schimb, mă pricep la construcţii. Sînt planificator.

— Adică birocrat. Asta e!

Era o voce de fată pe care o mai auzise şi înainte. Vojta s-a întors să vadă cine e.

— Atunci dumneata, tovarăşă, eşti de părere că şantierul n-are nevoie de planificator? a întrebat-o el rece. Dar deodată, a simţit un ghimpe în inimă: „Ce fată frumoasă!"

— Sînt de părere că planificatorii nu trebuie să se amestece în poezie.

Cei din jurul lor au început să rîdă.

— Dacă doreşti, pot să te conduc pe şantier şi ai să vezi ce minciuni spune poezia asta! s-a oferit el fîstîcit.

— Mulţumesc. Cunosc şantierul, i-a tăiat-o scurt fata. Lucrez de o lună în brigada a şaptea. Sînt responsabilă... Fata a zîmbit şi Vojta a simţit privirea ei şfichiuindu-i faţa ca un bici. Uneori încerc să scriu şi poezii. Ai putea să faci şi dumneata o astfel de încercare. Ţi-ai da seama atunci că şantierul are şi alte probleme în afară de cele de planificare!

Fata a plecat şi mulţimea s-a risipit îndată. Vojta a rămas singur în faţa gazetei de perete. Poezia era iscălită cu două iniţiale: B. S.

S-a încruntat şi a alergat la cancelarie.

— Cum o cheamă pe responsabila brigăzii a şaptea?

Fetiţa de la birou a căutat o clipă în cartotecă. Apoi a spus: „Blajena Stehlikova."

Vojta a înghiţit în sec. A ieşit afară, s-a instalat din nou în faţa gazetei de perete şi a recitit poezia... „E proastă, a mormăit el. Fata e frumoasă, dar poezia e proastă. Uite ce bazaconii scrie:

Betonul înfloreşte-n mii de flori... Păi nici urzica nu creşte pe beton... Zi-i femeie şi pace! Veşnic scorneşte cîte ceva".

Din ziua aceea însă, inima lui a fost cuprinsă de nelinişte. O căuta pe Blajena Stehlikova. Dar

cum se întîmplă uneori pe şantier, schimburile lor nu se potriveau niciodată. Cînd el lucra dimineaţa, brigada a şaptea lucra după-masă. A văzut-o o dată trecînd în marş în fruntea brigăzii ei spre şantier. Dar nu i-a putut vorbi şi nici n-a reuşit s-o întîlnească singură. Se întorcea acasă după ora zece şi se culca numaidecît, iar el se scula dimineaţa la cinci cînd ea dormea încă... E uşor să scrii: „Şantierul este frumos!" Dar unde-i frumuseţea dacă doi oameni nu izbutesc să se întîlnească?

Vojta zîmbi amintindu-şi aceste amănunte, apoi băgă şi celălalt picior în apă. Privea în sus spre coroanele copacilor. Apoi se uită la ceas. I se pare că Blajena întîrzie astăzi. Ce i s-o fi întîmplat? Pe podeţul de lemn de peste pîrău au răsunat de mai multe ori paşi, dar niciodată nu s-au îndreptat spre el. Păcat de fiecare clipă irosită. Li se întîmplă atît de rar să rupă puţin timp şi să se întîlnească. Ar trebui să fie mai punctuală. Vojta adăugă cu duioşie în sinea lui: „Poetă, ce să-i faci..."

Dar ce să mai vorbim? Era ca un făcut. Veşnic se ivea cîte o piedică în calea întîlnirilor lor. Iar prima dată cînd s-au văzut s-au certat. Şi pare-se că asta înseamnă iubire veşnică, nu-i aşa?

Nici a doua oară cînd s-au întîlnit n-au mers lucrurile pe roate. După ce timp de o săptă-

mînă, plin de dor, a încercat zadarnic s-o vadă, fie venind mai devreme în tabără, fie zăbovind pînă noaptea tîrziu, după ce a pregătit degeaba frazele ce avea să-i spună ca să-și ceară iertare, poezia a dispărut din jurnalul de perete. Lui Vojta i s-a părut că o dată cu poezia a dispărut și fata. Dar nu era așa. O vedea împreună cu tovarășele ei și auzea despre realizările brigăzii a șaptea care se număra printre cele mai bune... Nu era chip s-o întîlnească singură. S-a întîmplat însă o dată ca, el să se întoarcă de pe șantier cu motocicleta. O împrumutase ca să poată da o raită pe la toate locurile de muncă. Și uite minune, cînd omul e călare pe motocicletă, capătă îndată altă perspectivă, altă dispoziție. I se pare că nu numai șoseaua, dar toată lumea e a lui. Ar fi în stare să uite și necazurile dragostei. Pe cărăruia îngustă care leagă șoseaua de tabără, a trebuit să frîneze brusc. O fată mergea în fața lui și nu s-a dat într-o parte la timp. Cînd s-a întors spre el a recunoscut-o. Poeta...

— Te-ai speriat tare, tovarășă?

— Conduci ca un nebun. Dar nici așa ca să mă sperii... a spus ea rîzînd.

— De cînd te caut, a strigat el. Te caut de mult... Te caut de-atunci...

— Ai să-mi faci vreo comunicare în calitatea dumitale de planificator? l-a întrebat ea în rîs.

— Nu, în calitate de cititor.

Acum era rîndul ei să lase ochii în jos.

— Poezia aceea — a spus el șovăind — era...

— Știu. Era proastă.

— Nu... Nu! Am citit-o de mai multe ori. E drept că ai fi putut spune lucrurile altfel...

Amîndoi își dădeau seama că nu le ardea de versuri. Totuși, au mai vorbit o jumătate de oră despre poezie și despre șantier. Apoi și-au dat o întîlnire. Pe urmă, de cîte ori se întîlneau, vorbeau iarăși despre șantier, deși simțeau amîndoi că au multe să-și spună, că nu își spuneau ce era mai de seamă, că asta trebuia totuși să se întîmple într-o zi... Dar cînd, cînd? Vojta era adesea recunoscător șantierului că-i dă atît de mult de lucru și-i procură atîtea subiecte de conversație încît nu-i lasă răgazul să atingă și ceea ce-i stătea pe inimă... Uneori însă, îi părea rău. Mai cu seamă cînd era singur și cînd îi năvăleau pe buze cuvinte nespuse încă, fraze frumoase și de la sine înțelese... Se întîlneau din nou și iar vorbeau despre bagherele defecte, despre schimbul de noapte, despre munca brigăzii... Și vorbele astea le păreau frumoase, căci și ele erau pline de dragoste.

„De data asta — își spunea Vojta așteptînd-o — de data asta o să-i spun tot. Ce frumos o să fie, ce fericiți o să ne simțim..." Șantierul i se părea retras undeva departe, soarele revărsa un potop de raze aurii, nici n-ar fi putut visa un loc și un moment mai potrivit. „E timpul să-i spun tot". Brigada Blajenei pleacă în curînd. Și el, el, ce o să facă? Desigur, în asemenea clipe, inima se deschide de la sine.

. Libelula rătăcită începuse să zboare agitată. Apoi, sus pe povîrniş s-au auzit paşi şi cîteva pietricele s-au rostogolit pînă jos în apă. Cineva cobora la vale. Alerga uşor şi frumos. Nici vîntul nu aleargă mai frumos pe lunca înflorită. Cine alta putea fi dacă nu Blajena?

Vojta sare în picioare, uitînd că apa e tulbure şi mîloasă şi că i-a intrat noroi în cizme. E aşa de fericit, încît dacă, prin cine ştie ce împrejurare, i-ar intra în cizme tot noroiul de pe glob, inima lui ar continua să bată cu aceeaşi putere şi el n-ar băga nimic de seamă.

— Blajena...

Îi ia mîna, nu ca s-o ajute să sară peste firul de apă, cum s-ar putea crede, ci pur şi simplu ca să-i atingă degetele. Şi ea îl strînge de braţ, nu fiindcă vrea să se sprijine de el, ci numai să se asigure că îl are alături. Încuviinţează amîndoi pe tăcute această mică şiretenie. Apoi se aşază pe celălalt mal.

— Cum se face că ai venit singură? Fetele voastre n-au trecut încă pe aici, spune el mirat.

— Sînt pe şantier... Şi eu trebuie să mă întorc.

O priveşte plin de admiraţie, dar deodată vede cum i se adînceşte cuta dintre sprîncene. Dacă s-ar ivi în clipa aceea un nor pe cer, Vojta n-ar fi atît de sigur că aduce furtună, cît e sigur de ea zărind această cută, iubită dar temută.

— Aveţi mult de lucru? o întreabă cu interes, dar şi cu oarecare şovăială.

Ea îşi strînge genunchii cu braţele, clipeşte din ochi şi spune:

— Mult... am lucrat douăsprezece ore... avem de lucru pînă peste cap.

El se aprinde:

— Păi de ce? Dacă ţi-ai terminat schimbul?... Nimeni nu are dreptul să vă ceară să lucraţi mai mult. Aş vrea să văd una ca asta... Ştii, azi e o zi aşa de... Ar trebui să mai stăm şi noi de vorbă...

— Numai că eu trebuie să mă întorc, răspunde ea aproape supărată.

— Peste cîteva zile brigada ta pleacă... Eu am crezut...

În clipa aceea cuta mică dintre sprîncenele ei se adînceşte şi mai mult.

— Dacă ai fi fost mai prevăzător, am fi stat acum liniştiţi... Dar fiindcă... Blajena făcu un gest cu mîna şi oftă. Nu ne-ai asigurat aprovizionarea cu pietriş.

Vojta deschise ochii mari. Ce-are a face pietrişul cu ce e între ei? Şi tocmai acum? Aici?

— Vagoanele cu pietriş au sosit tîrziu... Trebuie să stăm să le descărcăm.

În clipa aceea, soarele se acoperi, cerul se întunecă. Sau cel puţin aşa i se păru lui Vojta. Şi tot în clipa aceea, simţi că cizmele îi erau pline cu noroi. Lumea întreagă începu să se rostogolească într-o prăpastie adîncă şi nimeni nu putea s-o oprească din cădere.

— Cum aşa... Doar eu...

Blajena oftă şi nu răspunse. Stătea tăcută. Nu-i spunea nici cu cîtă bucurie aşteptase această zi, nici că-i păruse bine văzînd că vagoanele cu pietriş întîrzie, nici ce nădăjduise ea de la această întîlnire.

— Plec... Nu vreau să spună fetele că am dispărut dinadins. Vorbind drept, eu... Se ridică şi adăugă cu răceală, eu am venit doar să-l întreb pe planificatorul Pipka ce s-a întîmplat cu vagoanele. Vor să scrie despre asta la gazeta de perete, Vojta!

El se schimbă la faţă:

— Trebuie să cercetăm... Nu ştiu nimic despre vagoane...

— Le revedere, spuse fata, rezemîndu-şi o clipă mîna de umărul lui. Şi o luă la fugă în sus pe costişă. O clipă îi mai zări braţele goale şi basmaua roşie... Apoi totul se sfîrşi. Numai libelula mai zbura bătînd din aripi pe oglinda apei.

Plin de năduf, Vojta trase o înjurătură cu glas tare.

„Ci-că şantierul e frumos... Al naibii de frumos! Cum să fie frumos cînd te încurci de el în toate, pînă şi într-o întîlnire de dragoste! Vagoanele de pietriş... Să le ia dracu. Eu sînt de vină că nu le-am comandat? Prostie!" Ii veni deodată să pornească în fugă după Blajena.

Dar nu poate face asta. Cei de pe şantier şi-ar bate joc de el. „Uite unul care aleargă după o fată. I-a sucit capul Blajena şi a uitat de pietriş. Halal planificator!"

Porni spre tabără. Trebuie să vadă ce s-a întîmplat cu vagoanele... vai de cel care-i de vină... Şi vai de Blajena care l-a vorbit de rău!

Aţi încercat vreodată să lămuriţi vreun bucluc pe şantier? Telefonezi la calea ferată, nimeni nu ştie nimic. Telefonezi la birou, la fel. Telefonezi la magazie — nici atît! Pe scurt: „Da, întîi n-au fost vagoane, dar acuma sînt... De ce te superi, tovarăşe? Uite, chiar în clipa asta le descarcă brigada de fete..."

Vojta trînti telefonul: „Tocmai de asta mă supăr, nepricepuţilor!"

Luă o hotărîre fermă: va pune chiar azi în şedinţă toată problema, nu ca să se plîngă, vai de mine! nu de asta... Dar lucrează pe şantier de aproape un an, îi ajunge. Ar fi trebuit să plece de mult, dar i-a plăcut aici. Acuma s-a isprăvit, nu-i mai place. Că a vrut o dată să rămînă definitiv? Da, a vrut... „Numai că aici tovarăşi, omul nu poate trăi omeneşte. Vrei să-ţi mai vezi şi de ale tale, vrei să te întîlneşti cu o fată, fără să-ţi fie teamă că hodoronc-tronc te pomenşti de undeva cu nişte vagoane de pietriş... Şantierul a fost pentru mine o şcoală bună şi îi sînt recunoscător. Dar m-am săturat. Mai vreau să merg şi în altă parte. Am să păstrez medaliile pe care le-am căpătat şi, la revedere, şantier! N-am făcut contract pe veci, nu-i aşa?"

Şi o porni cu pas hotărît în direcţia şantierului.

Cînd se întoarse Blajena la tabără, se înse-

rase. Toată lumea era obosită și toată lumea se duse de îndată la culcare. Dar ea trebuia să mai facă un drum pînă la poștă — găsise pe pat un aviz pentru o scrisoare recomandată.

Inima începu să-i bată cu putere. Trebuia să fie o scrisoare de acasă, un răspuns la ultima ei scrisoare. Cînd luă plicul în mînă și-l rupse, dori deodată să nu fie singură în clipa aceea, să-l simtă și pe Vojta undeva pe aproape.

Căci în scrisoare aștepta un răspuns hotărîtor.

Trecu repede peste primele rînduri și deodată începu să zîmbească. Strînse scrisoarea și dădu buzna afară, la aer. Simțea că se înăbușă înăuntru.

Mama ei îi scria că mai poate să rămînă o lună...

„Mamă bună și dragă..."

Incă o lună, o lună întreagă ! Pe urmă o să vadă ea ; vor mai urma și altele !

Respiră adînc, fericită. O lună întreagă — asta e o mică veșnicie ! Și Vojta — poate că Vojta nici n-o s-o creadă... Privi apoi împrejur.

In barăcile de lemn, oamenii își trăiau viața ca înainte. Dindărătul geamurilor se auzeau discuții și cîntece. Dinspre sala de mese se împrăștiau în toate direcțiile grupuri-grupuri. Băieții care arborau dinadins o ținută neglijentă, laolaltă cu cei care în fiecare seară își potriveau cu grijă freza, erau adunați în piața taberei. Treceau perechi, mîndri că îi vede toată lumea și intimidați totodată de privirile ațintite asupra lor. In liniștea serii răsunau rîsete, cîntece și strigăte. Se mai auzea și clămpănitul farfuriilor în bucătărie, apoi deodată sună claxonul unei mașini. Pleca ambulanța infirmeriei. Ziua se sfîrșise.

Blajena cunoștea bine zgomotele și agitația din jurul ei, dar azi le vedea cu alți ochi. I se părea că-i sărbătoare. Bucuria ei dădea lucrurilor o nuanță de solemnitate, bucuria ei mare, care-i ardea inima. Stătea nemișcată, dar tremurînd toată de fericire și de încordare. Niciodată nu dorise atît de mult să-l întîlnească pe Vojta ca astăzi. Niciodată nu avusese să-i spună ceva atît de însemnat. Uneori fusese aspră cu el, pe nedrept... Chiar astăzi de pildă... Dar de-acum totul o să se schimbe. De îndată ce-i va anunța marea veste !

Se gîndi că ar putea intra să-l caute în baraca unde locuia... Dar ce ar fi crezut tovarășii lui despre dînsa ? Nu au legat încă relații atît de strînse ca să vină să-l caute acasă. Creadă unii ce-or vrea, dar ei nici nu s-au sărutat încă. Nu că asta nu le-ar fi făcut plăcere sau că n-ar fi avut prilejul... Dar n-au ajuns pînă acolo.

Așa că nimeni nu-și poate îngădui să-i atingă măcar cu o umbră de bănuială.

Și ce dor i-a venit să stea puțin de vorbă cu el ! Cît ar vrea să-i vadă uimirea ! Poate că ar fi fost în stare să-l ia după gît de față cu toți. Se rușină însă la gîndul acesta.

Se învîrti la întîmplare prin tabără, doar-doar îl va întîlni, dar în zadar. Stătea gînditoare lîngă bucătărie cînd dădură peste ea două fete.

— Aştepţi pe cineva ? o întrebă una din ele rîzînd, pe cînd cealaltă îşi îndrepta cîrlionţii de sub basma.

— Pe cine să aştept ? răspunse jignită Blajena şi le întoarse spatele. Dar ele ştiau că nu spune adevărul şi pufniră în rîs. Cea cu cîrlionţii zise :

— Tu ai întotdeauna mii de secrete ! Faci mereu pe grozava !

Amîndouă se depărtară rîzînd. Nu-i mai bine să nu întîlneşti pe nimeni ?

Mai încolo, un băiat şi o fată îşi dădeau întîlnire pentru seara, la club.

— Am auzit că o să se danseze. Vii ? se înălţă glasul băiatului.

Răspunsul nu se desluşi. Blajena oftă. Glasurile acestea necunoscute care se chemau o făceau să vibreze de emoţie. Numai ea nu avea pe cine să cheme. Caută şi ea pe cineva, dar acela n-o aude. Şi doar e vorba de ceva atît de serios!

Se înnopta. În barăci se aprindea luminile. Auzea cum curge apa la duşuri. O fată ieşi afară cu părul ud.

Cineva o apucă de mînă şi Blajena rămase locului, ameţită de fericire. Dar era responsabilul brigăzii.

— Ce stai aici ? Du-te şi te culcă !

— Mă duc...

— V-au dat de furcă vagoanele acelea, nu ? Şi nimeni nu ştie cum s-a întîmplat. Vojta o să-şi primească porţia pentru isprava asta, n-avea grijă. A ieşit un scandal întreg la şedinţă.

Blajena se silea să rămînă nepăsătoare, dar în gînd îşi spunea : „Să şi-o primească dacă merită." Numai să nu dureze prea mult, că ea are o veste mare pentru el. Se bucura chiar la gîndul că va ieşi furios din şedinţă şi că ea putea să-i facă o surpriză atît de plăcută. Simţi cum i se taie răsuflarea.

Voi să-l întrebe dacă şedinţa va mai dura mult, dar responsabilul brigăzii dispăruse. Îndată după asta, uşile barăcii se deschiseră brusc şi o mulţime de băieţi şi fete dădură buzna afară. Şedinţa se terminase. Îl văzu pe Vojta despărţindu-se de ceilalţi şi pornind spre casă : Zîmbi şi-i tăie calea ca o umbră.

Vojta se opri mirat. Nu-i venea să-şi creadă ochilor :

— Tu, aici Blajena?... Apoi, fericit: Ce bine că ai venit... Tocmai acum. Mă înţelegi !

— Am auzit că ai dat o luptă grea la şedinţă.

— Şi cît de grea încă ! Dar s-a dovedit că în privinţa vagoanelor nu am nici o vină. Nu-i nimic, nu are nici o importanţă. Am o veste mult mai straşnică pentru tine ! Ceva care schimbă cu totul viaţa noastră. Se opri deodată. Adică pot să spun viaţa noastră ?

O privi cu coada ochiului. Numai să nu se în-

crunte şi să nu apară din nou cuta aceea între sprîncenele ei... Nu, nu se vede nimic. In liniştea serii, Blajena zîmbeşte :

— Şi eu am o surpriză pentru tine!

Ii întinse mîna. Ieşiră pe poarta taberei şi o porniră împreună pe şoseaua ce ducea spre şantier. In depărtarea întunecată, luminile începeau să se aprindă ; în raza lămpilor electrice se proiectau umbrele uriaşe ale construcţiilor şi clădirilor neterminate. Pretutindeni huruia, scîrţîia, pocnea. Şantierul nu dormea nici noaptea.

— Spune, o rugă el. Sau să spun eu întîi ?

— Eu am foarte puţin de spus, numai trei cuvinte ! rîse ea. Ai să te miri !

El şovăi :

— Şi eu tot trei cuvinte...

— Atunci hai să spunem împreună, strigă ea veselă. Atenţiune : unu, doi, trei !

Erau unul lîngă altul şi aruncară vorbele o dată.

Vojta spuse :

— Plec de aci !

Iar Blajena în acelaşi timp :

— Rămîn pe şantier !

Se lăsă o tăcere cumplită. O tăcere de necrezut. Se uitară unul la altul ca treziţi din somn.

— Ce-ai spus ?

— Cum ai spus ? Pleci ? De ce ?

— Dar tu de ce rămîi ?... Azi, acolo la izvor, voiam să-ţi spun că îmi pare rău că termini stagiul... Iar acum la şedinţă le-am declarat că... Adică...

— Adică ne despărţim... Şi eu care eram atît de fericită !

— Ba nu... Stai. Nu ne despărţim. Trebuie să fie o neînţelegere. Apoi izbucni : Acuma vezi şi tu ce înseamnă şantierul. Nimic nu-i normal aici, nu ai decît complicaţii ; numai încurcături. Tăcu şi privi spre fată. Luminile şantierului îi scăldau obrazul frumos. Frumos, dar trist. In colţul genelor îi tremurau lacrimile.

— Stai, de ce plîngi ?... Am să-ţi explic totul, spuse el grăbit. Astăzi, acolo la izvor am fost tare nenorocit. Ştiam că tu îţi termini stagiul în brigadă şi eu, ce trebuia să fac ? Incurcătura cu vagoanele a umplut paharul. Inţelegi ? Atunci mi-am zis că plec şi eu... Plec cu tine ! Apoi adăugă : Şi le-am spus aşa în şedinţă.

— Şi ei ce-au zis ?

— Ce să zică ?... Au acceptat. Sînt de mult aici.

Iarăşi se lăsă între ei o tăcere grea şi tristă.

— Cînd ai de gînd să le spui că rămîi mai departe ? întrebă Vojta.

— Mîine dimineaţă.

— Atunci mîine dimineaţă le spun şi eu că m-am răzgîndit şi că rămîn. Şi gata ! Zîmbi uşurat.

— Toţi vor şti că ne-am înţeles !

— Ei şi ! N-are decît să ştie lumea întreagă. O cuprinse deodată cu braţele şi ea nu se dădu

la o parte. Mai avea totuşi o urmă de îndoială :

— Poate că tu nu vrei... Poate că faci asta numai pentru mine...

— Pentru tine ? răspunse el mirat. Se înţelege... Pentru tine pînă şi poezia aceea am învăţat-o pe de rost. Mai că îmi vine să cred că şi din beton pot răsări flori. M-am dat bătut.

Blajena îi acoperi gura cu mîna ca să tacă.

Începură să rîdă amîndoi încet, plini de fericire.

Apoi priviră în depărtare spre şantierul luminat.

— Acum înţeleg şi eu mai bine toate, spuse ea. Aici nu-i greu să înveţi să munceşti. Mai greu e să înveţi să trăieşti... Să faci în aşa fel ca şantierul să nu-ţi fie o stavilă... Aici nu vezi decît beton, cărămizi, construcţii şi vagoane cu pietriş. Dar ar trebui să fie şi... Şi se opri.

— Şi dragoste... întregi el fraza.

Dar rostise el cu adevărat acest cuvînt ? Sau mişcase doar buzele şi şantierul scosese acest strigăt în locul lui ? Îl strigase în uruitul pietrelor, în loviturile ciocanelor, în şuieratul aburilor, în duduitul motoarelor. Dar şi în foşnetul copacilor. Şi, în primul rînd, în sunetul sărbătoresc al sirenelor care ţiuiau în cinstea marelui eveniment.

La marginea pădurii, doi oameni se sărutau.

FOC ÎN CUPTOARE ŞI ÎN INIMI

Bednar ieşi prin faţa barăcilor. Şoseaua bătătorită era plină de noroi clisos, lucru neobişnuit pentru sfîrşitul lui decembrie. Pe şantier, oamenii se temeau că va ninge, cînd colo, pînă la Anul Nou, nici pomeneală de zăpadă. Numai noroi pînă-n gît.

Peste drum, pe panoul cel mare doi tineri lipeau un afiş. Era o chemare pentru marea sărbătoare de a doua zi : inaugurarea primului cuptor înalt. Se uită la ei cum se bălăceau la întîmplare în noroiul alunecos, fără să mai ocolească băltoacele, încercînd să lipească afişul cît mai drept.

— La revedere, tovarăşe Bednar, la revedere, pe mîine, îi strigă unul din băieţi, întorcîndu-se spre el.

Dar el clătină din cap :

— Aş, nici vorbă. Plec acasă... Mîine e Anul Nou !

— Ani noi ai apucat mulţi, dar cuptoare înalte numai pe ăsta, zîmbi unul din tineri şi porni mai departe să lipească alte afişe.

— Mie nu-mi plac serbările. Munca da, îmi place, mormăi el şi o luă înapoi spre barăci. Îndărătul unui geam, îl văzu pe Stefek, tovarăşul său de echipă. Acesta îi arătă afişul, apoi deschise geamul. Era o zi umedă.

— Ce zici, Bednar, n-ar trebui să rămînem şi noi ?

— Pentru o festivitate oarecare ? Ia slăbeşte-mă...

Stefek ridică din umeri :

— Bine. Eu nu zic nimic... Te-am întrebat numai. Atunci, la revedere, să ne vedem cu bine la anul ! spuse el zîmbind şi închise geamul.

Bednar se îndreptă spre baraca sa. Îşi pusese în gînd să dea o raită pe la toţi tovarăşii din echipă de la care nu-şi luase rămas bun în ajun. Gîndul îi venise aşa, deodată : „E ultima zi din an şi un an trebuie încheiat. Am muncit mult — dar n-a fost aşa de rău. Şi, ce-i drept, în echipă a domnit unirea şi devotamentul. Doar cîţiva n-au putut să reziste şi au plecat. Cei mai mulţi au rămas. E o echipă cunoscută. Ia întrebaţi numai cine a turnat betonul pe fundul canalelor, o să vedeţi ce răspuns vi se dă !“

Aruncă o privire spre soarele îngheţat, îmbrobodit în ceaţa rece şi umedă. Pe schelele lunecoase montorii urcau încet, cu grijă.

Zări printre ei un cunoscut şi-i strigă :

— La mulţi ani ! Eu plec acasă

Montorul ridică mîna îmbrăcată în mănuşa groasă de doc şi-i făcu semn :

— Şi eu plec, dar abia mîine. După serbare !

Bednar dădu din cap şi-şi văzu de drum.

— Eu plec astăzi... Sau poate mîine de dimineaţă, dacă găsesc cu cine să fac revelionul aici pe şantier. Nu-mi plac festivităţile. Mi-am văzut de treabă cinstit, dar acum o şterg acasă. Fără mine nu puteţi lucra, dar la petrecere n-o să vă lipsesc prea mult. Rămîneţi cu bine ! Nu mă las prins !

Pe şoselele principale ale şantierului, camioane grele se înfundau în noroiul adînc. Cărau pietriş ca să-l împrăştie pe drum. „Vezi bine, mîine vin musafiri, glodăraia ar putea să-i mire. Ziarele ridică în slăvi şantierul, publică poezii închinate lui. Şi acum, na, să le intre noroiul în pantofi ? Bine faceţi, băieţi ! Presăraţi pietriş, şantierul e un lucru mare, ar fi păcat să ne ocărască lumea din cauza noroiului.“

Coti spre cuptorul înalt. În ultimele săptămîni, toată agitaţia, toate eforturile fuseseră concentrate în jurul lui. În jurul acestui Făt Frumos care se ridică deasupra tuturor clădirilor şi spre care se îndreaptă toate canalele şi toate ţevile. Întocmai ca înspre o inimă. În ultimul moment l-au vopsit în cenuşiu... Dar lui parcă-i plăcea mai mult roşul, culoarea de bază. E mai veselă.

Deodată rămase locului uimit: „Poftim, au uitat să vopsească țeava aceea! Băiețandrii ăștia nu sînt în stare să ducă pînă la capăt o treabă! Poftiți pe la noi să vedeți cum știm să lucrăm. Scormonim în pămînt, e drept, dar nu răbdăm asemenea neglijențe." Ei, dar parcă-i un făcut. Nu vede pe nici unul dintre cunoscuții lui prin apropiere ca să-l dojenească și să rîdă de el, căci între montorii care lucrează sus pe schele și betonieri există o gîlceavă veche. „Vă plac parăzile? l-ar lua el la rost. Presărați pietriș pe drum, dar uitați țevile nevopsite. Halal meșteri..." Jos, la picioarele cuptorului, lumea lucra la pavoazare. Legau drapele de niște sfori lungi și le înălțau cu ajutorul unor scări nesfîrșite în vîrful construcției.

„Poftim, ridică drapele, dar nu-s în stare să vopsească țevile ca lumea."

Era cît pe aci să se sperie. De partea cealaltă mai lucra încă o macara ridicînd plăcile grele pentru construcție. „Pentru dumnezeu, băieți, mîine e inaugurarea și cuptorul nu-i încă gata?" Nu se mai putu stăpîni și opri pe primul montor care trecea pe lîngă el, lipăind prin noroi. Gluga lui, altă dată albă, era acum roșie de rugină.

— Ce-i asta, tovarășe? Tot mai montați încă la cuptor?

Montorul făcu o strîmbătură:

— Nu-i vorba de cuptorul ăsta, nene. Sînt arzătoarele — le montăm pentru celălalt cuptor.

Bednar dădu mulțumit din cap. Nu era supărat că montorul îi vorbise pe un ton cam batjocoritor. „Barem, pot pleca liniștit. Totul e în regulă. Se gîndi deodată: de cînd n-am mai fost pe aici! Sta-ai mereu cu nasul în lucru și nici n-ai timp să te bucuri. De cînd nu m-am mai urcat pe podul ăsta roșu ca să-mi arunc privirea de jur împrejur! Cînd lucrezi într-una la betonarea canalelor pierzi perspectiva șantierului. Ici te sîcîie apa, colo se dărîmă cofrajul din cauza deplasării terenului, toată ziua numai necazuri și greutăți. Habar nu ai cum cresc construcțiile, cum se întinde și se întărește șantierul. Uite de pildă aici. Au început să monteze arzătoarele pentru cuptorul al doilea. Și mîine abia se inaugurează cel dintîi. Merge lucrul, merge întins!

Oare se va găsi cineva care să le explice oaspeților toate minunățiile astea așa cum se cuvine? Nici eu, care sînt aici de la început, nu pot să mă lămuresc destul".

Pe platforma mică de sub cuptorul înalt, muncitorii construiau niște panouri din lemne și stinghii. Pictorul acela tînăr, care se tot învîrtea pe șantier de luni de zile, lipea niște tablouri. Schițe făcute de muncitori... „Zău că asta-mi place. Să vadă musafirii că aici totul e făcut de mîna muncitorilor. Se apropie curios. Te pomenești că sînt și eu printre ei. Mi se pare că m-au prins o dată și pe mine în timpul lucrului. Am ieșit frumos, destul de asemănător."

Rămase locului. În timp ce aştepta, văzu că în partea cealaltă se aduceau nişte fotografii mari şi frumoase de-ţi rîdea inima. Se îndreptă într-acolo. „Bine fac, aşa li se arată tot şantierul... Dar, ia te uită! Asta-i sectorul nostru! Bineînţeles, noi sîntem aci... Se mîhni puţin că tocmai el lipsea din poză. Eram jos cînd ne-a prins, nu mi se vede nici capul. Fotograful ar fi putut să aştepte puţin... Dar nu face nimic. Bine că sînt măcar unii dintre ai noştri... Este şi Stefek. Dacă îl întîlnesc azi la gară, îi spun..."

Se întoarse spre pictor:

— Ascultă, tovarăşe, n-aş vrea să te supăr... Dar nu-ţi aduci aminte, te-ai abătut odată şi pe la noi, acolo, în fundul canalelor. Şi aici nu văd nimic....

Pictorul îşi vîrî gînditor două cuie în gură, apoi se întoarse cu scara şi privi în jos. Mormăi ceva, apoi continuă să agaţe tablourile. Abia după ce termină se dădu jos.

— Ce să fac, tovarăşe, nu-mi încap aici toate schiţele.

Bednar dădu înţelegător din cap, dar şi cu părere de rău. În definitiv, de ce să nu-l vadă oaspeţii de mîine şi pe el, pe Bednar Iosif.

— Păcat! Era foarte reuşită schiţa, mai spuse el, oftînd.

Pictorul îl privi cu atenţie, apoi zîmbi:

— Am să mai caut pe acasă. După-amiază pot să completez...

Bednar dădu mulţumit din cap şi plecă mai departe, fără să-şi dea seama că începe să se integreze în atmosfera generală de sărbătoare. Era ca şi cum neastîmpărul electricienilor care instalau cablurile microfoanelor şi le încercau mereu, ca să vadă cum funcţionează, i s-ar fi transmis şi lui, sau ca şi cum ar fi fost pentru el o chestiune strict personală faptul că una din sforile stegaleţelor se agăţase de clădirea cuptorului şi nu mai mergea nici în sus nici în jos. Trecea pe şoseaua principală proaspăt aşternută cu pietriş, căutînd să calce cît mai uşor, ca să nu bătătorească stratul cel nou înainte de a fi trecut peste el musafirii.

„Nici vorbă, o să fie frumos... Dar eu n-am să mai fiu aici."

Se întoarse posac spre casă. Din barăci ieşeau grupuri-grupuri de muncitori. Unii plecau acasă alţii se duceau la restaurant. Ultima zi a anului trebuie sărbătorită, se înţelege. Dacă ai lucrat pe şantier, sărbătoreşte-ţi şi bucuria tot pe şantier.

Deodată, se hotărî. „Rămîn şi eu aici de Anul Nou. Fără cine ştie ce chef, că mie nu-mi place, da' aşa, de drag, camaradereşte... Numai că ar trebui să cam înconjur baraca lui Stefek, ca să nu rîdă de mine: mai adineauri ţi-ai luat rămas bun şi acum rămîi pe loc! Tu ştii bine că pe mine nu mă interesează festivitatea, dar am aşa o dorinţă, vreau să închin şi eu în sănătatea şantierului... Numai că Stefek n-o să înţeleagă asta niciodată."

Baraca lui era goală. Băieţii plecaseră să petreacă. Locuia împreună cu montorii, şi ăstora le cam place să vadă des fundul paharului. Dar îşi aminti că de dimineaţă erau cu toţii mobilizaţi şi că vor lucra probabil şi la noapte ca totul să fie în ordine pentru mîine.

Se îmbrăcă încet. Intîi se opri la cantină. Apoi intră în restaurantul din faţa şantierului.

— „Noroc, Bednar!" îi strigară cîţiva. Asta îi făcu plăcere. „Ia te uită, cum mă cunosc! Ei da, doar nu sînt un oarecare. Nu-s mulţi mai vechi decît mine pe şantier. Nu-i vorba de vîrstă. Aici, ageamiu poate fi şi un moşneag, dacă lucrează abia de o lună. Dar eu sînt dintre cei vechi, dintre primii care au lucrat pe şantier. Sînt din vechea gardă."

— Trăiască copiii părinţilor noştri, moşule! i-a strigat un tînăr brigadier care se cam cherchelise.

— Trăiască copiii noştri! l-a corectat el binevoitor. Trăiască şi copiii copiiilor lor, care vor lucra aici, pe locurile bătătorite de noi.

La aceste cuvinte se făcu puţină linişte. Aşa cum se întîmplă cînd în mijlocul veseliei zgomotoase a unei societăţi de cheflii cineva aruncă nişte cuvinte grave. Apoi, glasurile se avîntară din nou şi lumea începu să-l bată pe umeri, căci vorbele lui plăcuseră.

Nu rămase, însă, printre ei. „Plec acasă dimineaţă cu primul tren, spuse el celor ce voiau

să-l oprească. Da' de unde, mie nu-mi plac parăzile..."

Deodată îi veni ceva în minte. Trebuie să facă şi el un gest sărbătoresc: să cumpere nişte băutură şi să se ducă pe şantier, la montorii care locuiau împreună cu el şi care acum, în noaptea ploioasă şi rece, montează conducta de gaze.

Bună idee. In noaptea asta trebuie să te bucuri şi să faci şi altora plăcere.

Băgă sticla în buzunar şi porni spre şantier. Il opriră în poartă:

— Unde te duci cu sticla? întrebă paznicul pe un ton ofical şi-l lumină cu lanterna. Cînd văzu că era Bednar, zise:

— Ce, doar nu te-ai...

— Da' de unde, o duc băieţilor care lucrează la conductă!

Paznicul încuviinţă din cap:

— Aşa da... Hai, treci... De fapt, nu e voie, dar or fi îngheţat destul, săracii. Au să se bucure.

Ajunse cu greu în noaptea întunecoasă pînă la sectorul în care lucrau tovarăşii lui de cameră. Se strecură pe sub ţevile încurcate, negre ca noaptea, şi orbecăi printre traversele căii ferate industriale. In sfîrşit, îi găsi. Il primiră cu mare bucurie.

— Spuneai că pleci! Ce cauţi aici? fură primele lor cuvinte.

— Aştept trenul, răspunse el zîmbind şi scoase sticla din buzunar. V-am adus şi vouă ceva

ca să cinstim. Băieţi, în curînd bate miezul nopţii.

Cotrobăiră peste tot ca să găsească nişte vase, dar nu dibuiră decît două căni.

— Mai stai o clipă, Bednar, miezul nopţii o să fie abia cînd ridic eu mîna, îl opri maistrul care era cam tipicar. „Dacă-i vorba să sărbătorim Anul Nou, atunci să-l sărbătorim exact la miezul nopţii."

În jurul lor se închegau umbrele nopţii grele. Vîntul bătea rece şi umed. Noroiul şi băltoacele luceau stins în întuneric. Era de ajuns să priveşti construcţiile metalice ude ca să te ia cu frig. Becurile răspîndeau o lumină galbenă. Dinspre rezervorul de gaze se auzeau loviturile nituitorilor, de la construcţii cîntecul ciocanelor şi comenzile macaragiilor. Munca nu se oprise. Dimpotrivă, montorii aveau acum mai mult de lucru decît oricînd.

— Gata ! spuse maistrul ridicînd mîna şi Bednar destupă sticla. În clipa aceea, undeva sună o sirenă, ca să le aducă aminte oamenilor că era miezul nopţii.

— Noroc !

— Trăiască şantierul !

— La anul să meargă şi mai bine !

— Să nu mai zăpăciţi schimburile, mormăi maistrul.

Băură pe rînd. Cu grijă, ca să ajungă fiecăruia, dar din toată inima, aşa cum se cuvine cînd închini.

— În cinstea lui Bednar care nu a mai plecat acasă, strigă cel care bău la urmă şi toţi îi ţinură isonul.

— Da' de unde, tovarăşi, tot plec... Plec cu trenul de dimineaţă... spuse Bednar şi-şi luă rămas bun de la ei.

Porni încet spre baracă. Era tare mulţumit ! Mulţumit de surpriza pe care o făcuse tovarăşilor săi şi de noaptea aceea minunată pe care nu o putea trăi oricine : noaptea în care se schimbă anul nou cu cel vechi, privită din înaltul unei platforme, înconjurată de reţeaua conductelor — în lumina reflectoarelor, în ajunul marelui eveniment : aprinderea cuptorului.

Dar acum, într-adevăr, nu mai are ce căuta aici şi poate să plece acasă. Gîndul acesta îl întristă puţin. Dacă nu şi-ar fi luat rămas bun de la toţi, ar fi rămas şi a doua zi... N-ar mai fi plecat cu trenul de dimineaţă, ci cu cel de amiază. Tot îi rămîn două zile libere. Dar şi-a luat rămas bun... Ba l-a îndemnat şi pe Stefek să plece... Şi Stefek o să-şi bată joc de el cînd o să afle că a rămas.

Se mai opri o clipă în ghereta portarului, care-l întîmpină cu o veste :

— Ai aflat ? Mîine, la inaugurare, vorbeşte Tonik... Da, Zapotocky !

— Cine ţi-a spus ?

— Secretarul a adus adineauri vestea... Tonik o să ne spună iar toate pe şleau. Nu cocoloşeşte nimic, spune lucrurilor pe nume. Noroc că

mîine dimineață sînt liber. Mă duc neapărat să-l ascult.

Bednar rămase buimăcit :

— Da... asta-i sigur... Numai că eu trebuie să plec acasă...

— Nu cred să poți, spuse portarul ridicînd din umeri.

— De ce să nu pot ? Știi că mie nu-mi plac „festivitățile“, mormăi Bednar, întrebîndu-se cu neliniște ce avea de făcut.

— Adică vrei să pleci ? întrebă cu oarecare răceală portarul : știa că nu-i lucru ușor să te înțelegi cu Bednar. Omul ăsta nu știe ce vrea.

— Plec... Adică, nu prea s-ar cuveni. Eu pe Zapotocky, pe președintele nostru îl cunosc, cum se spune, personal !

Portarul nu răspunse nimic. Cîrti doar pentru sine : „Personal ! L-o fi văzut și el o dată cum l-am văzut și eu.“

— Il cunosc, continuă Bednar, luminat de un zîmbet nevăzut. Știi, de la ședința aceea din octombrie. Cînd lucram la săpături pentru Konticaglovna, mi-a dat și o carte ca premiu pentru întreaga echipă. Și ne-a spus : „Dacă aveți nevoie de ceva, dacă aveți vreo greutate, să-mi scrieți !“

— Lui direct ? întrebă portarul plin de îndoială.

— Se înțelege, crezi că are nevoie de ajutoare pentru asta ?

— Și i-ați scris ?

Bednar oftă. Ii părea rău că trebuie să spună adevărul.

— Nu... Nu i-am scris... N-am prea avut de ce. La noi lucrurile au mers bine. După vizita lui au mers chiar și mai bine. Ai de sus au băgat-o pe mînecă. Au avut pe urmă grijă de lucrări... Numai cu cartea care mi-a dat-o a ieșit o încurcătură !... Am dus-o acasă și am spus : „Nevastă, nimeni să nu pună mîna pe ea. Nimeni să n-o ia s-o citească. Pentru citit, cumpără un alt exemplar. Asta-i amintire. Ii tai mîna celui care o mișcă din loc.“ Și am pus cartea în sertarul scrinului. Cînd m-am întors acasă după o lună, ce să vezi ? Găsesc cartea mototolită. „Ascultă — strig eu la nevastă — de ce v-ați apucat s-o citiți ? „Cine o citește ? îmi întoarse ea vorba. Uite am cumpărat alta. Dar trebuie s-o arăt mereu și pe asta. Vine unul, vine altul, îmi spune : — Bednarko, am auzit că ai o carte cu dedicație. Arată-mi-o... Și ce să fac ? O arăt, omul ia cartea în mînă...“ Să-ți spun drept, tovarășe, n-am mai fost supărat pe nevastă. Și eu aș fi făcut la fel... Și zîmbi. Spune și dumneata, cum să plec cînd îl cunosc atît de bine ? Nu plec !

Bednar și-a dat singur răspunsul — așa s-a hotărît pe loc. Intră tiptil în baracă și se întinse ca să se odihnească măcar cîteva ceasuri. Nu mai aștepta trenul, se pregătea să meargă și el la serbare.

Dimineața se ivi frumoasă, o dimineață mî-

nunată. De ani de zile nimeni nu-şi amintea să fi prins zorile unui An Nou atît de frumos. Noaptea se lăsase puţin îngheţ şi bolta cerului sclipea senină. Dis-de-dimineaţă, un soare rece de iarnă începuse să strălucească. In depărtare se conturau limpede munţii albaştri. Te aşteptai mai curînd la o zi de primăvară, decît la o sărbătoare de An Nou... Deasupra povîrnişurilor învăluite într-o ceaţă argintie, crestele munţilor scînteiau sub zăpada albă! Privind drept în faţă splendoarea munţilor, se ridica din pămînt aici în şes noua frumuseţe, a furnalelor şi a clădirilor.

Bednar se opri pe costişă în dosul şantierului şi privi mult timp tăcut de jur împrejur. Se trase mai la o parte ca să nu-şi întîlnească tovarăşii, se temea de glumele şi înţepăturile lor... El fusese hotărît să plece, dar cînd a aflat că vorbeşte Zapotocky... Ce era să facă, doar îl cunoştea personal...

Urmărea cu mare satisfacţie mulţimea care se îndrepta spre şantier. Oameni de la oraş. Ii cunoşteai după încetineala cu care înaintau prin noroi. Toţi aveau un aer sărbătoresc. Din vorba lor înţelegeai că mulţi dintre ei au lucrat pe şantier fie şi numai cîteva ceasuri ca brigadieri. La festivitate doar nu putea să vină oricine, veneau numai acei care dăduseră o mînă de ajutor.

„Foarte bine că s-a hotărît aşa, foarte bine! Păcat că Stefek a plecat. E vina mea, eu l-am

îndemnat... Asta nu-i un prilej pe care să-l prinzi oricînd: drapelele fîlfîind în vînt, muzica şi apoi toată frumuseţea asta de jur împrejur. E într-adevăr o sărbătoare măreaţă, plină de frumuseţe, numai o dată pe an ţi-e dat s-o vezi."

Se urni şi el cu coloanele înainte, spre cuptorul cel înalt. In gînd îi întreba pe toţi: „Ei, cum vă place? Aţi rămas cu gura căscată, aşa-i? Minunaţi-vă şi uitaţi-vă bine ce am făcut noi... N-are de ce să ne fie ruşine, aşa-i?"

Aruncă o privire de cunoscător spre cuptorul înalt. Oamenii se îngrămădeau cît mai aproape, pînă unde îi lăsau echipele de ordine ale sindicatului să înainteze. Sus, sub drapel, se înălţa tribuna.

Se urcă pe o schelă şi se îndreptă spre grilajul conductei celei mari, trecînd peste o scîndură care se legăna. Cîţiva montori se înghesuiau acolo şi unul din ei îi făcu semn, cu mîna să se oprească.

— Ia te uită, e Bednar! strigă un altul. Vino, frăţioare, sus... Prea stai toată ziua băgat prin canale şi sapi pămîntul. Măcar o dată să te lăfăieşti şi tu aici, la aer curat!

Cei din jur izbucniră în rîs auzindu-i invitaţia glumeaţă.

El însă nu se simţi jignit.

— Da, sap toată ziua sub pămînt, dar fără canalele mele n-ai fi putut să dai astăzi drumul cuptorului!

— Drept, spuse montorul și-i întinse mîna ca să-l tragă sus, de unde putea să vadă mai bine. Drept este. Și nici fără electricieni. Și nici fără zidari, și nici fără sudori, și nici fără... Ce mai calea-valea, sîntem o singură mînă cu o mie de degete.

De jur împrejur, șantierul se vedea înțesat de lume. Cel mai sus se cocoțaseră sudorii, asemenea unui stol de rîndunele, toți cu bunde și cu șepcile pe urechi. Fetele își scoaseră glugile și părul le strălucea în soare. Lumea se urcase pe schele. Cei de jos se tălăzuiau ca valurile. Se cățăraseră pe stivele de materiale așezate pe pămînt, se înghesuiau, forfoteau, făceau zgomot.

Deodată, o scînteie păru că trece prin mulțime. Se întoarseră cu toții și începură că aplaude și să ovaționeze.

Antonin Zapotocky se ivi în tribună. Bednar îl văzuse de mai multe ori. Dar astăzi îi plăcea mai mult ca oricînd. Purta căciulă și zîmbea făcînd semn cu mîna pentru a mulțumi ovațiilor furtunoase. Era un gest al lui, gest de mulțumire dor și de potolire totodată. Mîna lui prelungă încerca să liniștească furtuna de ovații. În zadar însă.

În urmă-i venea o ceată întreagă, tovarășii de la conducerea șantierului. Bednar rămase cu gura căscată cînd îi văzu cît erau de bine îmbrăcați. Cine l-ar fi recunoscut pe secretarul șantierului, care totdeauna umbla plin de noroi și nu purta decît șapcă. Acum, uite-l încheiat la

toți nasturii și ține în mînă o pălărie. Tot așa și inginerii care, de obicei, circulă pe șantier în salopete. Pășeau plin de demnitate și emoționați.

Festivitatea începu. Fanfara intonă imnurile. Bednar recunoscu în gînd că niciodată nu i se păruseră atît de frumoase. „Trebuie să deschid bine ochii, ca să pot povesti totul acasă... Și despre drapelele ce fîlfîie în vînt, și despre soarele ăsta neobișnuit de iarnă, și să nu uit lumea împestrițată cu toate culorile care-ți ia ochii mai mult încă decît drapelele întinse pe șnururi lungi. Și tînărul acela care s-a urcat pînă în vîrful construcției, pe coșul de gaze, și acum stă acolo, mic și părăsit, chiar la marginea cerului. Și de el trebuie să-mi amintesc întotdeauna!"

Muzica tăcu. Inginerul șef spuse cîteva cuvinte de bun venit oaspeților, apoi Zapotocky trecu la microfon. Iată-l: își scoate căciula și paltonul și rămîne în bătaia soarelui de iarnă, zvelt, cu costumul lui închis, cu părul pieptănat neted. Parcă ar fi cu adevărat primăvara și el, cel veșnic tînăr, nici n-ar simți frigul.

În clipa aceea, Bednar începu să aplaude cu atîta putere, încît mulțimea din jur îl imită și în loc de cuvîntare, șantierul răsună din nou de ropote de aplauze și ovații. Tinerii aplaudau cu mîinile ridicate deasupra capetelor. Oratorul trebui să înceapă de mai multe ori pînă ce glasul lui izbuti să domine tumultul.

Apoi începu să vorbească. Și ca întotdeauna, dincolo de cuvintele lui solemne, simțeai în-

demnurile. Vorbi cu același ton cumpătat, pe care lumea îl cunoștea atît de bine și pe care toți îl ascultau cu atîta plăcere, în graiul simplu al înțelepciunii populare, care în loc să laude peste măsură, preferă să scoată la iveală greșelile. „...Lucrarea nu e încă terminată. Ne bucurăm azi, dar nu trebuie să uităm că mai sînt numeroase piedici..."

„E drept, încuviință Bednar din cap. Bine vorbește..."

Pe neașteptate, însă oratorul încetă să vorbească despre șantier, așa după cum se aștepta fiecare, și începu să vorbească despre viitorul oraș care trebuia construit pentru muncitori, cît mai repede. Vorbi despre casele noi, despre noile cartiere. În fața lui părea că se desfășoară larg perspectiva viitorului și sub ochii lor, din noroiul în care înota șantierul, răsărea deodată un oraș cu străzi asfaltate. „Da, așa e. Deasupra tuturor greutăților prin care trecem, prin care trebuie să trecem, se înalță ca o boltă viața noastră viitoare."

Apoi, ca și cum ar mai fi ridicat un văl, oratorul începu să vorbească despre oamenii sovietici care clădesc orașe în locuri pustii, ori croiesc drum unor fluvii și mări noi și pomeni despre lumea largă a iubitorilor de pace, lume care se leagă de noi prin mii de fire.

Bednar deschise ochii mari, ca și cum ar fi dorit să vadă, să cuprindă întreaga această lume. Inima începu să-i bată puternic, plină de

bucurie și entuziasm, întărind marea lui credință în viitor. „Da, așa va fi! Această construcție nu e totul, ea nu e decît un început. Nici noul oraș nu va fi totul... Drumul acesta nu se isprăvește niciodată! Opera noastră nu are sfîrșit, cum nu are sfîrșit nici bucuria noastră. Iată taina cea mare. In noi freamătă o putere uriașă, asemănătoare cu puterea timpurilor noi, cu puterea care izvorăște din miezul cuvintelor lui... Dar cum a spus în încheiere? Ne vom ridica frunțile pînă la bolta înaltă a cerului... Da, chiar așa va fi!"

Bednar aplaudă cu palmele lui puternice, prin care trecuseră atîtea vagoane de beton, palmele acelea care săpaseră sub pămînt, pregătind ziua ce o trăia acum. Aplaudă pentru că nu găsea cuvinte și pentru că simțea că toate sînt întocmai așa cum le spunea Zapotocky. Aplaudă pentru că în timpul cuvîntării își dăduse seama că pieptul lui se umflă plin de mîndrie, fiindcă știa că președintele mergea în rînd cu el.

Ropotul aplauzelor veni o dată cu fîlfîirile de aripi ale porumbeilor, cărora li se dăduse drumul, și care începuseră să se rotească deasupra șantierului, deasupra drapelelor, deasupra furnicarului de oameni, împrăștiindu-se apoi în văzduh pentru a vesti în țara întreagă că lucrarea fusese terminată.

In clipa aceea, la tribună străluci o flacără. Sosise ștafeta tinerilor, un pionier cu torța aprinsă. Nu era o flacără oarecare, era foc din

vechile cuptoare din Vitkovice, cuptoare în care de zeci de ani se topeşte fierul, se topeşte puterea şi durerea poporului. Să ardă focul cel vechi în cuptorul nou şi să mistuie tot ce a rămas din trecutul întunecat...

Altă dată lui Bednar nu-i plăceau fraze solemne de felul acesta. Acum însă, sufletul lui era plin de ele. Aştepta doar să le rostească. Vorbele acestea solemne i se păruseră întotdeauna de prisos. Acum ele nu puteau nici pe departe să exprime sentimentele lui. Mîna grea a unui montor pe care nu-l cunoştea i se încleştase pe umăr. Se întoarse şi văzu un individ bărbos, cu şapca ruginie, care tremura de emoţie. Avea ochii plini de lacrimi. Cum să nu fie mişcat cînd mîinile plăpînde care poartă făclia l-au atins drept la inimă. „Pentru voi, copii, am construit cuptorul ăsta, pentru voi am lucrat în nopţile acelea lungi de ger, vouă v-am jertfit alergăturile şi necazurile, a voastră este şi ziua de azi..."

Îl văzu apoi pe Zapotocky luînd făclia din mîna pionierului, ridicînd-o în sus şi îndreptîndu-se cu pas rar spre gura deschisă a cuptorului înalt.

Nu se auzea nici suflarea oamenilor. Domnea o linişte adîncă, un singur om ţinînd în mînă o făclie, păşea rar...

Cineva începu să cînte încet *Internaţionala*. Nimeni nu dăduse tonul, cîntecul izbucnise deodată şi creştea tot mai puternic cu fiecare vers.

Zapotocky se apropie de gura neagră a cuptorului. Bednar îi vedea faţa, ochii liniştiţi, vedea cum îi bătea vîntul prin părul rar. Şi cu fiecare pas a lui părea să crească bucuria şi hotărîrea mulţimii, cu fiecare pas cîntecul suna tot mai puternic, pînă ajunse asemenea tunetelor unei furtuni îndepărtate. Nu un singur om purta făclia. Mergeau cu toţii alături de el, întreaga clasă muncitoare. Iar făclia era progresul care de veacuri ne luminează calea.

Bednar îşi întipărea în minte fiecare mişcare a lui Zapotocky, fiecare gest al mîinii lui. Îl văzu oprindu-se în faţa celor doi topitori care făceau gardă de onoare în hainele lor de protecţie noi, albe. Îl văzu aprinzînd străvechea faclă a metalurgiştilor, mulţumind topitorului, strîngîndu-i mîna şi introducînd cu o mişcare hotărîtă focul în gura neagră a cuptorului. Bătrînul topitor tremura de emoţie şi ochii lui urmăreau cu încordare flacăra.

O dată cu el, mii de alţi ochi aveau norocul să vadă această clipă hotărîtoare. Pînă şi cei care nu puteau vedea totul urmăreau scena cu mare atenţie.

Încărcătura cuptorului se aprinse cu un duduit prelung. O flacără puternică izbucni prin deschizătura rotundă şi gazul începu să se ridice.

Noi strigăte de bucurie răsunară. Zăgazurile tăcerii erau sfîşiate. În clipa aceea, Bednar îşi şterse lacrimile fără să se ruşineze.

Mulţimea se urni din loc. Lumea din tribună începu să se adune în jurul lui Zapotocky, care dădea mîna cu cei cunoscuţi, vorbea, zîmbea. Cineva îi întinse paltonul...

Mai aruncă o privire cuprinzătoare asupra mulţimii şi făcu tuturor un semn de despărţire cu mîna. Bednar începu şi el să dea din mîini cu atîta energie, că era cît pe aci să cadă dincolo de balustradă. O clipă, ochii liniştiţi ai lui Zapotocky se opriră asupra lui... El zîmbi: „Da, sînt aici, n-am plecat acasă. Cum era să plec..." Şi gîndi: „Poate că mă recunoaşte, poate că-şi aduce aminte de mine. Apoi, se ruşină: „M-am zăpăcit rău. Nu s-ar zice că mă cred singur în tot şantierul? Ca mine sînt doisprezece de fiecare duzină."

Văzu cum se adună tot mai multă lume în jurul lui Zapotocky şi intră în vorbă cu el. Îi văzu pe fericiţii muritori care fuseseră în tribună, sau pe alături, apropiindu-se de el ca să-i spună ceva. Veneau să-l vadă mai bine la faţă.

Măsură din ochi prăpastia de sub picioarele lui şi depărtarea pînă la tribună. „Pînă mă dau eu jos, o să plece, gîndi el, apoi zîmbi. Dacă aş lua-o peste traverse..." Se despărţi de grupa de montori, coborî pe scîndurile care se clătinau în urma lui şi se îndreptă spre tribună, pe schela îngustă. Mergea cu pas sigur. Uitase cu totul ce adîncime se deschide sub picioarele lui. Bine că în felul acesta poate să ajungă pînă la tribună.

Zapotocky, care strînsese tocmai mîna cuiva, se întoarse şi văzu pe omul ce se îndrepta spre el pe această cale aeriană, neobişnuită. Se opri şi aşteptă cu încordare să vadă dacă va reuşi.

Bednar se apropie. L-ar fi putut atinge cu mîna... Se prinse de balustrada tribunei. Zapotocky se aplecă spre el:

— Altă dată să fii mai prudent, tovarăşe.

Se sperie puţin:

— Nu-i nimica...

— Te-ai obişnuit, se vede. Eşti montor?

— Nu, betonier... Numai că aici trebuie uneori să lucrăm cu toţii la înălţime... Eu, se înţelege, mai puţin, lucrez la betonarea canalelor. Stau mai mult sub pămînt... Dar astăzi... fiecare din noi ar vrea să zboare!

„Ce tot îndrug eu aici, îşi zise deodată speriat. Ce-oi fi spunînd? Ce mi-a venit?"

Apoi adăugă repede:

— Am vrut numai atît, să ajung pînă la dumneavoastră... Fiindcă noi ne cunoaştem. Am primit de la dumneavoastră o carte atunci la şedinţă...

Zapotocky dădu din cap:

— Aha, în octombrie, cînd cu Konticaglovna.

— Vă aduceţi aminte?... Atunci m-au premiat. Cu întreaga echipă, se înţelege. Pentru că noi am împlinit mereu suta, mereu, tovarăşe. De aceea nici nu v-am scris, cum m-aţi îndemnat atuncea. Ne-a mers din plin.

— Asta e foarte bine. Salută-i pe tovarăşi... Şi nu te mai întoarce pe acolo. E prea sus.

Şi-i întinse mîna lui Bednar, care i-o strînse prudent, de teamă să n-o strivească în labele lui. Dar mare i-a fost mirarea cînd a simţit el o strîngere puternică. Atunci cuprinse la rîndu-i dreapta ce-i fusese întinsă, o strînse prelung şi cu drag, aşa ca să se ţină minte.

Zapotocky se întoarse şi coborî din tribună.

Bednar rămase pe loc. Nu se hotăra să plece. Inima lui era plină de solemnitatea momentului, în urechi îi răsunau încă toate cuvintele lui Zapotocky, dar nu ştia nici el care din ele aveau un sunet mai puternic: cele oficiale din discurs sau cele simple pe care i le spusese numai lui.

Avea impresia că lumina soarelui îi lua vederea, că e sfîrşit de oboseală. Rămăsese singur în tribuna goală, pe cînd jos mulţimea zgomotoasă se risipea înghesuindu-se. Toată lumea voia să vadă cuptorul înalt de aproape, chiar şi cei care treceau pe lîngă el în fiecare zi.

În zgomotul de glasuri, i se păru că aude deodată o voce cunoscută. Privi spre intrarea tribunei, acolo unde un miliţian oprea lumea să nu pătrundă sus.

— Dă-mi drumul, îţi spun, dă-mi drumul, nu mai e nimeni acolo.

— Tocmai de asta, n-aveţi ce căuta... Tovarăşi, daţi-vă înapoi!

— Nici nu ne gîndim... Dă-ne drumul, vrem să vedem!

— N-aveţi ce vedea!

— Cum de nu? Ce? focul din cuptor e nimic?

— N-aţi mai văzut niciodată un foc?

— Ei nu, dacă vrei să ştii, foc de ăsta n-am mai văzut... Şi nici tu n-ai văzut... Nimeni n-a văzut! E primul foc în primul cuptor.

Miliţianul păru că cedează, căci în tribună năvăli o mulţime de lume. Printre ei era şi cel al cărui glas ascuţit îl auzi Bednar şi pe care-l recunoscuse îndată... Stefek.

Îl văzu cum se uită în gura cuptorului şi cum dă din cap. „Acum aş putea trece pe lîngă el fără să mă vadă, îşi zise zîmbind Bednar. Apoi se răzgîndi: Dar de ce, mă rog?“

Se apropie de Stefek şi-l bătu pe umăr:

— Aşa, vra să zică, eşti şi tu aici!

Stefek se întoarse, holbă ochii şi spuse numai atît:

— Dar ce-i cu tine? Ai spus că...

— Dar tu n-ai spus?

— Ştii, ar fi fost păcat să plecăm. Nu-i aşa?

— Cred şi eu... Ai văzut? A vorbit cu mine. Era natural să nu plec. Doar ne cunoaştem!

— Dar cine nu se cunoaşte cu el? Îţi spun drept, îl ascultam cînd vorbea şi-mi spuneam: „Dacă m-aş pricepe, aş spune asta exact ca el. Cuvînt cu cuvînt“. Vorbeşte de-ţi merge drept la inimă!

Bednar dădu din cap şi oftă: — Păcat că nu sînt aici băieţii din echipă!

Stefek zîmbi: — Cum să nu fie? Acolo jos i-am văzut pe Chudik, pe Majer, pe Bures... Ceilalţi trebuie să fie şi ei pe undeva pe-aproape. Echipa noastră nu lasă să-i scape aşa ceva!

Coborau cu greutate din tribună, căci o mulţime de lume urca să vadă focul acela de neuitat. Pînă să ajungă oamenii la barăci, ziua cea frumoasă se sfîrşi. Soarele se ascunsese după clăbucii unor nori de zăpadă. Începu să burniţeze, apoi să ningă. Era lapoviţă ca şi în celelalte zile.

„Se vede că soarele şi-a dat seama că acum poate să apună, îşi zise Bednar. Focul aprins de noi nu se va stinge însă niciodată, va arde mereu. Focul din cuptorul înalt şi din inimile noastre."

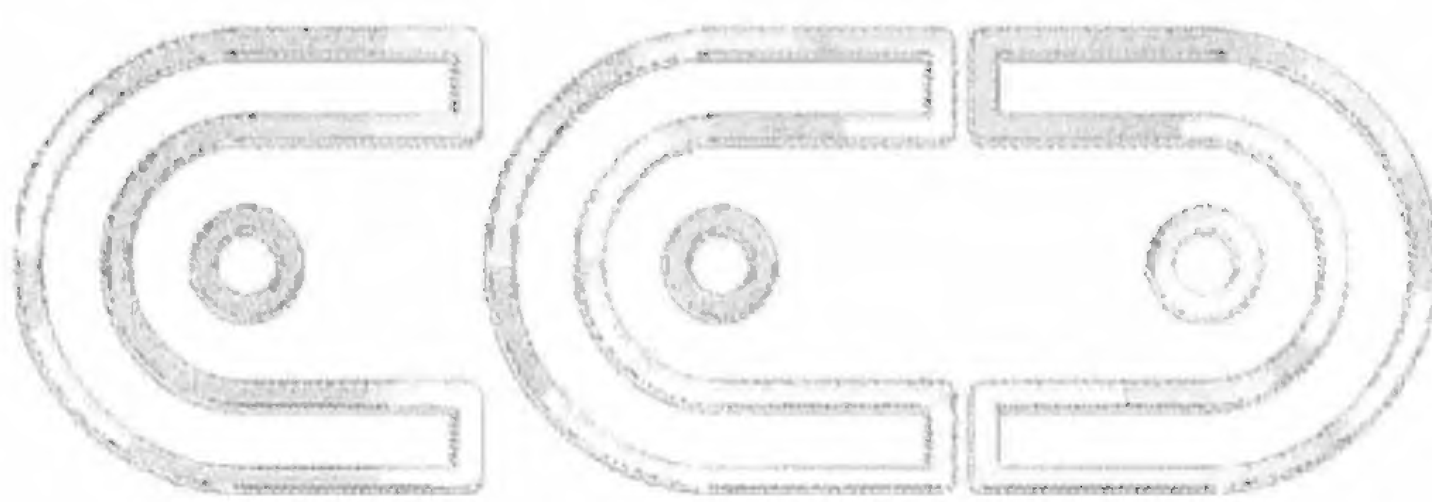
CUPRINSUL

Responsabil de carte: M. Scarlat
Tehnoredactor: A. Crişan
Corector: E. Timiş

Dat la cules 11.05.955. Bun de tipar 07.06.955. Tiraj 15.100 ex. Hîrtie ediţii tip B. de 60 gr. m.p. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 5,41. Coli de tipar 4,75. Ediţia I. Comanda 1823. A. nr. 0979. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A=R.

Tiparul executat sub com. nr. 1585 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN". Bucureşti R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

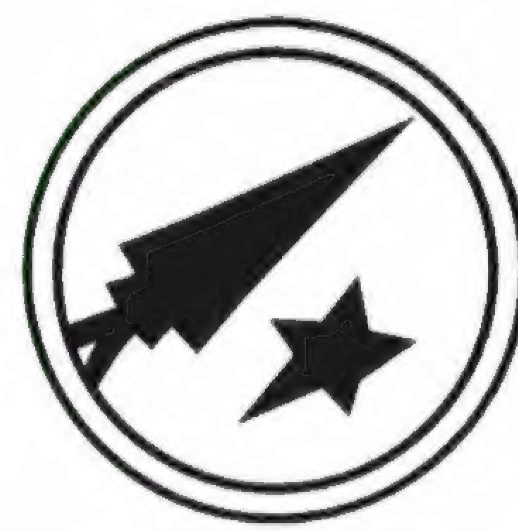

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

